

b 116579

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

การจัดการห้องสมุดยุคใหม่
โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา
MANAGEMENT OF THE NEW AGE SECONDARY SCHOOL
LIBRARY OF ASSUMPTION COLLEGE

นางมนทิรา พานิชยिंग

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2549
วัน เดือน ปี..... 28 เมย 2565
เลขทะเบียน..... 287786 *
เลขเรียกหนังสือ ๗๖.
025.1
ม 122 ก
2549

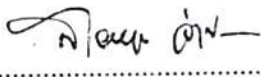
วิทยานิพนธ์   การจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา
โดย   นางมนทิดา พานิชยิ่ง
หลักสูตร   ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขา   บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์   รองศาสตราจารย์हरररा   ศิวรักษ์
กรรมการ   รองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ   กุหาภินันท์

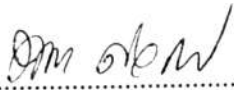

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

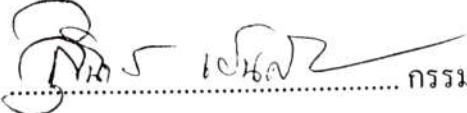

..... ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายงานบัณฑิตศึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ เศรษฐขจร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สายหยุด จำปาทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์हरररा ศิวรักษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ กุหาภินันท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิตย์ เ็นสบาย)

..... กรรมการและเลขานุการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ประกาศคุณูปการ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณผู้เขียนสารสนเทศต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าได้นำข้อมูลมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า และใช้อ้างอิงในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 2 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์हररषा ศิวรักษ์ และรองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ คุณาภินันท์ที่ให้คำปรึกษาแก่ข้าพเจ้าจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รวมทั้ง ศาสตราจารย์ ดร. สายหยุด จำปาทอง ประธานการสอบวิทยานิพนธ์ และกรรมการผู้ควบคุมการสอบวิทยานิพนธ์เล่มนี้ที่กรุณาตรวจสอบข้อมูลและรูปแบบอย่างละเอียด ทำให้งานวิจัยครั้งนี้ของข้าพเจ้ามีความสมบูรณ์มากที่สุด ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้ข้าพเจ้ามีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น

ขอขอบพระคุณภารดา ดร.อนันท์ ปรีชาวุฒิ ผู้อำนวยการโรงเรียนอัสสัมชัญเป็นอย่างสูง ที่เป็นแรงกระตุ้น ส่งเสริม และให้การสนับสนุนการศึกษาในระดับปริญญาโทของข้าพเจ้าในครั้งนี้ รวมทั้งผู้บริหารทุกท่าน ขอขอบคุณครอบครัวและเพื่อน ๆ โดยเฉพาะเพื่อนบรรณารักษ์ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้าพเจ้าในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนทุกท่านที่ให้คำแนะนำ สนับสนุน และให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้า

นางมนทิรา พานิชยิ๊ง

มนทิรา พานิชย์. (2549). การจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา
วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์हरรรษา ศิวรักษ์, รองศาสตราจารย์
ฉวีวรรณ คุณาภินันท์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ กำหนดแนวทางการจัดห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ
แผนกมัธยมศึกษา และศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ตามแนวทางที่กำหนด
เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ บุคลากร ทรัพยากรสารสนเทศ
ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ บริการและกิจกรรม สถานที่และบรรยากาศ กลุ่มตัวอย่างเป็น
นักเรียนและครูโรงเรียนอัสสัมชัญ จำนวนทั้งสิ้น 135 คน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารจำนวน 7 คน
การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดที่เป็นนักเรียนและครูในองค์ประกอบด้านบุคลากร
ทรัพยากรสารสนเทศ ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ บริการและกิจกรรม และสถานที่และ
บรรยากาศ อยู่ในระดับมาก

2. ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดเป็นรายด้านระหว่างนักเรียนและครูไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญในองค์ประกอบ 5 ด้าน พบว่า
นักเรียนและครูต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยได้แนวทางการจัดดังนี้

ด้านบุคลากร เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า ให้ความร่วมมือ
กับครูให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุด รวมทั้งมีความสามารถจัดการแก้ปัญหา และสนับสนุนให้เกิด
การค้นคว้า

ด้านทรัพยากรสารสนเทศ จัดหาสื่อ หนังสือ วารสารที่ทันสมัย หลากหลาย และมี
ฐานข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้ใช้

ด้านบริการและกิจกรรม มีความหลากหลาย ยืม-คืนหนังสือด้วยระบบห้องสมุดอัตโนมัติ
มีการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตและสามารถส่งพิมพ์ข้อมูลได้ บริการถูกต้อง ทันสมัย ผ่านเครือข่าย

ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดระบบให้สะดวกในการเข้าใช้ทรัพยากรห้องสมุด
ทุกประเภท สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรูปแบบดิจิทัลหรือฐานข้อมูลโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ทันสมัย มีคุณภาพ และจัดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำ

ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม มีที่นั่งบริการเพียงพอ ได้มาตรฐาน ทันสมัย แข็งแรง การจัดวางแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน มีอุณหภูมิเหมาะสม และบรรยากาศร่มรื่นเป็นธรรมชาติ

4. ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดตามแนวทางทั้ง 5 ด้าน ซึ่งผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการห้องสมุดของโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยม ศึกษาได้

Montira Panichying (2006). Management of The New Age Secondary School Library of Assumption College. Master Thesis, Bangkok: Bansomdejchaopraya Rajabhat University. Advisor Committees: Associate Professor Hansa Sivaraks and Associate Professor Chaweewan Khuhapinant.

The purposes of this research were as follows: Management of The New Age Secondary School Library and study the possibility in Management of The New Age Secondary School Library of Assumption College. The method was a questionnaire covering 5 areas, Personnel, Information Resources, System and Information technology, Services and Activities, and Location and Environment. The samples selected from students and teachers of Assumption College, totalled 135. 7 Administrators were interviewed. The methods used to analysis were: Percentage, Mean score, Standard Deviation, and t-test.

The findings of the research were as follows:

1. The needs of students and teachers in all levels appeared to be high.
2. There was no statistically difference between the results of students and teachers.
3. Management of The New Age Secondary School Library of Assumption College in five areas was recommended:

Personnel: Personnel must be more professional in answering questions and searching for information, Co-operation with teachers to ensure that the students receive the maximum support from the library.

Information Resources: There are a large number of recently published books periodicals and other media. The database is at the disposal of users.

Services and Activities: Services and Activities must vary. This will be in place with the new automated Library and Internet which will be connected to a printing service.

System and Information: Technology must convenient for the user. Systems must be updated on a regular basis. There should be professional hand to offer advice to the user.

Location and Environment: The environment should have enough suitably standardize seating. Strong, modern material, should be used, a comfortable temperature maintained in a suitable natural environment.

4. The school Administrators has agreed to think about the recommendations made by the research committee and the Management of the New Age Secondary School Library of Assumption College.

สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณูปการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ	ฌ
สารบัญภาพประกอบ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ตอนที่ 1 ห้องสมุดโรงเรียน	6
ตอนที่ 2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการจัดการห้องสมุดโรงเรียน.....	16
ตอนที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุดโรงเรียน.....	24
ตอนที่ 4 แนวคิดทฤษฎีการจัดห้องสมุดยุคใหม่	27
ตอนที่ 5 ห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา.....	41
ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	60
ตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกมัธยมศึกษา	63
ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกมัธยมศึกษา	78
ตอนที่ 4 สรุปความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา.....	80
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	83
วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
สรุปผลการวิจัย	83
อภิปรายผลการวิจัย	86
ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	96
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	97
ภาคผนวก ข แบบสอบถามความต้องการการจัดการห้องสมุดยุคใหม่	99
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	108
ภาคผนวก ง ประวัติย่อผู้วิจัย	114

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางเปรียบเทียบแนวคิดทฤษฎีการจัดการห้องสมุดยุคใหม่.....	33
2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	54
3 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน	60
4 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู	61
5 ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดทั้ง 5 ด้าน.....	63
6 ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านบุคลากร	64
7 ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านทรัพยากรสารสนเทศ	66
8 ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านด้านบริการและกิจกรรม.....	67
9 ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ	69
10 ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม	70
11 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านบุคลากร.....	72
12 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านทรัพยากรสารสนเทศ.....	73
13 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านบริการและกิจกรรม.....	74
14 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ..	75
15 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม.....	76

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
2	รูปแบบของกิจกรรมในการพัฒนา"ห้องสมุด" สู่ "แหล่งการเรียนรู้".....	22
3	แผนภูมิสรุปการผสมผสานแนวคิดเรื่องห้องสมุดมีชีวิต.....	32
4	โครงสร้างงานห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา.....	44

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
1 บริเวณทางเข้าและปีกขวาของห้องสมุด	42
2 การยืมหนังสือด้วยตนเอง	42
3 ห้องอินเทอร์เน็ตเพื่อการค้นคว้า	42

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยเฉพาะเมื่อคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เกือบทุกด้าน ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เปลี่ยนไป และการที่สังคมไทยประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้การศึกษาถูกคาดหวังว่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยได้ แนวคิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและการปฏิรูปการศึกษาจึงเกิดขึ้นโดยมองที่เยาวชนซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติ ได้มีแนวคิดว่าการศึกษาที่ดีนั้นสามารถสร้างคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการปฏิรูปการศึกษา จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นับเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งแนวคิดและแนวทางปฏิบัติที่มุ่งไปสู่สังคมความรู้ สถานที่ที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้กับทุกคนในเบื้องต้นคือโรงเรียน ศุภมาศ ณ ถลาง (2547:52) กล่าวว่า "นักเรียนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา" การจัดการศึกษาได้เปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered) จัดการศึกษาที่เน้นให้เกิดกระบวนการค้นคว้า โดยจัดห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้แหล่งหนึ่งในโรงเรียน ดังนั้นห้องสมุดโรงเรียนจึงนับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในโรงเรียน เพราะเป็นที่รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศ สื่อการศึกษา หลากหลายรูปแบบ มีระบบการบริหารจัดการ จัดบริการตามหลักวิชาการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มีมาตรฐานที่กำหนดโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบใช้เป็นแนวทาง โดยมีการปรับรูปแบบได้หลากหลายให้ทันสมัย ทั้งสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน น้ำทิพย์ วิภาวิน (2546:1) ให้ความเห็นว่าห้องสมุดต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและกระบวนการในการทำงาน โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาจัดการข้อมูล เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการค้นหา และพัฒนาไปถึงการเชื่อมโยงความรู้ในลักษณะห้องสมุดดิจิทัล ดังที่ จวีลักษณ์ บุณยะกาญจน (2547:12) กล่าวว่า "จากมิติใหม่ในการพัฒนาห้องสมุดในประเทศไทยในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาห้องสมุดเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษา"

การที่ห้องสมุดจะก้าวสู่ห้องสมุดยุคใหม่ได้นับเป็นก้าวแรกที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จต่อไป ห้องสมุดจำเป็นต้องปรับบทบาทในเชิงรุกให้มากขึ้น ต้องมองข้ามข้อห้ามกระบวนการค้นคว้าเดิม ๆ ต้องคิดนอกกรอบ ต้องทันสมัย (วันชัย วัฒนศัพท์ 2544:

44-45) เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บและบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการประมวลผลให้เกิดเป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ใช้นี้ ห้องสมุดไม่ว่าเป็นห้องสมุดในยุคใดจะเกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศมาโดยตลอด ในฐานะเป็นศูนย์รวมของแหล่งความรู้ในสาขาต่าง ๆ หรือแหล่งสารสนเทศที่มุ่งเน้นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้เข้ามามีบทบาทในงานห้องสมุดยุคใหม่ โดยเฉพาะการบริหารจัดการสื่อทั้ง 3 ประเภท คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บประมวลผลและเผยแพร่ข้อมูล ปัจจุบันห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษาได้มีการบริหารจัดการสื่อทั้ง 3 ประเภทอยู่แล้ว ด้วยวิสัยทัศน์ของผู้อำนวยการโรงเรียนคนปัจจุบันได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของห้องสมุด จึงได้ทำการก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ขึ้น โดยกำหนดให้ชั้น 3 เป็นห้องสมุดดิจิทัล และชั้น 4 เป็นห้องสมุดสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งนำทิพย์ วิภาวิน (2548:5) กล่าวสรุปได้ว่าแนวทางในการออกแบบอาคารสถานที่ห้องสมุดยุคใหม่จำเป็นต้องคำนึงถึงมาตรฐาน และเนื้อหาของห้องสมุดสำหรับอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีการแบ่งเนื้อที่สำหรับทรัพยากรสารสนเทศและวัสดุครุภัณฑ์ เนื้อที่สำหรับการอ่านและการเรียนรู้ เนื้อที่สำหรับการทำงานด้านเทคนิคและบริการ และเนื้อที่สำหรับการจัดบรรยากาศและความสวยงามทางสถาปัตยกรรม ซึ่งการแบ่งเนื้อที่ขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่จำนวนทรัพยากรสารสนเทศ จำนวนผู้ใช้บริการ และการให้ความสำคัญกับการบริการ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้และประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่ง สอดคล้องกับ ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ (2548:58) ที่ว่า "การจัดบริการสารสนเทศจะไม่สามารถดำเนินการได้เลยถ้าไม่ทราบความต้องการของผู้ใช้ พฤติกรรมความต้องการในแต่ละกลุ่มต่างกัน ดังนั้นการจัดบริการสารสนเทศจึงจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีในการสังเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์สถิติและการวิจัยเพื่อทราบทัศนคติและความต้องการของผู้ใช้แต่ละกลุ่ม"

ขณะนี้โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา กำลังก่อสร้างอาคารใหม่สำหรับห้องสมุด โดยมีนโยบายให้มีการจัดที่ทันสมัยที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะทำการวิจัยเรื่อง **"การจัดการห้องสมุดยุคใหม่โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา"** ขึ้น เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดห้องสมุดใหม่ที่กำลังดำเนินการก่อสร้างอยู่ ให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยให้เป็นไปตามหลักการของการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ ให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการสารสนเทศอย่างสูงสุด เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการในด้านการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บริการในด้านการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ระหว่างนักเรียนและครู
3. เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา
4. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ตามแนวทางที่กำหนด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนจำนวน 3,220 คน ครูผู้สอนและครูฝ่ายสนับสนุนการเรียนการสอน 243 คน และผู้บริหารโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2549 จำนวน 7 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน ครูผู้สอนและครูฝ่ายสนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2549 จำนวน 135 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา คือ การจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ บุคลากร เทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ บริการและกิจกรรม และสถานที่และสภาพแวดล้อม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการห้องสมุดยุคใหม่ หมายถึง แนวทางการบริหารจัดการและบริการตามหลักการในองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ บุคลากร ทรัพยากรสารสนเทศ ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ บริการและกิจกรรม สถานที่และสภาพแวดล้อม ให้สอดคล้องกับห้องสมุดมีชีวิต

ความต้องการของผู้ใช้บริการในด้านการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ หมายถึง ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านบริการและกิจกรรม ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม

ห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ หมายถึง ห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา
ผู้ใช้ หมายถึง นักเรียน และครู โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

ผู้บริหาร

หมายถึง ผู้อำนวยการและผู้ช่วยฝ่ายต่าง ๆ ทั้ง 6 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายสำนักผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักเรียน ฝ่ายการเงิน ฝ่ายธุรการและฝ่ายบริการ

ห้องสมุดยุคใหม่ หมายถึง ห้องสมุดที่นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการดำเนินงานและการให้บริการ มีทั้งทรัพยากรสารสนเทศแบบเดิมและแบบดิจิทัล คือวัสดุกระดาษและวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ โดยยึดการบันทึกเป็นหลัก มี 3 ประเภทคือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และมีลักษณะเป็นห้องสมุดมีชีวิต

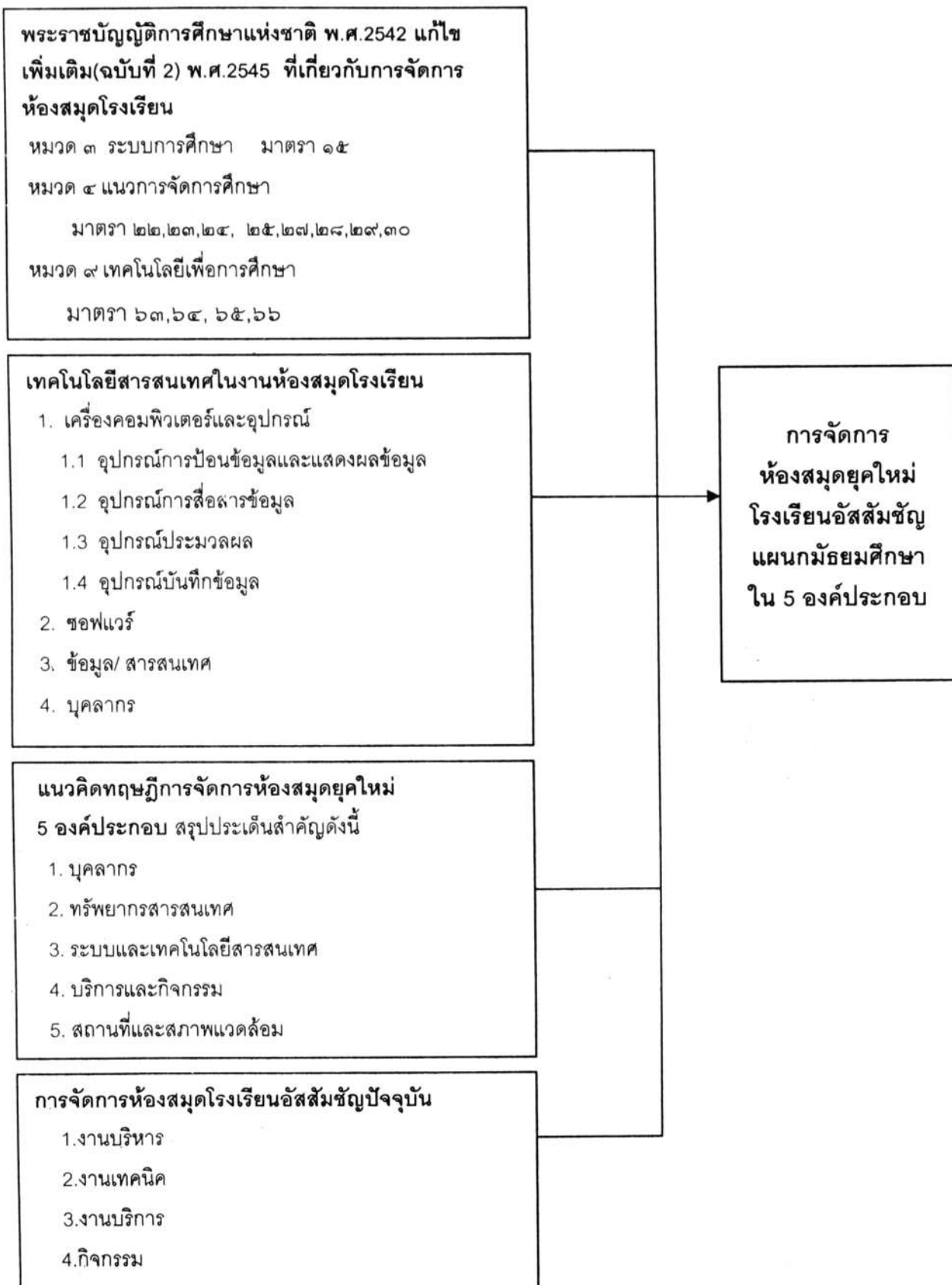
ห้องสมุดมีชีวิต หมายถึง ห้องสมุดที่มีการจัดการที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะโลก ทันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี บริการทันสมัย เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา มีกิจกรรมที่เข้าถึงผู้ใช้และชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบความต้องการใช้บริการห้องสมุดยุคใหม่ของนักเรียนและครูโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา
2. ได้แนวทางและความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ให้ตรงตามความต้องการของนักเรียน ครู และผู้บริหาร โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา
3. ปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ในปีการศึกษา 2550

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง "การจัดการห้องสมุดยุคใหม่โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา" นั้น เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระดับความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ในลักษณะการจัดการห้องสมุดแบบผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้เสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ห้องสมุดโรงเรียน

ตอนที่ 2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการจัดการห้องสมุดโรงเรียน

ตอนที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุดโรงเรียน

ตอนที่ 4 แนวคิดทฤษฎีการจัดห้องสมุดยุคใหม่

ตอนที่ 5 ห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยม

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ห้องสมุดโรงเรียน

ในตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนด้านโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ และมาตรฐานที่เกี่ยวข้องตามลำดับเนื้อหาหัวข้อดังนี้

1. ความหมายของห้องสมุดโรงเรียน
2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียน
3. โครงสร้างการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน
4. บทบาทหน้าที่ห้องสมุดโรงเรียน
5. มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียน

1. ความหมายของห้องสมุดโรงเรียน

ความหมายของห้องสมุดโรงเรียน สมาพันธ์สมาคมห้องสมุดนานาชาติ ที่เรียกว่า อีฟลา (IFLA 1999:1) ให้ความหมายว่า "แหล่งให้ข่าวสารข้อมูลและแนวความคิดอันเป็นรากฐานไปสู่ความสำเร็จในสังคมปัจจุบัน ซึ่งจะมีการเพิ่มจำนวนข่าวสารข้อมูลและพื้นฐานความรู้ เป็นเครื่องมือที่ทำให้นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาจินตนาการ ทำให้นักเรียนสามารถมีชีวิตอยู่อย่างประชากรที่มีความรับผิดชอบ"

จากรูวรรณ สินธุโสภณ (2521: 107) ให้ความหมายว่าเป็น "ห้องสมุดที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการแก่นักเรียน ครู ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน บริการหลักแก่นักเรียนโดย

มุ่งให้เกิดนิสัยรักการอ่าน และให้มีหนังสืออ่านอย่างสะดวกบริการแก่ครูมุ่งให้เป็นประโยชน์ต่อการสอนและส่งเสริมความรู้เชิงวิชาการ"

อภิธานศัพท์บรรณารักษ์ของแฮรอต (Harrod's Librarians' Glossary 1995 : 568) หมายถึง "สถานที่จัดเก็บหนังสืออย่างเป็นระบบในโรงเรียนเพื่อการใช้ของครูและนักเรียน แต่โดยปกติเป็นนักเรียน อาจเป็นหนังสืออ้างอิงหรือหนังสือทั่วไปที่สามารถยืมกลับบ้านได้ และอยู่ในความดูแลของบรรณารักษ์วิชาชีพ ครูหรือครูบรรณารักษ์ อาจมีชื่ออื่น เช่น เรียกว่าศูนย์สื่อ ศูนย์สื่อการเรียนการสอน หรือศูนย์การเรียนรู้"

ประภาวดี ศรีสืบสนธิ (2543 :150) และศุภมาศ ณ ถกลาง (2547: 50) มองในลักษณะทางกายภาพและหน้าที่ความรับผิดชอบคล้ายกันว่า ห้องสมุดโรงเรียนหมายถึง "ห้องสมุดที่ตั้งอยู่ในสถาบันการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา คือตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอาชีวศึกษา เป็นที่รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศซึ่งมีทั้งหนังสือ สิ่งพิมพ์และโสตทัศน วัสดุต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้ใช้ตามระดับวุฒิภาวะของนักเรียนในโรงเรียนและครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตร ส่งเสริมการเรียนการสอน จัดเป็นระเบียบตามระบบการบริหาร บริการตามหลักวิชา สะดวกในการใช้ สร้างเสริมนิสัยรักการอ่านเพื่อเป็นการปูพื้นฐานการใช้ห้องสมุดอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต "

สรุปได้ว่าห้องสมุดโรงเรียนหมายถึง ห้องสมุดที่ตั้งอยู่ในสถาบันการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา มีสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนตามสาขาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร จัดระเบียบ มีระบบการบริหารและบริการตามหลักการ เพื่อส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุดให้เกิดแก่นักเรียน ครูและชุมชน ทำให้นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาจมีชื่อเรียกอย่างอื่น เช่น ศูนย์การเรียนรู้ และปูพื้นฐานให้สามารถใช้ห้องสมุดอื่น ๆ ได้ต่อไป ให้ความรู้แก่นักเรียนและทำให้นักเรียนมีชีวิตอยู่อย่างประชากรที่มีความรับผิดชอบ

2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียน เสริมศรี เจริญผล และคณะ (2538 : 29 -30) กล่าวถึงวัตถุประสงค์โดยทั่วไปหลัก ๆ ได้แก่ เพื่อการศึกษา เพื่อความรู้ เพื่อการค้นคว้าวิจัย เพื่อความจรรโลงใจ และเพื่อสันตนาการ

กุหลาบ ปันลายนาค (มปป.:2-3) กล่าวสรุปได้ว่า เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะในการใช้หนังสือและวัสดุประกอบการศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อบริการแก่ครูในการใช้หนังสือ และวัสดุการศึกษาอื่น ๆ ประกอบการสอนโดยบรรณารักษ์ร่วมประสานงาน และเพื่อแนะแนวการอ่าน ให้นักเรียนมีรสนิยมในการอ่านที่ดีขึ้น

ธาดาศักดิ์ วชิรปรีาพงษ์ (2547:1)ได้ทำการเปรียบเทียบวัตถุประสงค์หลักของห้องสมุดโรงเรียนที่ปรับตามสภาพสังคมวัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียนจะเปลี่ยนไปตามพัฒนาการจากห้องสมุดแบบเดิมกับห้องสมุดยุคใหม่ได้แก่ห้องสมุดแบบเดิม (Conventional or Paper Library) ให้บริการสารสนเทศในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก สืบค้นสารสนเทศด้วยบัตรรายการ แต่ห้องสมุดยุคใหม่จะนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ดำเนินงานและสืบค้นสารสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์

ดังนั้นสรุปได้ว่าวัตถุประสงค์การจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียนยังคงเป็นปัจจุบัน คือเพื่อการศึกษา เพื่อความรู้ เพื่อการค้นคว้าวิจัย เพื่อความจรรโลงใจและเพื่อสันติภาพ โดยทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนการสอน ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน แต่แนวคิดของบรรณารักษ์เริ่มเปลี่ยนไปเมื่อสามารถนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในด้านการศึกษา ซึ่งทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเป็นห้องสมุดยุคใหม่ที่จะต้องคำนึงถึงผู้ใช้เป็นสำคัญ โดยบูรณาการเข้ากับวัตถุประสงค์เดิมได้ ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อผู้ใช้นับประการ

3. โครงสร้างการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน

การบริหารหรือการปฏิบัติงานห้องสมุดโรงเรียน จำเป็นต้องมีโครงสร้างในการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งจากเอกสารประกาศของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (2533:2) และหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2535:6,17,21) ได้กล่าวถึงโครงสร้างการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนไว้สอดคล้องกัน คือ มีงานหลัก ได้แก่ งานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการ/กิจกรรม โดยมีงานย่อย ๆ ตามงานหลักดังนี้

1. งานบริหาร ประกอบด้วยงานย่อยได้แก่
  - 1) งานประชาสัมพันธ์
  - 2) งานการเงิน
  - 3) งานติดตามประเมินผล
2. งานเทคนิค ประกอบด้วยงานย่อยได้แก่
  - 1) งานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด
  - 2) งานลงทะเบียนหนังสือ
  - 3) งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำบัตรรายการ
  - 4) งานวารสารและหนังสือพิมพ์
  - 5) งานซ่อมหนังสือ
3. งานบริการ/กิจกรรม ประกอบด้วยงานย่อยได้แก่
  - 1) บริการยืม-คืน
  - 2) บริการหนังสือสำรอง

- 3) บริการหนังสือจอง
- 4) บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า
- 5) บริการกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด

สรุปได้ว่าเรื่องโครงสร้างการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน ทั้งของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้กำหนดไว้คล้ายกันคือมีงานหลัก 3 ประการได้แก่ งานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการ/กิจกรรมซึ่งนับเป็นหัวข้อหลักที่ครอบคลุมงานห้องสมุดทั้งหมด

4. บทบาทหน้าที่ห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นห้องสมุดที่จัดตั้งตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ทำหน้าที่เป็นแหล่งรวมวิทยากรและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนในสถานศึกษา สนองต่อความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนและเชื่อมต่อชุมชน ซึ่งจะต้องพัฒนาไปตามสภาวะสังคมโลกและเทคโนโลยี ก่อนที่จะปรับระบบงานห้องสมุดตามกระแสโลก จำเป็นต้องทบทวนบทบาทหน้าที่

บทบาทหน้าที่หลักของห้องสมุดโรงเรียนศึกษาจาก สุรพล ฤทธิ์รวมทรัพย์ (2546:97) ซึ่งกล่าวสรุปได้ 4 ประการดังนี้ คือ 1) เป็นแหล่งรวบรวมสะสม คือมีหน้าที่จัดหา รวบรวมสื่อสารสนเทศทุกรูปแบบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของห้องสมุด และความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดไว้ให้บริการ 2) ดำรงรักษา คือทำหน้าที่ดูแลรักษาบรรดาสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ที่รวบรวมสะสมไว้ให้คงอยู่ และมีสภาพที่เหมาะสมต่อการใช้อายุเสมอ 3) ด้านการจัดการ ทำการจัดระเบียบและระบบในการปฏิบัติงาน และการให้บริการต่าง ๆ ทำการวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ทรัพยากรจัดเก็บอย่างเป็นระบบสากล จัดทำเครื่องมือในการสืบค้นสื่อสารสนเทศ ให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสื่อเหล่านั้นและใช้ประโยชน์จากสื่อสารนิเทศต่าง ๆ อย่างหลากหลายตามความต้องการ 4) เผยแพร่ จัดบริการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้มาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ มากที่สุด

โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนคือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งถ้าผู้บริหารเห็นความสำคัญและเข้าใจบทบาทที่ห้องสมุดมีต่อสถานศึกษา ห้องสมุดก็จะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนในกิจกรรมทุกประการ นั่นคืองบประมาณซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการห้องสมุดให้บรรลุโครงการต่าง ๆ

สรุปได้ว่าบทบาทหน้าที่หลัก ๆ ของห้องสมุดโรงเรียนครอบคลุมชัดเจนสรุปได้ 4 ประการคือเป็นแหล่งรวบรวมสะสม ดำรงรักษา ด้านการจัดการ เผยแพร่ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

ในสถานศึกษา สนองต่อความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนและเชื่อมต่อชุมชน ซึ่งจากบทบาทดังกล่าวสามารถพัฒนาไปตามสภาวะสังคมโลกและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอยู่เสมอ

5. มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา

มาตรฐานห้องสมุดประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือมาตรฐานคุณภาพห้องสมุด และมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา

5.1 มาตรฐานคุณภาพห้องสมุด

นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ คุณหญิงแมนมาศ ขวลิขิต (2546:54-55) กล่าวเรื่องนี้สรุปได้ว่า มาตรฐานคุณภาพห้องสมุดเป็นแนวกำหนดอุดมการณ์และปรัชญาของความ เป็นเลิศ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานของห้องสมุดสมบูรณ์แบบ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทั่วกัน เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพมี 2 ระดับกว้าง ๆ คือ

5.1.1. เกณฑ์มาตรฐานสากล ใช้ร่วมกันทั่วโลก จัดทำขึ้นโดยองค์การสากลทั้ง ภาครัฐและเอกชนคือ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และสหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมและสถาบันห้องสมุด (IFLA) เป็นต้น

5.1.2. เกณฑ์มาตรฐานของประเทศ กำหนดโดยองค์การทางวิชาชีพในประเทศทั้ง ภาคเอกชนและภาครัฐที่รับผิดชอบการดำเนินงานห้องสมุด อาจเป็นมาตรฐานที่จัดทำขึ้นใหม่ หรือ ปรับปรุงมาตรฐานที่องค์การทางวิชาชีพกำหนดขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและสามารถ ปฏิบัติตามได้ ได้แก่ เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด ซึ่งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระบรม ราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีกำหนดขึ้น และเสนอให้ส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้องได้ทราบและพิจารณานำไปใช้

สรุปในเรื่องมาตรฐานคุณภาพของห้องสมุดนั้นมี 2 รูปแบบ คือแบบที่เป็นมาตรฐานสากล คือใช้ร่วมกันทั่วโลก กับแบบที่เป็นมาตรฐานของประเทศที่กำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือ สมาคมวิชาชีพที่เชื่อถือได้ ซึ่งห้องสมุดสมุดต่าง ๆ สามารถเลือกใช้ได้ตามหน่วยงานต้นสังกัด กำหนด หรือตามความเหมาะสม

5.2 มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในเรื่องมาตรฐานห้องสมุด หน่วยงานต้นสังกัดที่ห้องสมุดตั้งอยู่จะกำหนดมาตรฐาน ห้องสมุดของตน แต่มักยึดแนวของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งได้จัดทำมาตรฐานตามประเภทของห้องสมุดไว้ทุกประเภทสำหรับ มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาตามประกาศของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (2533) เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาพ.ศ. 2533ในด้านมาตรฐานทั่วไปของห้องสมุดโรงเรียน มัธยมศึกษาปรากฏดังนี้

ตอนที่ 1 หน้าที่และความรับผิดชอบ

ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา มีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษา ซึ่งมุ่งให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มเติม นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดห้องสมุดให้มีความพร้อมทั้งในด้านอาคารสถานที่ วัสดุสารนิเทศ วัสดุครุภัณฑ์ และบุคลากร มีงบประมาณเพียงพอ เพื่อให้ห้องสมุดสามารถบริการแก่นักเรียน ครูอาจารย์ และชุมชนได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งเป็นแหล่งวิทยาการที่สามารถสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

- 1.1 สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตลอดจนนโยบายและโครงการของโรงเรียน
- 1.2 ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการใช้วัสดุสารนิเทศ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าประกอบการเรียน และรู้จักอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ความจรรโลงใจและปรับปรุงรสนิยมในการอ่านให้ดีขึ้น
- 1.3 เตรียมนักเรียนให้มีประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุดและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและความเจริญก้าวหน้าในด้านอื่น ๆ ในอนาคต
- 1.4 ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ครูอาจารย์ ในการเลือกและใช้วัสดุสารนิเทศเพื่อประโยชน์ในการสอน
- 1.5 ส่งเสริมและแนะแนวการอ่านให้นักเรียนได้พัฒนานิสัยการอ่าน
- 1.6 ให้บริการชุมชนในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่

ตอนที่ 2 โครงสร้างการบริหาร

ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรมีโครงสร้างการบริหารงาน

- 2.1 สถานภาพของห้องสมุด ห้องสมุดมีฐานะเป็นหมวดวิชา โดยมีหัวหน้างานห้องสมุดเป็นหัวหน้าหมวดวิชา
- 2.2 การบริหารงานห้องสมุด
  - 2.2.1 ห้องสมุดขึ้นตรงต่อผู้บริหารของโรงเรียน ในกรณีที่ผู้บริหารมีการมอบหมายงานให้ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายต่าง ๆ ให้ห้องสมุดอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย
  - 2.2.2 ห้องสมุดควรมีคณะกรรมการห้องสมุด ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานห้องสมุด โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นที่ปรึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย

วิชาการเป็นประธาน หัวหน้าหมวดวิชาทุกกลุ่มเป็นกรรมการ บรรณารักษ์เป็นกรรมการและเลขานุการ

2.2.3 บรรณารักษ์ทำหน้าที่ดำเนินการในด้านงานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการห้องสมุดของโรงเรียน ในกรณีที่โรงเรียนมีห้องสมุดหมวดวิชา ให้ห้องสมุดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการบริหารและดำเนินงานด้านเทคนิค

ตอนที่ 3 บริการ และความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรให้บริการอย่างครบถ้วน ถูกต้อง รวดเร็ว โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้ใช้เป็นสำคัญ และมีการร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

3.1 บริการและกิจกรรมของห้องสมุด ควรประกอบด้วย

3.1.1 บริการต่าง ๆ ซึ่งจัดขึ้นทั้งในโรงเรียนและในชุมชน ดังนี้

- 1) บริการให้อ่าน
- 2) บริการยืม-คืน
- 3) บริการหนังสือจอง
- 4) บริการตอบคำถาม ช่วยการค้นคว้า และบริการสารสนเทศ
- 5) บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด
- 6) บริการจัดทำคู่มือช่วยการค้นคว้า
- 7) บริการยืมระหว่างห้องสมุด
- 8) บริการใส่ตลับวัสดุ
- 9) บริการแนะนำการอ่าน
- 10) บริการถ่ายเอกสาร
- 11) บริการชุมชน
- 12) บริการอื่น ๆ

3.1.2 กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอน ดังนี้

- 1) เล่านิทาน
- 2) เล่าเรื่องหนังสือ
- 3) จัดนิทรรศการ
- 4) สนทนาเรื่องหนังสือ
- 5) อภิปราย
- 6) ใ้คว้าที่

- 7) ทายปัญหา
- 8) การค้นคว้าและทำรายงาน
- 9) กิจกรรมอื่น ๆ

3.2 ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

3.2.1 หน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดให้มีหน่วยส่งเสริมและประสานงานห้องสมุดขึ้น เพื่อนิเทศ จัดอบรม ประชุมสัมมนา และเพิ่มพูนความรู้แก่บุคลากรห้องสมุด

3.2.2 ห้องสมุดโรงเรียน ควรดำเนินการให้เกิดความร่วมมือระหว่างห้องสมุด เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ร่วมกันในงานทุกด้าน โดยคำนึงถึงความประหยัดและประสิทธิภาพของบริการ

ตอนที่ 4 วัสดุสารนิเทศ

ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรมีวัสดุสารนิเทศทุกประเภท ได้แก่ วัสดุตีพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร กฤตภาค และวัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น รูปภาพ หุ่นจำลอง ของจริง ของตัวอย่าง แผนที่ ลูกโลก เกม ของเล่นเสริมทักษะ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ฐานข้อมูล แถบบันทึกเสียง สไลด์ फिल्मสตริป วิดิทัศน์ เป็นต้น

ตอนที่ 5 บุคลากร

ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรมีบุคลากรปฏิบัติงานห้องสมุดเต็มเวลา ดังนี้

5.1 หัวหน้างานห้องสมุด มีวุฒิต่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

5.1.1 ปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์หรือสารนิเทศศาสตร์ หรือสูงกว่า

5.1.2 ปริญญาตรีสาขาวิชาอื่น และอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์

5.1.3 ปริญญาตรีสาขาวิชาอื่น และประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาบรรณารักษศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์

5.2 บรรณารักษ์ มีวุฒิต่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

5.2.1 ปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์

5.2.2 ปริญญาตรีสาขาวิชาอื่นที่มีวิชาโทบรรณารักษศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์

5.2.3 ปริญญาตรีสาขาวิชาอื่น และวุฒิปับตรบรรณารักษศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์

5.2.4 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง หรือเทียบเท่าวิชาเอก
บรรณารักษศาสตร์

5.3 เจ้าหน้าที่ห้องสมุด มีวุฒิอย่างต่ำประกาศนียบัตรวิชาชีพพาณิชยกรรม
หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า สามารถพิมพ์ตีภาษาไทย และภาษาอังกฤษได้

5.4 นักการภารโรง มีวุฒิอย่างต่ำจบการศึกษามัธยมศึกษา

นอกจากนี้ อาจมีนักเรียนช่วยงานห้องสมุด ซึ่งได้รับการอบรมงานห้องสมุดมาแล้ว ทั้งนี้
บุคลากรห้องสมุดควรได้รับการพัฒนาดังนี้

1) มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในระดับต่าง ๆ รวมทั้งได้เข้าร่วมประชุม
ทางวิชาการที่จัดโดยสมาคมวิชาชีพทางด้านบรรณารักษศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์

2) ได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสได้ศึกษาและดูงานห้องสมุด ทั้งภายใน
ประเทศและต่างประเทศ

3) ได้รับการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคลากรห้องสมุดอื่น ๆ

ตอนที่ 6 การดำเนินงานด้านเทคนิค

ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรมีการดำเนินงานด้านเทคนิค โดยใช้บุคลากรที่มี
ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามหลักวิชา ดังนี้

6.1 จัดหาวัสดุสารนิเทศตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ตามนโยบายของโรงเรียน
และตามความต้องการของนักเรียน ครูอาจารย์ และชุมชน รวมทั้งส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติโดย
ต้องมีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์

6.2 จัดหมวดหมู่วัสดุสารนิเทศและทำบัตรรายการตามระบบสากล มีการทำ
บรรณานุกรมและตรวจเช็คเพื่อความสะดวกในการให้บริการ

6.3 จัดหาอุปกรณ์สำหรับดำเนินงานด้านเทคนิคอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

6.4 ดูแล สักรวจ และบำรุงรักษาวัสดุสารนิเทศให้อยู่ในสภาพที่ดีตลอดเวลา

ตอนที่ 7 อาคารห้องสมุดและครุภัณฑ์

ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรมีอาคารสถานที่ตั้ง และครุภัณฑ์ห้องสมุด ดังนี้

7.1 อาคารสถานที่

7.1.1 ห้องสมุดควรตั้งอยู่ในที่ที่สะดวกแก่ผู้ใช้บริการ เป็นศูนย์กลางของ
โรงเรียนและไกลจากเสียงรบกวน ถ้าห้องสมุดอยู่ในอาคารเรียนไม่ควรอยู่เกินชั้นที่ 2 ของอาคาร

7.1.2 ห้องสมุดไม่ว่าจะอยู่ในอาคารเรียน หรือเป็นอาคารเอกเทศ ควร
ได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม โดยการร่วมมือระหว่างสถาปนิก ศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุด

และคณะกรรมการห้องสมุดโดยคำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัยต่อทรัพย์สินของห้องสมุด และมีลักษณะดึงดูดใจให้เข้าใช้บริการ

7.1.3 ห้องสมุดควรมีเนื้อที่เพียงพอสำหรับ

- 1) บริการการอ่าน
- 2) การศึกษาค้นคว้าเป็นชั้นเรียน
- 3) การจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุด
- 4) การดำเนินงานของบุคลากรในห้องสมุด
- 5) การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับผู้มาใช้บริการ
- 6) การจัดเก็บวัสดุสารสนเทศโดยคำนึงถึงการขยายงานในอนาคต

7.1.4 ห้องสมุดควรมีแสงสว่างที่เพียงพอและไม่เป็นอันตรายต่อสายตา มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก หากมีความพร้อมด้านงบประมาณควรมีเครื่องปรับอากาศ เพื่อช่วยรักษา สภาพของวัสดุสารสนเทศให้มีอายุการใช้งานได้นาน

7.2 ครุภัณฑ์ห้องสมุดควรเป็นครุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน คงทน สะดวกต่อการ เคลื่อนย้ายและรักษาความสะอาดง่าย มีขนาดและสัดส่วนเหมาะสมกับผู้ใช้และบุคลากรของ ห้องสมุด

ตอนที่ 8 งบประมาณ

ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรได้รับงบประมาณอย่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถ ดำเนินงานตามหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.1 เงินค่าบำรุงการศึกษา

8.2 เงินงบประมาณ

8.3 เงินบริจาคให้ห้องสมุด

8.4 รายได้อื่น ๆ เช่น เงินรายได้จากสมาคมผู้ปกครองและครู มูลนิธิ หรือรายได้ จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ 2533 : มปน.)

สรุปในเรื่องมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนเป็นสิ่งที่สมควรจัดทำอย่างยิ่ง เพื่อใช้เป็นแนวทาง ร่วมกันในหน่วยงานทุกสังกัด โดยเฉพาะเป็นเกณฑ์มาตรฐานของประเทศซึ่งหน่วยงานที่เป็นที่ ยอมรับกันคือสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในเรื่องมาตรฐานทั่วไป มีสาระสำคัญ 8 ประเด็น ได้แก่ หน้าที่และความรับผิดชอบ โครงสร้างการบริหาร บริการและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด วัสดุสารสนเทศ บุคลากร การดำเนินงานด้านเทคนิค อาคารห้องสมุดและครุภัณฑ์ และสุดท้าย คืองบประมาณ ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานในด้านอื่น ๆ ที่กล่าวมาให้บรรลุตาม เป้าหมายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการจัดการห้องสมุดโรงเรียน

ตอนที่ 2 ขอนำเสนอตามหัวข้อดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เกี่ยวกับงานห้องสมุดโรงเรียน
3. การจัดห้องสมุดโรงเรียนโดยผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง

1. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนแต่กลับเป็นโอกาสในการพัฒนางานห้องสมุดให้เท่าทันต่อเทคโนโลยีและมีมุมมองที่หลากหลายขึ้น ปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวมีสาเหตุหลายประการที่ต่อเนื่องกัน ซึ่ง จันทิมา เขียวแก้ว (2546:47-48) กล่าวสรุปได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงปรัชญาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โลกยุคเศรษฐกิจใหม่เลิกใช้แรงงานและทุนเป็นหลักในการผลิต เน้นการใช้ความรู้และสารสนเทศเป็นหลัก ทำให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาประเทศและสังคมให้เป็นสังคมฐานความรู้(Knowledge Based Society) สอดคล้องกับ ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ (2548:1) ที่ว่าสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม เพราะพลังทางเศรษฐกิจกำลังขับเคลื่อนโดยโครงข่ายระบบสารสนเทศขนาดใหญ่ ที่เพิ่มความซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. การเปิดเสรีทางการค้าตามข้อบังคับขององค์การการค้าโลก องค์การการค้าโลกได้ประกาศให้อุตสาหกรรมบริการต้องเปิดเสรีในปี พ.ศ. 2545 มีผลกระทบต่อให้หลายประเทศต้องเร่งพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของตนให้ทัดเทียม และสามารถแข่งขันได้กับนานาประเทศ เนื่องจากการศึกษาจัดเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบริการ

3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 4 ได้ให้นิยาม "การศึกษา" ว่าหมายถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เกิดการปฏิรูปทางการศึกษาที่หลากหลาย

สรุปการเปลี่ยนแปลงปรัชญาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การเปิดเสรีทางการค้าเป็นยุคที่เน้นการใช้ความรู้และสารสนเทศเป็นหลัก ให้ประเทศไทยต้องทำการปฏิรูปการศึกษา ให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ และการถ่ายทอดความรู้ในสังคมอย่างกว้างขวางทุกรูปแบบ โดยมุ่งเน้นให้ประชากรของชาติเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เกี่ยวกับงานห้องสมุดโรงเรียน

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมความรู้ โดยมีการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ การเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นผลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการศึกษา และเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษา ในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็มีผลบังคับใช้ สาระสำคัญในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด แม้จะปรากฏคำว่าห้องสมุดเพียงแห่งเดียว คือ "ห้องสมุดประชาชน" ในฐานะเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในมาตรา 25 แต่ถ้าจะพิจารณาบทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนการศึกษา ส่วนเกี่ยวข้องกับห้องสมุดที่สามารถนำมาปรับปรุงปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในโรงเรียน ปรากฏในหมวด 3 ระบบการศึกษา หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา และหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2547: 9 -10) หมวด ๓ ระบบการศึกษา

มาตรา ๑๕ การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๑) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(๓) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในรูปแบบใดก็ตาม ก็เป็นการเกื้อหนุนให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาที่ต้องการ โดยห้องสมุดโรงเรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมส่งเสริมได้ทั้ง 3 รูปแบบ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (2547: 12-16) หมวด ๔ แนวการจัดการศึกษา

มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(๑) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(๓) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(๔) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(๕) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการ

เรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้ การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อ การเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา ๒๕ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอด ชีวิตทุกรูปแบบได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษ ศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่ง การเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการ ประกอบ อาชีพตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของ หลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ

มาตรา ๒๘ หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคล ตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัย และศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับหลักสูตรการศึกษา ระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะ พัฒนาวิชาการวิชาชีพชั้นสูงและการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา ๒๙ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหา วิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา ๓๐ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ การศึกษา

ตั้งแต่มาตรา 22 จนถึง มาตรา 30 จากการจัดการศึกษาถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ตามกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ซึ่งห้องสมุดโรงเรียนต้องจัดหาสื่อทุกรูปแบบเพื่อตอบสนองหลักสูตรอยู่แล้ว ในส่วนที่รัฐ ต้องส่งเสริม หรือต้องจัดก็เป็นหน้าที่ที่องค์กรเอกชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ รวมทั้งตามมาตรา ต่าง ๆ มักอยู่ในวัตถุประสงค์ของห้องสมุดเป็นส่วนใหญ่อยู่แล้ว

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2547: 37-38) หมวด ๙ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

มาตรา ๖๓ รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็น ต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อให้ ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น

มาตรา ๖๔ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนา ชีตความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และ พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

มาตรา ๖๕ ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

มาตรา ๖๖ ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อ การศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้เพื่อให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีตามที่รัฐสนับสนุน ด้านโทรคมนาคม การสื่อสารอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาซึ่งห้องสมุดโรงเรียนทำหน้าที่ส่งเสริมอยู่แล้ว ห้องสมุด โรงเรียนยุคใหม่ยังต้องจัดหาและร่วมผลิตให้เหมาะสมกับหลักสูตร และมีคุณภาพ คือการจัดหา คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนผ่านระบบเครือข่ายและระบบ อี-เลิร์นนิ่ง เป็นต้น

ชลลดา พงษ์พัฒน์โยธิน (2549: 37) ได้สรุปบทบาทของห้องสมุดโรงเรียนในการสนับสนุน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ไว้ดังนี้

- 1) บทบาทในการเป็นแหล่งที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 2) บทบาทในการเป็นแหล่งที่เอื้ออำนวยต่อบรรยากาศแห่งการเรียนรู้
- 3) บทบาทในการเป็นแหล่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้ และการรอบรู้

4) บทบาทในการเป็นแหล่งส่งเสริมการรักการอ่าน

5) บทบาทในการเป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญ

สรุปแล้วการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยมีการกล่าวถึงการศึกษา 3 รูปแบบ และห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการโดยห้องสมุดมีบทบาทที่ช่วยเอื้อส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทั้งภายในสถานศึกษาและเอื้อให้กับชุมชนได้ รวมทั้งได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

3. การจัดห้องสมุดโรงเรียนโดยผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง

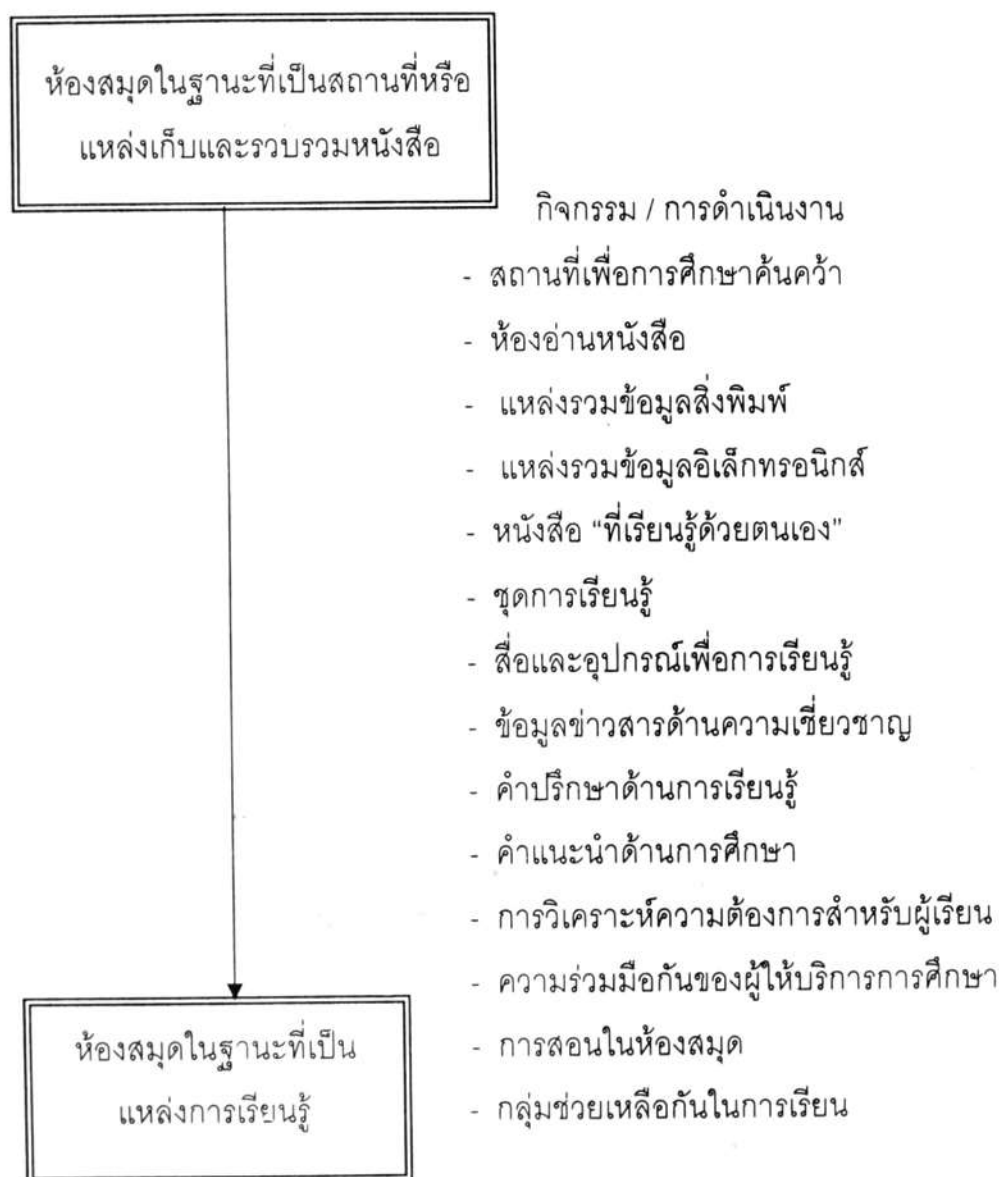
มีความหลากหลายในการใช้คำว่าการศึกษาที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Child - Centered Education ส่วนคำว่า การเรียนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง หรือ การเรียนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด มาจากคำว่า Child - Centered Learning ส่วนโรงเรียนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางมาจากคำว่า Child - Centered School โดยคำที่นำมาใช้จะตรงกับคำศัพท์ว่า Child - Centered Learning ซึ่งจะนำคำนี้มาปรับใช้กับการจัดห้องสมุดที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง Child - Centered (กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ 2544: 41) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

เนื่องจากบทบาทห้องสมุดที่สำคัญคือ ในฐานะเป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ดังเอกสารการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2542 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542:54-55) กล่าวสรุปว่า ห้องสมุดมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเผยแพร่หนังสือสื่อวิชาการอื่น ๆ รวมทั้งแหล่งข้อมูลภาพ และเสียงไปสู่ประชาชนจำนวนมาก ตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือ ส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้ง **แหล่งการเรียนรู้เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต** การที่ห้องสมุดจะเป็นแหล่งการเรียนรู้ได้นั้น ห้องสมุดจะต้องมีบทบาทหลักอยู่ 2 ประการ คือ

1) การเข้าถึง ห้องสมุดต้องเป็นแหล่งหรือศูนย์กลางสำหรับผู้เรียนหรือบุคคลส่วนใหญ่ เข้าถึงหรือไปใช้บริการได้

2) การนำเสนอวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่คุ้มค่า กล่าวคือ จะต้องรู้ว่า "ผู้ใช้บริการหรือผู้เรียน มีวัตถุประสงค์อะไรในการใช้ห้องสมุด" และได้นำเสนอภาพอนาคตห้องสมุดด้วยกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อไปสู่สภาพที่ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาตลอดชีวิตดังนี้

ภาพอนาคตห้องสมุด

แผนภาพที่ 2 รูปแบบของกิจกรรมในการพัฒนา "ห้องสมุด" สู่ "แหล่งการเรียนรู้"
 ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 55)

จากแผนภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่าภาระงานห้องสมุดโรงเรียนในฐานะเป็นแหล่งการเรียนรู้ มีความหลากหลายเพียงใด โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นจักรกลในเรื่องนี้คือบรรณารักษ์ และเพื่อให้สอดคล้องตามพันธกิจของห้องสมุดโรงเรียน ที่ อีฟลา (IFLA 999:1) ได้ประกาศไว้ว่า "ห้องสมุดโรงเรียน เป็นที่ให้บริการทางการเรียนรู้หนังสือและทรัพยากรต่าง ๆ ที่สามารถทำให้ผู้ที่อยู่ในโรงเรียนนั้น ๆ เป็นนักคิด และสามารถนำข้อมูลจากสื่อทุกรูปแบบมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นยุคสมัยที่ความรู้จากห้องสมุดขยายกว้างออกไปจนเป็นเครือข่ายข้อมูล ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต"

การเปลี่ยนแปลงปรัชญาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีผลต่อการจัดระบบการศึกษาของประเทศ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวบรรณารักษ์ต้องปรับแนวทางในการทำงานและนับเป็นโอกาสในการชี้้นำการขยายมุมมองในการทำงานด้วย ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อบรรณารักษ์ในการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียน ได้แก่

- 1) รูปแบบการจัดการศึกษา มีความหลากหลายมากขึ้น โดยมีทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ห้องสมุดต้องปรับวิธีการและเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการให้ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ โดยคำนึงถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการบริการให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการมากที่สุด
- 2) เปลี่ยนแปลงเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา ทำให้ลักษณะของผู้ใช้บริการเปลี่ยนไป นักเรียนและครูซึ่งเป็นผู้ใช้บริการหลักของห้องสมุดโรงเรียนจะถูกกรอบของการพัฒนาบังคับให้มีการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ในเชิงรุก มิใช่ตั้งรับ
- 3) ปรับเปลี่ยนบทบาทของบรรณารักษ์ บทบาทของบรรณารักษ์ในยุคสังคมการเรียนรู้ ถูกขยายการทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาและให้บริการสารสนเทศให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งเน้นการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน บรรณารักษ์ห้องสมุดในยุคสังคมความรู้ต้องทำหน้าที่เป็นผู้สร้างสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ให้มากขึ้นด้วย

เห็นได้ว่าห้องสมุดต้องจัดการและให้บริการโดยเน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง สุกัญญา ศรีสืบสาย (2545 : 4) ศึกษาניתกงานห้องสมุดสังกัดกรมสามัญศึกษา ได้นำแนวการจัดห้องสมุดโรงเรียนยุคใหม่ที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง โดยปรับตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ซึ่งสรุปเป็นรายชื่อได้ดังนี้

- 1) การให้การศึกษาแก่ผู้ใช้ บรรณารักษ์มีหน้าที่และภารกิจที่จะให้การศึกษาแก่ผู้ใช้ในเรื่องวิธีการเรียนรู้ (Learning How to Learn) โดยอาจให้การศึกษาในรูปของการเปิดรายวิชาหรือการแนะนำเป็นรายบุคคล

2) การให้ความร่วมมือกับครูผู้สอน เพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงทรัพยากรของห้องสมุดและได้รับความสะดวกในการเข้าใช้ห้องสมุดบรรณารักษ์ควรร่วมมือกับผู้สอน ให้คำแนะนำในเรื่องทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดที่ครูผู้สอนจะต้องใช้ เช่น ทำบรรณานุกรมรายวิชา หรือร่วมวางแผนในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและทั่วถึง

3) การสร้างกระบวนการส่งเสริมการอ่าน ผู้ใช้ห้องสมุดยุคใหม่จะใช้ห้องสมุดในการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งภารกิจนี้จะไม่ประสบผลสำเร็จ ถ้าผู้ใช้อย่างขาดทักษะในการอ่านไม่รู้จักรักเลือกสิ่งที่จะอ่าน สรุปเรื่องราวจากการอ่านไม่ได้และไม่รู้จักใช้ประโยชน์จากการอ่าน การสร้างกระบวนการส่งเสริมการอ่าน จึงเป็นภารกิจที่บรรณารักษ์ห้องสมุดยุคใหม่จะต้องสนใจเพิ่มขึ้นและแบ่งเวลาในการทำงานให้ถูกต้อง

สรุปได้ว่าผลจากการปฏิรูปการศึกษา ทำให้โรงเรียนต้องใช้แผนกลยุทธ์การจัดห้องสมุดโดยยึดแนวผู้ใช้หรือผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจะต้องพัฒนาบรรณารักษ์ และพัฒนาระบบการทำงานและการบริการ โดยคำนึงถึงผู้ใช้เป็นสำคัญตามที่กล่าวมาแล้วคือปรับวิธีคิดตามปรัชญาการศึกษา เปิดรับเทคโนโลยีนำเข้ามาปรับใช้ในงาน สร้างพันธมิตรทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ปรับวิธีการให้บริการโดยคำนึงถึงผู้ใช้ ให้การศึกษาแก่ผู้ใช้เพื่อทันกับรูปแบบใหม่ของห้องสมุด ให้ความร่วมมือกับครูผู้สอน สร้างกระบวนการส่งเสริมการอ่านโดยจัดกิจกรรมทุกรูปแบบ การบริการจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้เกิดความคุ้มค่าและเป็น การบริการอย่างมีทิศทาง ความก้าวหน้าของบุคลากรเกิดจากการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง และมีความภาคภูมิใจต่อหน้าที่ที่เป็นความรับผิดชอบด้วย

ตอนที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุดโรงเรียน

จากความสำคัญของสารสนเทศและการหาทางที่จะใช้เทคโนโลยีในการจัดการสารสนเทศ พ.ศ.2538 รัฐบาลไทยประกาศอย่างเป็นทางการให้เป็นปีแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศไทย โดยเห็นความสำคัญของระบบข้อมูลซึ่งมีเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารเป็นตัวนำ และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและผลักดันให้เกิดการใช้ทรัพยากรของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์ วัสดุอุปกรณ์ และเวลา ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รัฐบาลได้ลงทุนโครงการพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นจำนวนมาก เช่น การขยายระบบโทรศัพท์ การขยายเครือข่ายสื่อสาร การสร้างระบบฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร ปัจจุบันคำว่าเทคโนโลยีสารสนเทศหรือเรียกสั้น ๆ ว่าไอที (Information Technology) ถูกนำมาใช้ในงานอย่างกว้างขวางเกือบทุกวงการรวมทั้งด้านการศึกษา และงานห้องสมุดล้วนเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศแทบทั้งสิ้น

ครรรชิต มาลัยวงศ์ (2537:11) กล่าวว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ "เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการสื่อสาร ฐานข้อมูล และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ หรือเป็นการประยุกต์ใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ในกิจการต่าง ๆ การจัดระบบข้อมูลให้ผู้ใช้สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้อย่างสะดวก และการจัดทำรายการตลอดจนแสดงผลในรูปแบบกราฟิกที่ผู้ใช้เข้าใจได้ง่าย การจัดทำรายงานตลอดจนแสดงผลในรูปแบบกราฟิกที่ผู้ใช้เข้าใจง่าย"

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2547:21) ให้ความหมายว่า " เทคโนโลยีเพื่อใช้กับการจัดการสารสนเทศซึ่งหมายรวมถึง เทคโนโลยีการผลิต การจัดการเก็บข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์และการเผยแพร่ การสื่อสารโทรคมนาคม และอุปกรณ์สนับสนุนในการปฏิบัติงานด้านสารสนเทศอื่น ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้งานร่วมกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ ประสิทธิภาพ ความถูกต้อง ความแม่นยำ ทันต่อเหตุการณ์"

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2549: 48) ให้ความหมายว่า หมายถึง "กลุ่มของเครื่องมือและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยให้การทำงานโดยใช้สารสนเทศและการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงระบบการสื่อสาร"

ดังนั้นสามารถกล่าวสรุปได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศจะข้องเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่สำคัญ ๒ สาขา คือเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีด้านการสื่อสารโทรคมนาคม เพื่อการจัดระบบข้อมูลให้ผู้ใช้สามารถใช้ข้อมูลอย่างสะดวก และสามารถนำมาประยุกต์ใช้งานร่วมกันเพื่อประโยชน์ ประสิทธิภาพ ความถูกต้อง ความแม่นยำ และทันต่อเหตุการณ์"

เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุด การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ในลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถใช้กับงานห้องสมุดได้เป็นอย่างดี

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2549: 48) กล่าวสรุปได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีองค์ประกอบหลัก 4 ประการที่ควรมีในห้องสมุดโรงเรียนยุคใหม่ได้แก่

1. เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ (Hardware) ประกอบด้วย

- 1.1 อุปกรณ์การป้อนข้อมูลและแสดงผลข้อมูล (Input and Output)
- 1.2 อุปกรณ์การสื่อสารข้อมูล (Communication Devices)
- 1.3 อุปกรณ์ประมวลผล (Processing Engines เช่น CPU, Internal Memory)
- 1.4 อุปกรณ์บันทึกข้อมูล (Storage devices: CD-ROM, Tape, Disc)

2. ซอฟต์แวร์ (Software) เป็นชุดคำสั่งในการป้อนข้อมูลและการประมวลผลในเครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์

3. ข้อมูล/ สารสนเทศ (Data/Information)

4. บุคลากร (People) เป็นส่วนสำคัญที่สุดของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยคนพัฒนาโปรแกรมเพื่อใช้งาน และต้องควบคุมการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์

เทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นซอฟต์แวร์ในห้องสมุดที่สำคัญ ได้แก่

1. เทคโนโลยีสารสนเทศในงานเทคนิค เช่น โปรแกรมการจัดการฐานข้อมูลห้องสมุด หรือโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โปรแกรมจัดการฐานข้อมูลดิจิทัล อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการลงทะเบียนทรัพยากรและการรักษาสภาพทรัพยากร อุปกรณ์การสำรวจทรัพยากรที่มีในห้องสมุด

2. เทคโนโลยีสารสนเทศในงานบริการ เช่น ประตูอิเล็กทรอนิกส์ที่ทางเข้า - ออก และแถบแม่เหล็กบาร์โค้ด หรือสัญญาณคลื่นวิทยุ เครื่องสแกนเนอร์แบบตั้งโต๊ะและโปรแกรมการยืม - คืน เครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมโปรแกรมยืม - คืนด้วยตนเอง เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบเครือข่ายอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์

ครรรชิต มาลัยวงศ์ (2537:51) กล่าวสรุปได้ว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคมและการสื่อสารผ่านดาวเทียมในประเทศไทยทำให้เกิดทางด่วนข้อมูล (Information Superhighway) เป็นโครงข่ายโทรคมนาคมแบบ WAN (Wide Area Network) เป็นเครือข่ายของการสื่อสารที่รวมเอาดาวเทียม โทรศัพท์ วิดีโอคอมพิวเตอร์ อันเป็นสื่อของการส่งข้อมูลข่าวสารเข้ามาอยู่ร่วมกันในที่เดียว สามารถเชื่อมต่อข้อมูลแบบออนไลน์ของสื่อชนิดต่าง ๆ ที่ทำให้การดำรงชีวิตของประชาชนเปลี่ยนไป รวมทั้งด้านการศึกษา การรับบริการต่าง ๆ ของห้องสมุด การทำงานสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ร่วมกัน โดยประชาชนส่วนใหญ่จะเข้าถึงห้องสมุดได้อย่างสะดวก การเรียนรู้ด้วยตนเองจากฐานความรู้มหาศาลในรูปอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในลักษณะตัวหนังสือ ภาพนิ่ง และภาพวีดิทัศน์ จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสามารถพัฒนาข้อมูลในลักษณะเป็น E-Newspaper ซึ่งเป็นข้อมูลในระบบออนไลน์ สามารถอ่านหนังสือพิมพ์ผ่านจอคอมพิวเตอร์ และสามารถเลือกการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างเสรีตามความต้องการที่เรียกว่า VDO on Demand ซึ่งเป็นระบบการสื่อสารผ่านดาวเทียม

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ห้องสมุดต้องปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ห้องสมุดสามารถจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูลสามารถเชื่อมโยงในระบบออนไลน์กับข่ายงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ทันกับความต้องการของผู้ใช้ น้ำทิพย์ วิภาวิน (2542:19) กล่าวสรุปได้ว่า ห้องสมุดยุคใหม่เป็นแนวคิดใหม่ในเรื่องการจัดเก็บข้อมูลสื่อประสม (Multimedia) การจัดเก็บเป็นการจัดเก็บในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า ข้อมูลดิจิทัล เป็นการเสริมห้องสมุดปกติ ที่เก็บเฉพาะข้อมูลหนังสือและวารสารที่อยู่ในรูป USMARC (US Machine Readable Catalogue) ห้องสมุดจะใช้ซอฟต์แวร์ห้องสมุดอัตโนมัติในการช่วยงานด้าน

การพิมพ์ - ดิจิตอล จัดซื้อ และงานให้บริการสืบค้น โดยการบริการข้อมูลที่เป็นดิจิทัลในรูปแบบของ ตัวอักษร (Text) ภาพ (Image) เสียง (Sound) หรือวีดิทัศน์ (Video)

สรุปได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บและบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการประมวลผลให้เกิดเป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ใช้งาน ในฐานะเป็นศูนย์รวมของแหล่งความรู้สาขาต่าง ๆ หรือแหล่งสารสนเทศที่สร้างสังคมการเรียนรู้เพื่อความสะดวกในการบริการและการค้นหาสารสนเทศที่มีอยู่ การดำเนินงานห้องสมุดปัจจุบันเป็นการดำเนินงานตามมาตรฐานสากลอย่างเป็นระบบ โดยใช้สื่อที่เป็นไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสภาพของสังคมทางการศึกษาใช้คอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ในการแปลงข้อมูลจัดเก็บประมวลผล ส่งต่อและสืบค้นข้อมูลได้ ทุกที่ ทุกเวลา สามารถนำมาใช้ในงานบริการต่าง ๆ ทั้งการสืบค้นในห้องสมุดและจากห้องสมุดออกไปภายนอก รวมทั้งจากภายนอกเข้ามา สามารถเชื่อมโยงในระบบออนไลน์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศทันกับความต้องการของผู้ใช้

ตอนที่ 4 แนวคิดทฤษฎีการจัดห้องสมุดยุคใหม่

แนวคิดทฤษฎีการจัดห้องสมุดยุคใหม่ ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ในตอนที่ 4 ดังนี้

1. ความหมายของห้องสมุดยุคใหม่
2. พัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่
3. ห้องสมุดมีชีวิต
4. แนวคิดทฤษฎีการจัดห้องสมุดยุคใหม่

1. ความหมายของห้องสมุดยุคใหม่

ห้องสมุดยุคใหม่หรือห้องสมุดมิติใหม่ มีความหมายเนื้อหาและภารกิจที่คล้ายคลึงกัน นักวิชาการและองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ความหมายของห้องสมุดยุคใหม่ไว้หลายท่านเช่น พิมพ์ร่าไพเปรมสมิทธิ (2545 : 77) ให้ความหมายว่า " ห้องสมุดยุคใหม่คือการเชื่อมโยงแนวคิดของห้องสมุดแบบเดิมและ ห้องสมุดดิจิทัล คือทั้งคู่เป็นเจ้าของและควบคุมสารสนเทศให้เข้าถึงและครอบครอง โดยมีโครงสร้างองค์กรเพื่อมีจุดการเข้าถึงข้อมูลที่สม่ำเสมอ"

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2547 : 4) กล่าวว่า "ห้องสมุดยุคใหม่ หมายถึง ห้องสมุดที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการดำเนินงาน เช่น การใช้โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติในการจัดการฐานข้อมูลห้องสมุด การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ และบริการสืบค้นข้อมูลห้องสมุดผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น "

โดแนล วอลเตอร์ (Walters 1998, Online) กล่าวสรุปได้ว่าส่วนที่เป็นดิจิทัลนั้นจะมุ่งไปที่วัสดุที่จัดเก็บและเข้าถึงทางดิจิทัล ดังนั้นหากมองห้องสมุดยุคใหม่โดยเน้นดิจิทัลอาจไม่เป็นภาพที่สมบูรณ์นัก

สรุปห้องสมุดยุคใหม่ คือ ห้องสมุดที่ผสมผสานทั้งแบบเดิมที่มีสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ร่วมกับสื่อดิจิทัล โดยนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการดำเนินงานมีการสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต และให้บริการอย่างมีโครงสร้าง มีบุคลากรที่มีความสามารถ มีข้อกำหนดภาระหน้าที่ในฐานะเป็นองค์กรที่มีหน้าที่จัดหาข้อมูลและให้บริการ มีหน้าที่สนับสนุนผู้ใช้และผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างสม่ำเสมอ

2. พัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่

พัฒนาการของห้องสมุดมีมาหลายยุคหลายสมัย เริ่มตั้งแต่การบันทึกบนแผ่นดินเหนียว แผ่นหนัง กระดาษ และวัสดุอื่น ๆ มีวิวัฒนาการมาจนเป็นการบันทึกบนวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบัน ปีพ.ศ. 2545 (ค.ศ. 1990) กล่าวถึงที่มาของคำว่า **ห้องสมุดยุคใหม่** หรือ **ห้องสมุดดิจิทัล** ว่าเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงต้นปี ค.ศ. 1990 โดยห้องสมุดมหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ ได้เริ่มการสร้างฐานข้อมูลมวลทรัพยากรสารสนเทศใหม่ในรูปแบบดิจิทัล และมีการจัดการเข้าถึงข้อมูลของมวลทรัพยากรเหล่านั้นผ่านระบบเครือข่าย ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาระบบการให้บริการข้อมูลที่มีคุณภาพหลายร้อยรายในรูปแบบของห้องสมุดดิจิทัล พัฒนาการนี้เจริญก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง แสดงให้เห็นถึงความพยายามของมนุษย์

พัฒนาการของห้องสมุดเริ่มตั้งแต่ยุคแรกจนกระทั่งถึงยุคที่มีการพิมพ์เกิดขึ้นทำให้ห้องสมุดมีหนังสือหรือสิ่งพิมพ์บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ มาเป็นยุคที่ห้องสมุดมีสื่อโสตทัศนเพิ่มขึ้นมานอกเหนือจากหนังสือ ไปจนถึงยุคปัจจุบันคือยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เกือบทุกด้าน เป็นยุคที่ก้าวเข้าสู่สังคมความรู้ ความรู้ที่ได้จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในสังคม ห้องสมุดยุคใหม่จึงเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ มีการจัดการสื่ออิเล็กทรอนิกส์นอกเหนือจากสิ่งพิมพ์ มีการจัดการสถานที่และบรรยากาศที่ทันสมัย มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีสื่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบ และเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชุมชนและชีวิตประจำวัน สุกัญญา มกุฎอรดี (2542:57-61) กล่าวถึงผลจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้โลกเล็กลง เกิดสภาพใหม่เป็นสภาพของห้องสมุดไร้พรมแดน เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดการลื่นไหลการถ่ายเทของศาสตร์ต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมหนึ่งสู่สังคมอื่น ๆ ทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง เป็นลักษณะที่เรียกว่า "โลกาภิวัตน์" ซึ่งผลกระทบดังกล่าวทำให้ห้องสมุดต่าง ๆ ในโลกเปลี่ยนแปลงอย่างมากสรุปได้ว่า

2.1 เกิดลักษณะของวัฒนธรรมใหม่ขึ้นในสังคมห้องสมุด หรือเรียกว่าวัฒนธรรมต่างสังคม (Cross Culture) ซึ่งเกิดจากการถ่ายทอดหรือการเรียนรู้ ทำให้เกิดลักษณะการปรับตัวไม่ทันกับสังคม เกิดจากความล้าหลังในสังคม เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบในสังคมวัฒนธรรมใหม่

คือวัฒนธรรมแข่งขัน ซึ่งจะมีผลต่อการปรับตัวของห้องสมุดต่างๆ ทั่วโลก โดยพิจารณาจากกลุ่มของห้องสมุดทั่วโลกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

2.1.1 กลุ่มห้องสมุดประเทศอุตสาหกรรมเก่า

2.1.2 กลุ่มห้องสมุดประเทศอุตสาหกรรมใหม่

2.1.3 กลุ่มห้องสมุดประเทศกำลังพัฒนา

2.2. เกิดลักษณะการเปลี่ยนแปลงซึ่งพากัน ความรวดเร็วในการสื่อสารทำให้มีการแข่งขันสูง และผู้ที่ชนะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หมายความว่าการทำงานต้องลงทุนน้อยแต่ได้ผลผลิตมากจึงเกิดการดำเนินงานเฉพาะด้าน ห้องสมุดจึงจำเป็นต้องมีบริการเฉพาะด้านในแนวลึกมากขึ้น บุคลากรที่ปฏิบัติงานต้องปรับเปลี่ยนเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาจึงจะตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้

2.3 เกิดการทำงานเป็นระบบเครือข่ายมากขึ้น การทำงานเป็นระบบเครือข่ายเป็นการทำงานที่มีการใช้ข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรร่วมกัน หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลและทรัพยากรซึ่งกันและกัน ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ห้องสมุดประหยัดทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการต่าง ๆ ได้มาก ทำให้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากจุดนี้ พร้อมทั้งเกิดความสะดวกและรวดเร็วในการบริการเครือข่ายต่าง ๆ รูปแบบของห้องสมุดที่ผสมผสานกับห้องสมุดดิจิทัล ทำให้การบริการมีคุณภาพและข้อมูลที่ได้เป็นไปในแนวลึกมากยิ่งขึ้น

2.4 เกิดลักษณะความเป็นสากล บทบาทของระบบสื่อสารของห้องสมุดต่าง ๆ ทั่วโลกทำให้เกิดความรวดเร็ว เกิดความต้องการและมีมาตรฐานกลางเพื่อใช้ในการสื่อสารหรือสื่อความหมายในการปฏิบัติงานร่วมกันให้ได้จำเป็นต้องอาศัยมาตรฐานต่าง ๆ ที่เป็นสากล ห้องสมุดทุกแห่งทั่วโลกควรจะมีมาตรฐานในด้านต่างๆ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการติดต่อกันผ่านระบบโทรคมนาคม

ดังนั้นการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆจึงต้องคำนึงถึงสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง3ประการ ดังนี้

1. ความต้องการการเปิดช่องรับข่าวสารของมนุษย์ที่รวดเร็ว (Information Driver)
2. เทคโนโลยีดิจิทัลทั้งรูปแบบที่มีสายและไร้สาย (Digital Wired and Wireless)
3. สังคมสื่อสารด้วยมัลติมีเดีย (Multimedia Society)

เอ็ม. อี. เลซค์ (Lesk 1997,Online) กล่าวถึงสภาพห้องสมุดในอนาคตนอกจากจะมีทรัพยากรสารสนเทศในรูปของสิ่งพิมพ์แล้วยังมีสารสนเทศที่อยู่ในรูปดิจิทัล ห้องสมุดเป็นศูนย์รวมของสารสนเทศในทุกรูปแบบ เพื่อให้ผู้ใช้สืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศได้มากขึ้น ดังนั้นเทคโนโลยีเพื่อ

การจัดการเก็บและสืบค้นข้อมูลและการพัฒนารูปแบบการบริการจึงมีความสำคัญในการดำเนินงานของห้องสมุดยุคใหม่

เห็นได้ว่าพัฒนาการของห้องสมุดยุคใหม่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงต้นปี ค.ศ.1990 โดยห้องสมุดมหาวิทยาลัย และสถาบันทั่วไปได้เริ่มสร้างฐานข้อมูลมวลทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัลและมีการจัดการเข้าถึงข้อมูลของมวลทรัพยากรเหล่านั้นผ่านระบบเครือข่าย ได้มีการพัฒนาระบบการให้บริการข้อมูลที่มีคุณภาพ ก้าวเข้าสู่สังคมฐานความรู้เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาทำให้เกิดนวัตกรรมขึ้นในสังคม ห้องสมุดยุคใหม่จึงเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ มีการจัดการสื่ออิเล็กทรอนิกส์นอกเหนือจากสิ่งพิมพ์ มีการจัดการสถานที่และบรรยากาศที่ทันสมัย การพัฒนานี้มีแนวโน้มที่จะเจริญก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง

3. ห้องสมุดมีชีวิต

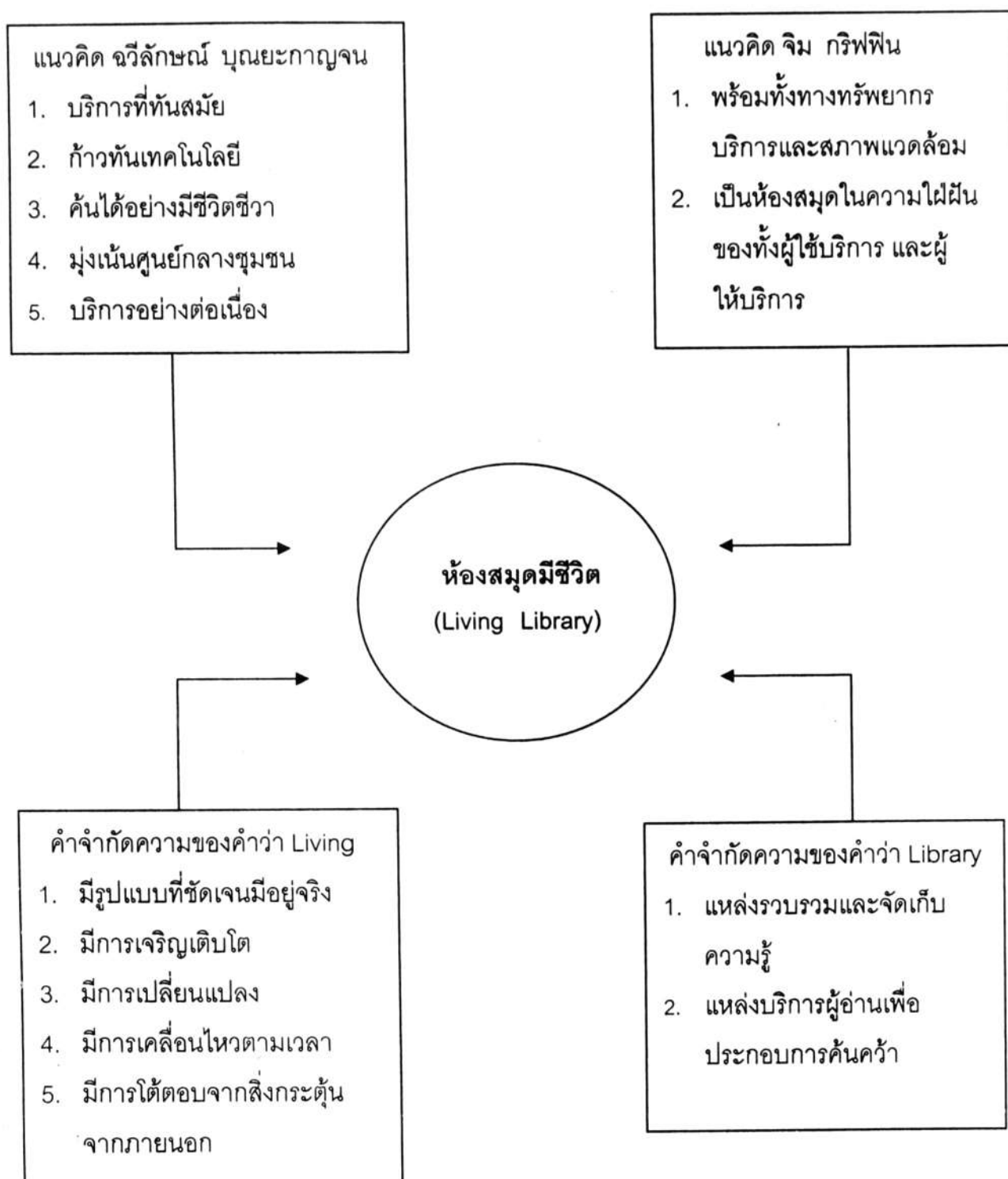
นักวิชาการที่ให้ความสนใจในความสำคัญของห้องสมุดยุคใหม่ ได้กล่าวถึงห้องสมุดมีชีวิตเพื่อให้เกิดการใช้อย่างต่อเนื่องด้วยแนวคิดที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอย่างคุ่มค่าดังที่ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้กล่าวไว้เป็นคนแรก ๆ ในนโยบายหลักที่รัฐบาลจะทำเพื่อเด็กและเยาวชนปี 2545 ด้วยอยากเห็นเด็กไทยพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่จึงพยายามทำให้เด็กมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา ห้องสมุดมีชีวิตต้องเป็นห้องสมุดที่เด็ก ๆ เข้าไปแล้วมีความสุข มีความสนุก มีอาหาร มีเครื่องเล่นที่สร้างสรรค์ เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย มีหนังสือใหม่ ๆ เสมอให้เด็กได้ค้นคว้า และมีหลายประเภท รวมทั้งมีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ ความคิดเห็นของ ดร.สิริกรมณรินทร์ ประธานคณะกรรมการสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ ที่เรียกว่า TK park (Thai Knowledge Park) ในกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ที่ศูนย์การค้าเซ็นทรัล เวิลด์ พลาซ่า ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบด้านกายภาพคือการออกแบบตกแต่งสถานที่ให้มีความทันสมัย ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนที่การคมนาคมสะดวก ปลอดภัย และมีพื้นที่ใช้สอยไม่น้อยกว่า 1,000 ตารางเมตร องค์ประกอบด้านสาระและกิจกรรม นอกจากหนังสือแล้วยังต้องมีสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ซีดี อินเทอร์เน็ต ออนไลน์ อี-ไลบรารี เพื่อสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนเป็นหลัก สุดท้ายคือองค์ประกอบในการบริหารจัดการ ต้องประกอบด้วยบุคคลหลากหลายอาชีพ ทั้งภาครัฐและเอกชน นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ท้องถิ่นและเครือข่ายเยาวชน ร่วมกันกำหนดทิศทางการทำงานและประสานความร่วมมือเพื่อเติมสีสันให้ห้องสมุดมีชีวิต (ชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชน 2548:ไม่ปรากฏเลขหน้า) ปัจจุบันอุทยานการเรียนรู้ในกรุงเทพฯ ได้ทำการปรับขยายพื้นที่เนื่องจากมีผู้ให้ความสนใจเข้ามาใช้เป็นจำนวนมาก คือจากชั้น 6 ของศูนย์การค้าเวิลด์เทรดเซนเตอร์ พื้นที่ 1,096 ตารางเมตร มาเป็นชั้น 8 โดยเพิ่มพื้นที่เป็น 4,000 ตารางเมตร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสนใจของ

ประชาชนที่มีต่อห้องสมุดยุคใหม่ที่จัดให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต มีความหลากหลายและทันสมัยด้วยสื่อหลายรูปแบบ และขณะนี้กำลังดำเนินการวางแผนการก่อสร้างในภูมิภาคทั้ง 4 ของประเทศ ได้แก่ เชียงใหม่ มหาสารคาม ชลบุรี และยะลา โดยมีเว็บไซต์ www.tkpark.or.th ซึ่งทำการเปิดตัวเว็บไซต์ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2547

ปัญญา แสนสุข (ออนไลน์) กล่าวสรุปได้ว่า หมายถึงการบริการวัสดุห้องสมุดที่หลากหลายรูปแบบใหม่ ๆ ทันสมัย มีคุณค่าต่อผู้ใช้บริการ รวมทั้งการจัดองค์การให้อำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้ใช้บริการมากที่สุด ให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจกลับมาใช้บริการ ผู้ใช้นำสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาค้นคว้า และด้านอื่น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดคือให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ใช้ความรู้เป็นพื้นฐานในการประยุกต์พัฒนา

ได้มีการเปรียบเทียบพัฒนาห้องสมุดยุคใหม่คือการพัฒนาห้องสมุดให้มีชีวิต ห้องสมุดที่มีชีวิตเปรียบเสมือนต้นไม้ผู้บริหารคือราก บรรณารักษ์คือลำต้นหรือเสาหลักของห้องสมุด งบประมาณเปรียบเสมือนปุ๋ย และเป็นพี่เลี้ยงต้นไม้อย่างสม่ำเสมอเพื่อการเจริญเติบโต ห้องสมุดต้องการงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงาน ต้นไม้มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะโลก เช่นเดียวกับห้องสมุดที่ต้องการสถานที่สวยงาม สะดวกสบาย กิ่งก้านของต้นไม้เปรียบเสมือนส่วนประกอบที่สำคัญของห้องสมุดซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรสารสนเทศ เทคโนโลยี ชุมชน ผลผลิตของต้นไม้เปรียบเสมือนบริการและกิจกรรมต่าง ๆ การแตกแขนงออกเป็นต้นเล็ก ๆ ของต้นไม้เปรียบเสมือนความร่วมมือเครือข่ายทุกระดับ ในการพัฒนาห้องสมุดยุคใหม่ให้มีชีวิตเป็นการพัฒนาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคือมุ่งให้รักการอ่าน เปิดบานหรรษา พัฒนาความรู้ สู่ความเป็นสากล ซึ่ง ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2547:11) ได้สรุปภาพรวมของห้องสมุดมีชีวิตไว้ดังนี้ " พัฒนาการอ่าน บริการที่ทันสมัย ทันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สารสนเทศมีชีวิตรื่นเริง เป็นที่มาของศูนย์การเรียนรู้ มุ่งสู่ชุมชนทุกหมู่เหล่า ทุกคนเข้าถึงกิจกรรมบริการน่าประทับใจ และต่อเนื่องสู่ชุมชน เพื่อมุ่งหวังก้าวสู่สากล "

พรทิพย์ วรกุล (2547:4) ได้สรุปเป็นแผนภูมิในเรื่องห้องสมุดมีชีวิตโดยผลานกับแนวคิดของบุคคลต่าง ๆ กับคำจำกัดความ "A Living Library" ไว้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แผนภูมิสรุปการผสมแนวคิดเรื่องห้องสมุดมีชีวิต
ที่มา : พรทิพย์ วรกุล (2547:4)

สรุปได้ว่าห้องสมุดมีชีวิตเป็นแนวคิดในการพัฒนาห้องสมุดยุคใหม่ที่เน้นการจัดบรรยากาศที่เข้าใจ มีบริการและกิจกรรมที่หลากหลาย ให้เหมือนต้นไม้ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะโลก

และสังคม ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรสารสนเทศและปัจจัย เพื่อให้ผู้ใช้ช้อยากเข้ามาใช้บริการที่มีมากและหลากหลาย มีบุคลากรและผู้บริหารทำหน้าที่เป็นรากช่วยพยุงลำต้น ซึ่งจะช่วยให้ต้นไม้แข็งแรงผลิดอกออกผลให้ได้ลิ้มรส และมีเครือข่าย เป็นการเปรียบเทียบการมีชีวิตของต้นไม้กับห้องสมุดที่มีชีวิตมีการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

4 แนวคิดทฤษฎีการจัดการห้องสมุดยุคใหม่

การจัดการห้องสมุดยุคใหม่ เป็นการจักระบบสารสนเทศให้อยู่ในฐานข้อมูลห้องสมุดที่สามารถสืบค้นสารสนเทศที่ต้องการในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการด้านต่าง ๆ ของห้องสมุด ชูติมา สัจจามันท์ (2546:38-39) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ น้ำทิพย์ วิภาวิน (2548:4 -10) เคนเนธ วิททาเกอร์ (Whittaker 1993 :19) และจวีลักษณ์ บุณยะกาญจน (2547:13) ซึ่งได้เสนอองค์ประกอบสำคัญสู่ความเป็นเลิศของห้องสมุด อันเป็นแนวคิดในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบแนวคิดทฤษฎีการจัดการห้องสมุดยุคใหม่

ชูติมา สัจจามันท์	น้ำทิพย์ วิภาวิน	เคนเนธ วิททาเกอร์	จวีลักษณ์ บุณยะกาญจน
1.ทรัพยากรสารสนเทศ 2.สถานที่และสภาพแวดล้อม 3.เครื่องมือและอุปกรณ์ 4.บุคลากร 5.การบริหารดำเนินงาน 6.การบริการ	1.ทรัพยากรห้องสมุด 2.ระบบงาน 3.บริการ 4.บุคลากร 5.สถานที่และ บรรยากาศ	1.ด้านอาคารสถานที่ และบรรยากาศ 2.สิ่งอำนวยความสะดวก 3.ทรัพยากรสารสนเทศ 4.บุคลากร 5.การบริการ	1.บุคลากร 2.ทรัพยากรสารสนเทศ 3.เทคโนโลยีสารสนเทศ 4.การบริการ

จากตารางเปรียบเทียบแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดัดแปลงในสวนการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผู้ใช้ ที่สามารถมีส่วนร่วมการจัดการห้องสมุดยึดหลักผู้ใช้เป็นสำคัญ โดยสังเคราะห์องค์ประกอบที่คล้ายกัน ได้องค์ประกอบ 5 ด้านที่สำคัญดังนี้

4.1 บุคลากร สิ่งสำคัญในการพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างคือคนห้องสมุดก็เช่นเดียวกันสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (2545 : (11)) กล่าวด้านบุคลากรห้องสมุดว่า วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ต้องได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าทันต่อวิทยาการสมัยใหม่

ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรห้องสมุดและเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงงานบริการให้ก้าวหน้า สนองต่อการใช้บริการของผู้ใช้ห้องสมุดอย่างรวดเร็ว ถูกต้องและตรงกับความต้องการ ซึ่ง ชัยยันต์ พงษ์ไทย (2546:7) ได้กล่าวในเรื่องนี้ว่า "บรรณารักษ์ต้องเป็นผู้จัดการความรู้ บรรณารักษ์ต้องฝึกฝนและเพิ่มเติมความรู้ ความชำนาญ เพื่อพัฒนาให้เกิดทักษะถึงขั้นที่มีความสามารถเป็นผู้จัดการความรู้ หรือคนที่ทำงานทางด้านความรู้"

สำหรับ ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2547:13) ได้มองที่การผลิตบุคลากรออกมารับห้องสมุดยุคใหม่ว่า ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพนี้ โดยมุ่งเน้นในเรื่องสารสนเทศที่เด่นชัด การบริการที่เข้าถึงผู้ใช้ทุกรูปแบบ ทุกระดับ ทุกประเภท ความก้าวหน้าของบุคลากรด้านบรรณารักษศาสตร์ สามารถก้าวหน้าไปได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องมีกรอบจำกัด แข่งขันกับตัวเอง ซึ่งจะ ทำให้ทุกคนที่อยู่ในอาชีพนี้รักอาชีพของตน ทำให้ได้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ อีฟลา (IFLA 1999 : 4) ได้เสนอว่า "บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนจำเป็นต้องเป็นบุคลากรมืออาชีพ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและตอบสนองต่อการวางแผนและการบริหารงานห้องสมุด โดยได้รับการสนับสนุนจำนวนบุคลากรที่พอเพียงต่อการให้บริการ สามารถทำงานร่วมกันกับทุกคนในโรงเรียน และสร้างความสัมพันธ์กับห้องสมุดประชาชนและบุคคลทั่วไปได้ บทบาทของบรรณารักษ์จะเปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายของประเทศนั้น ๆ สารสำคัญที่จำเป็นที่สุดในการให้ความรู้โดยทั่วไปของบรรณารักษ์คือ การพัฒนา จัดการ และการให้บริการห้องสมุดโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด" บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต้องปรับตัวสู่ห้องสมุดยุคใหม่ จันทิมา เขียวแก้ว (2546:49-50) ได้ให้แนวคิดเรื่องกลยุทธ์สำคัญต่อการดำรงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานทั้งบทบาทที่ควรจะเป็นและตามที่คาดหวัง มีหลากหลายรูปแบบซึ่งสรุปได้ดังนี้

- 1) การปรับวิธีคิด รับแนวคิดจากสาขาวิชาอื่น ๆ มาเสริมวิสัยทัศน์ เพื่อหากกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้ถึงเป้าหมาย
- 2) เปิดรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ต้องเปิดรับและเรียนรู้วิธีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการนำเสนอบริการที่มีคุณภาพสร้างความแตกต่างให้เกิดกับผู้ให้บริการให้มากขึ้น
- 3) การสร้างพันธมิตรในการทำงาน หาเครือข่ายความร่วมมือไม่เฉพาะจากห้องสมุดโรงเรียนด้วยกัน เพื่อขยายศักยภาพของทรัพยากรการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะให้บริการผู้ใช้ได้โดยไม่จำกัดขอบเขต เวลา และสถานที่

ปรับวิธีการให้บริการให้สอดคล้องกับปรัชญาการจัดการเรียนการสอนตามหลักการจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปลี่ยนรูปแบบการทำงานแบบเดิมที่ให้ผู้ให้บริการเข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ มาเป็นการเริ่มต้นวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้บริการ

โจอี้ ไรเน็ต (Rainet 2001 : 11-12) มีความเห็นว่าบรรณารักษ์ต้องติดตามเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับการให้บริการและการเข้าถึงผู้ใช้ให้มาก แม้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะก้าวไกลอย่างไม่หยุดยั้ง บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดยังเป็นผู้ทำงานด้านข้อมูลข่าวสารเป็นพื้นฐาน พร้อมทั้งต้องปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้อย่างแท้จริงไม่ใช่เป็นที่เก็บข้อมูลเท่านั้น

สรุปได้ว่างานห้องสมุดยุคใหม่ต้องมีความรู้ในเรื่องของบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เป็นอย่างดี มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ตลอดจนมีความรู้ในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถนำมาให้บริการและเข้าถึงผู้ใช้ให้มาก รวมทั้งมีความสามารถในการบริหารจัดการ สามารถทำงานร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนได้

4.2 **ทรัพยากรสารสนเทศ** ห้องสมุดเป็นแหล่งรวมของทรัพยากรสารสนเทศหลายประเภท เป็นความรู้ที่เป็นการบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ครอบคลุมสาขาวิชาที่เปิดสอน เป็นแหล่งสะสมทรัพยากรสารสนเทศท้องถิ่น และความรู้อื่น ๆ ที่สนองต่อความต้องการของผู้ใช้ โดยเฉพาะห้องสมุดยุคใหม่ ผู้ใช้ให้ความสนใจกับทรัพยากรที่เป็นสื่อดิจิทัลอันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี พิบูลย์ศิลป์ วัฒนะพงษ์ (2545 :27) กล่าวสรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุดมีความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้ปฏิบัติงานต้องเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์ การสืบค้นข้อมูลในระบบเครือข่าย การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ฯลฯ เพื่อนำความรู้มาประยุกต์การใช้งาน

คันสนีย์ สุวรรณเจต (2546 : 17-27) และน้ำทิพย์ วิภาวิน (2548 : 50-52) แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ทรัพยากรสารสนเทศมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น แหล่งปฐมภูมิ แหล่งทุติยภูมิและแหล่งตติยภูมิ แบ่งประเภทตามรูปแบบของการบันทึกออกเป็น 3 ประเภท คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึงวัสดุการอ่านที่มีการบันทึกเนื้อหาสาระโดยใช้ตัวอักษรข้อความ รูปภาพลงบนกระดาษ โดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์ในการอ่าน
2. สื่อโสตทัศน์ หมายถึงวัสดุที่แสดงผลโดยภาพ และเสียงเป็นหลักมีการใช้อุปกรณ์ช่วยในการถ่ายทอดสารนิเทศ ได้แก่ เทปบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง แผ่นซีดี-รอม สไลด์ วัสดุย่อส่วน ภาพยนตร์
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง วัสดุที่นำเสนอข้อมูลในรูปดิจิทัล โดยอาศัยวัสดุและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการนำเสนอข้อมูล เช่น ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และฐานข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ฐานข้อมูลซีดีรอม ฐานข้อมูลออนไลน์ ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดทำขึ้นเอง

ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดควรจัดไว้บริการอย่างเพียงพอตามความต้องการของผู้ใช้ โดยมีเกณฑ์มาตรฐาน เช่น มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2533 ได้กำหนดจำนวนวัสดุสารสนเทศขั้นต่ำที่ห้องสมุดจะต้องมีไว้ดังนี้ หนังสือ 10 เล่ม ต่อนักเรียน 1 คน โดยหนังสือบันเทิงคดีมีไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนหนังสือทั้งหมด วารสารวิชาการ 10 ชื่อเรื่อง วารสารทั่วไป 5 ชื่อเรื่อง ต่อนักเรียนไม่เกิด 1,000 คน หนังสือพิมพ์ 5 ชื่อเรื่อง ต่อนักเรียนไม่เกิน 1,000 คน และถ้าจำนวนนักเรียนมากกว่าที่กำหนด มีอัตราเพิ่มตามสัดส่วน นอกจากนี้ยังระบุให้มีวัสดุไม่ตีพิมพ์อันได้แก่สื่อต่าง ๆ ให้มีจำนวนเพียงพอกับความ ต้องการและความจำเป็นของผู้ใช้บริการ จัดบริการแบบชั้นเปิด มีระบบการจัดเก็บที่เป็นสากล มี เครื่องช่วยการสืบค้นสื่อต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของผู้ใช้

ดังนั้นทรัพยากรสารสนเทศหมายถึง ข่าวสารข้อเท็จจริงและความคิดต่าง ๆ ที่มีการบันทึก การประมวลผลและเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ 3 ประเภทได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ รวมกันเป็นบ่อเกิดความรู้ที่ยิ่งใหญ่ เป็นแหล่งทรัพยากรเส้นทางปัญญาที่ห้องสมุด จะต้องมีการจัดการให้เกิดขึ้นและมีการจัดระบบในการนำมาใช้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว โดย ศึกษามาตรฐานกำหนดปริมาณจำนวนสื่อต่างๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งสมาคม ห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ ได้กำหนดไว้สำหรับห้องสมุดทุกประเภทเพื่อใช้เป็นแนวทางร่วมกัน

4.3 ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ มีความสำคัญต่อห้องสมุดยุคใหม่เพราะเป็น เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาห้องสมุดให้มีความก้าวหน้า ทันสมัย ทั้งในด้านข้อมูลและการ บริการ ตลอดจนการเชื่อมโยงกับแหล่งความรู้ในลักษณะที่เป็นห้องสมุดอัตโนมัติ อย่างไรก็ตาม การนำระบบและเทคโนโลยีมาใช้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและเหมาะสมกับ สภาพและสถานภาพของห้องสมุดด้วย ตามแนวคิดของ นิธิมา สังคหะ (2542:80) ได้กล่าวเรื่อง ระบบสรุปได้ว่า เป็นการพัฒนาระบบงานห้องสมุดโดยการปรับเปลี่ยนการทำงานของห้องสมุด ให้สามารถทำงานด้วยคอมพิวเตอร์ หรือทำงานในระบบอัตโนมัติแทนการทำงานด้วยมือ(Manual System)จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบงานห้องสมุดเองให้คอมพิวเตอร์สามารถรองรับได้ ใน ขณะเดียวกัน ผู้ทำการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดก็ต้องเข้าใจงานของห้องสมุดอย่าง ถ่องแท้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2547 : 13) กล่าวว่า "มุ่งเน้นหลักใหญ่ 2 ประเด็น คือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ให้เกิด ความสะดวกในการดำเนินงานและการบริการ และมุ่งเน้นระบบเครือข่ายและใช้ทรัพยากรร่วมกัน อย่างทั่วถึง เพื่อจะได้ช่วยเหลือเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ลดการสิ้นเปลือง และมีสิทธิ์ในการใช้ สารสนเทศได้อย่างทั่วถึง"

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2542 : 3 - 4) กล่าวโดยสรุปว่า ควรจัดการสารสนเทศแต่ละแขนงอย่างเป็นระบบเป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการรวบรวมการบริการและการค้นหาสารสนเทศที่มีอยู่ โดยมีองค์ประกอบเทคโนโลยีสารสนเทศในการประยุกต์ใช้งาน ได้แก่

1. เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง (Hardware)
2. โปรแกรมประยุกต์ใช้งานและซอฟต์แวร์ระบบงาน (Software)
3. ข้อมูล/สารสนเทศ (Data/Information)
4. บุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (People)
5. ระบบเครือข่ายที่เชื่อมโยงเครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ (Network)
6. วิธีการดำเนินงานและคู่มือการปฏิบัติงาน (Procedure)

องค์ประกอบทั้ง 6 ประการนี้ใช้ในกระบวนการป้อนข้อมูลเข้าสู่การประมวลผล และการเสนอข้อมูลในรูปของสารสนเทศที่ต้องการ ห้องสมุดยุคใหม่จะต้องเกี่ยวข้องกับการใช้องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานห้องสมุดเพื่อการจัดการอย่างมีระบบ และเพื่อให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้รวดเร็วและเป็นประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับ ชูติมา สัจจานันท์ (2546: 38) ว่าการมีอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เหมาะสมทั้งต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการ จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ

ดังนั้นระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุดยุคใหม่ ควรปรับเปลี่ยนแนวคิดด้านการบริหารและการดำเนินงานแบบเดิมๆ ด้วยการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติเข้ามาจัดการฐานข้อมูลและงานเทคนิค งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งรวมถึงงานบริหาร การเงินและงานธุรการ ให้มีวัสดุสารสนเทศที่หลากหลายและมีคุณภาพ และมุ่งเน้นระบบเครือข่ายเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทำให้ลดการสิ้นเปลือง และเกิดความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ อันจะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจ

4.4 บริการและกิจกรรม

การบริการของห้องสมุดโรงเรียนจะต้องถูกต้อง รวดเร็ว โดยคำนึงถึงผู้ใช้เป็นสำคัญ การบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดที่ดีจะทำให้เกิดการใช้บรรดาทรัพยากรต่าง ๆ ของห้องสมุดอย่างคุ้มค่า จากองค์ประกอบต่าง ๆ การบริการสารสนเทศห้องสมุดยุคใหม่เกิดจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ห้องสมุดนำมาจัดเป็นหมวดหมู่เป็นแหล่งบริการที่ควบคู่กับการเรียนการสอน น้ำทิพย์ วิภาวิน (2546:1,104) กล่าวสรุปได้ว่า การบริการห้องสมุดยุคใหม่เป็นห้องสมุดที่มีการจัดการสารสนเทศโดยคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการบันทึกข้อมูลในฐานข้อมูล และมีการค้นหาข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายได้อย่างรวดเร็ว โดยสภาพของห้องสมุดยุคใหม่จะมีบริการสื่อ

อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศนอกเหนือจากการบริการสื่อสิ่งพิมพ์ โดยการบริการสารสนเทศในห้องสมุดมี 2 ประเภท ได้แก่

4.4.1 บริการภายในห้องสมุด (Internal Service) เช่น บริการที่นั่งอ่าน บริการยืมคืน บริการจอง บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด การจัดนิทรรศการ บริการหนังสือใหม่ บริการถ่ายเอกสาร บริการสืบค้นข้อมูลในฐานข้อมูลของห้องสมุด (OPAC) เป็นต้น

4.4.2 บริการภายนอกห้องสมุด (External Service) ได้แก่ บริการฐานข้อมูล บรรณานุกรม และบริการฐานข้อมูลออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลในเว็บไซต์ห้องสมุด แนวโน้มการใช้สารสนเทศในห้องสมุดจะเป็นการใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าข้อมูลในรูปของสิ่งพิมพ์ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ ดังนั้นการพัฒนาทักษะการใช้สารสนเทศจากฐานข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นต่อผู้ใช้ในปัจจุบัน

เรื่องการให้บริการนับเป็นเรื่องควบคู่กับการรณรงค์เพื่อให้ผู้ใช้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน การค้นคว้าและการเป็นผู้ใฝ่รู้จนเป็นนิสัย ที่เรียกว่า "เรียนรู้ตลอดชีวิต" ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2547 : 12) กล่าวถึงการบริการห้องสมุดยุคใหม่ที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. มุ่งเน้นการบริการอย่างเป็นระบบในทุกรูปแบบและการแสวงหารูปแบบจากการวิจัย
2. เร่งสร้างศักยภาพให้คนเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ คือ ห้องสมุดหรือแหล่งสารสนเทศในรูปแบบอื่น และสร้างแหล่งสารสนเทศให้เข้าถึงชุมชนเพื่อการกระตุ้นชุมชนให้ตื่นตัวในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

3. เร่งสร้างกิจกรรมสนับสนุนการอ่าน รัฐควรส่งเสริมการอ่านอย่างจริงจังและมีระบบรูปแบบการบริการห้องสมุดยุคใหม่ควรได้รับการพัฒนา รวมทั้งการดำเนินการด้านอื่น ๆ ให้ผสมผสานสอดคล้องกันด้วย จันทิมา เขียวแก้ว (2546:80) ได้กล่าวเรื่องนี้สรุปได้ว่า ควรนำแนวคิดศาสตร์อื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ ซึ่งประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้จะขึ้นอยู่กับบริบทของหน่วยงานและความสามารถของบรรณารักษ์ โดยปรับวิธีการให้บริการให้สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้บริการและปรับสภาพแวดล้อมและกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งนำแนวคิดด้านการสื่อสารการตลาดและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้ามาใช้

สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ (2547:2) ได้กล่าวว่า "ห้องสมุดเป็นองค์กรหนึ่งที่มีลูกค้าและเป้าหมายของห้องสมุดก็คือความพึงพอใจของผู้ใช้บริการซึ่งก็คือลูกค้า โดยได้ใช้ความพยายามอย่างมากในการจัดบริการต่าง ๆ และทุ่มเทงบประมาณมหาศาลในการจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมา

ใช้บริการ โดยเชื่อว่า จะสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้อย่างแน่นอน" ได้เสนอให้มีการพยายามรักษาการให้บริการแบบเป็นรายบุคคลแก่ผู้ใช้บริการห้องสมุดยุคใหม่ โดยนำตัวอย่างการให้บริการของบริษัทต่าง ๆ ผ่านทางเว็บไซต์ ผู้ใช้จะรู้สึกเหมือนตัวเองได้เข้ามาใช้ห้องสมุดยุคใหม่ และสามารถรับข่าวสารที่เป็นที่สนใจของเขาโดยเฉพาะ สามารถเรียกดูประวัติและการสืบค้นข้อมูลจากภายนอกห้องสมุด อ่านวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ชอบ และสามารถติดต่อกับบรรณารักษ์ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ได้

นอกจากนี้ยังควรมีการจัดกิจกรรมใหม่อย่างสม่ำเสมอ อาจพัฒนากิจกรรมเดิมให้มีรูปแบบแปลก ๆ ออกไปและทำให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจเด็ก ๆ ด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ สมจิต ธนานิธิโชติ (2547: 66-67) ได้เสนอว่า ควรจัดกิจกรรมด้วยเนื้อหาใหม่ ๆ การนำเทคโนโลยีเข้ามาจัดกิจกรรม เช่นการเล่าเรื่องโดยใช้คอมพิวเตอร์หรือวีดิทัศน์ ประกวดวาดภาพด้วยคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมในมิติใหม่ บรรณารักษ์ต้องเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้นักเรียนมีบทบาทในการจัด เลือก ร่วมวางแผน และดำเนินงาน รวมทั้งประเมินผลด้วย

จะเห็นได้ว่าการบริการของห้องสมุดมีความพยายามที่จะพัฒนาให้เกิดความหลากหลาย โดยสามารถบริการได้แม้ผู้ใช้ที่อยู่ที่บ้านก็ตาม เป็นการบริการเชิงรุกที่คำนึงถึงความต้องการและความพึงพอใจในการใช้บริการ จัดให้มีการบริการอย่างเป็นระบบทุกรูปแบบ มีการจัดการสารสนเทศโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการบันทึกข้อมูล และค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายได้อย่างรวดเร็ว จัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์บริการให้หลากหลายและเพียงพอต่อความต้องการ สนใจการให้บริการและแนะนำการให้บริการเป็นรายบุคคล และมีการจัดกิจกรรมเสริมการบริการอย่างสม่ำเสมอด้วยรูปแบบใหม่ ๆ โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ รวมทั้งให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุก ๆ ขั้นตอน

4.5 สถานที่และสภาพแวดล้อม

โดยความเหมาะสมห้องสมุดโรงเรียนควรตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางของสถานศึกษา ซึ่งควรได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม เรื่องนี้ จเด็จ ทางเจริญ (2546 : 6) กล่าวสรุปได้ว่า ในการออกแบบห้องสมุดจำเป็นต้องคำนึงถึงการใช้พื้นที่ได้อย่างเหมาะสมด้วย ได้แก่

- พื้นที่ให้บริการต้องเอื้อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว
- จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการใช้งานของผู้ใช้บริการ และเหมาะสมต่อการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศและโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ด้วย
- ห้องสมุดเป็นที่รวมของคนจำนวนมาก ดังนั้นด้านความสะอาดและความเหมาะสมด้านชีวอนามัยจึงสำคัญ และต้องมีระบบรักษาความปลอดภัยต่อผู้ใช้
- บริการ และทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด รวมถึงระบบป้องกันการนำทรัพยากรสารสนเทศออกจากห้องสมุด

- ใช้แสงสว่างจากธรรมชาติในบริเวณที่อ่านหนังสือ และพื้นที่ทำงานของบุคลากรเพื่อสร้างความรู้สึกผ่อนคลาย และประหยัดพลังงาน

- คำนึงถึงความสะดวก และความประหยัดในการซ่อมบำรุงพื้นที่ให้บริการ เช่น การเช็คกระจกหรือการเปลี่ยนพรมที่ต้องกระทำได้ง่าย และรวดเร็ว เป็นต้น

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2548 :7, 177) กล่าวสรุปได้ว่า ด้านการออกแบบอาคารสถานที่ห้องสมุดยุคใหม่จำเป็นต้องคำนึงถึงมาตรฐานห้องสมุดแต่ละประเภทด้วย โดยเสนอการแบ่งเนื้อที่ไว้ดังนี้

1. เนื้อที่สำหรับทรัพยากรสารสนเทศ และวัสดุครุภัณฑ์
2. เนื้อที่สำหรับการอ่านและการเรียนรู้
3. เนื้อที่สำหรับการทำงานด้านเทคนิคและบริการ
4. เนื้อที่สำหรับการจัดบรรยากาศและความสวยงามทางสถาปัตยกรรม

เรื่องอาคารห้องสมุดยุคใหม่ เป็นการออกแบบอาคารและบรรยากาศภายในห้องสมุดให้สอดคล้องกับประโยชน์ของการใช้งาน และวิถีชีวิตของผู้ใช้บริการซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากห้องสมุดมีหลายประเภท การจัดการห้องสมุดจึงต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรด้วย โดยมาตรฐานในเรื่องอาคารห้องสมุดและครุภัณฑ์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2533) ได้ระบุว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรมีอาคารสถานที่ตั้งและครุภัณฑ์ห้องสมุด ดังนี้

- 1 ห้องสมุดควรตั้งอยู่ในที่ที่สะดวกแก่ผู้ใช้บริการ เป็นศูนย์กลางของโรงเรียนและไกลจากเสียงรบกวน ถ้าห้องสมุดอยู่ในอาคารเรียนไม่ควรอยู่เกินชั้นที่ 2 ของอาคาร
- 2 ห้องสมุดไม่ว่าจะอยู่ในอาคารเรียน หรือเป็นอาคารเอกเทศ ควรได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม โดยการร่วมมือระหว่างสถาปนิก ศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุด และคณะกรรมการห้องสมุดโดยคำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัยต่อทรัพย์สินของห้องสมุด และมีลักษณะดึงดูดใจให้เข้าใช้บริการ

การออกแบบห้องสมุดควรเป็นความร่วมมือในการผสมผสานแนวคิดร่วมกันของ ผู้บริหาร สถาปนิก บรรณารักษ์ นักวิชาการคอมพิวเตอร์และนักเทคโนโลยีการศึกษา ผู้ใช้บริการหรือชุมชน ซึ่งการออกแบบห้องสมุดแม้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งแรกที่สร้างความประทับใจให้ผู้มาใช้ แต่เป็นการจัดการด้านพื้นที่และการตกแต่งภายในอาคารห้องสมุดเท่านั้น ชูติมา สัจจามันท์ (2546: 38) มีความเห็นว่าเป็นการพิจารณาด้านกายภาพของห้องสมุด ห้องสมุดที่มีการออกแบบจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม จะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ความรู้สึกอบอุ่นน่าเข้าใช้ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุดด้วย โดยสมาคมห้องสมุดของไอร์แลนด์ (Library Association of Ireland 1999:25) ให้แนวทางด้านลักษณะทางกายภาพการจัดห้องสมุดโรงเรียนว่า

- ต้องมีความสดใสดึงดูดความสนใจ
- มีแสงสว่างธรรมชาติมากเท่าที่จะเป็นไปได้
- มีสีสรรน่าสนใจโดยเฉพาะตามฝาผนังรวมทั้งเฟอร์นิเจอร์ที่เลือกใช้
- มีภาพโปสเตอร์ที่เสริมความรู้และจินตนาการอย่างโดดเด่น
- พื้นควรปูด้วยวัสดุที่ดูแลง่ายและเก็บเสียงได้ดี
- มีพื้นที่ที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อน

ดังนั้นในด้านสถานที่และสภาพแวดล้อมพอสรุปได้ว่าควรตั้งอยู่ในที่ที่ไปมาสะดวกห่างไกลเสียงรบกวน ออกแบบให้เหมาะกับการใช้ประโยชน์ตามประเภทของห้องสมุด โดยมีพื้นที่ห้องสมุดเป็นส่วนของตน มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการใช้งาน จัดแบ่งพื้นที่เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน การให้บริการ และพื้นที่ใช้สอยอื่น คำนี้ถึงด้านชีวอนามัย แสงสว่างธรรมชาติ รวมทั้งมีความสวยงาม สะอาด สะดวกในการใช้ โดยคำนึงถึงความประหยัด ซึ่งจะทำให้เกิดการใช้มากขึ้นด้วย โดยแสดงให้เห็นว่าได้นำจิตวิทยาเด็กวัยรุ่นมาใช้ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจเชิญชวนให้เข้ามาใช้ด้วยสีสันที่ดึงดูดใจ พร้อมการเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมดูแลง่าย

ตอนที่ 5 ห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยม

เดิมอยู่ที่ชั้น 2 ตึก 100 ปี มีชื่อว่าห้องสมุดมาร์ติน เดอตูร์ส์ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ภราดา มาร์ติน เดอ ตูร์ส์ ผู้มีส่วนในการพัฒนาโรงเรียนอัสสัมชัญมาในอดีต มีขนาดกว้าง 19.50 เมตร ยาว 45.50 เมตร พื้นที่ 887.25 ตารางเมตร ขนาดประมาณ 14 ห้องเรียน ปีการศึกษา 2529 ได้นำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการจัดเก็บหัวเรื่องหนังสือสารานุกรมไทยฉบับเยาวชน ด้วยโปรแกรม dBase III Plus

ในปีการศึกษา 2530 ห้องสมุดได้รับพระราชทานรางวัล ห้องสมุดโรงเรียนดีเด่นระดับมัธยมศึกษา สังกัดกองการศึกษาเอกชน จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ปีการศึกษา 2539 ได้นำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ในการปฏิบัติงานและให้บริการ ให้ชื่อระบบว่า ALA (ASSUMPTION LIBRARY AUTOMATION) ซึ่งเป็นโปรแกรมการปฏิบัติงานด้วยคอมพิวเตอร์อย่างครบวงจร จากการจัดการจนถึงการให้บริการ จัดสร้างบรรยากาศภายในให้ร่มรื่น เพื่อสร้างบรรยากาศการอ่านให้มากขึ้น โปรแกรม ALA เปิดบริการใช้ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา 2540 ได้พัฒนาโปรแกรมและปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานจนเกิดการลงตัวมากที่สุด

ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนมีโครงการปรับปรุงอาคารสถานที่ โดยทำการทุบตึก 100 ปีที่เป็นที่ตั้งของห้องสมุด เพื่อสร้างอาคารศูนย์การเรียนรู้เอกชนกประสงค์หลังใหม่

ปัจจุบันห้องสมุดได้ย้ายไปอยู่ชั่วคราว ณ ชั้นล่างของตึกกอลมเบต มีขนาด 350 ตารางเมตร หรือขนาด 7 ห้องเรียน และมีห้องซ่อมหนังสือต่างหาก

ภาพประกอบที่ 1 บริเวณทางเข้าและปีกขวาของห้องสมุด

การจัดยังคงรูปแบบการจัดแบบบูรณาการผสมผสานให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย และมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านหลากหลายรูปแบบ

ภาพประกอบที่ 2 การยืมหนังสือด้วยตนเอง

ภาพประกอบที่ 3 ห้องอินเทอร์เน็ตเพื่อการค้นคว้า

การให้บริการ

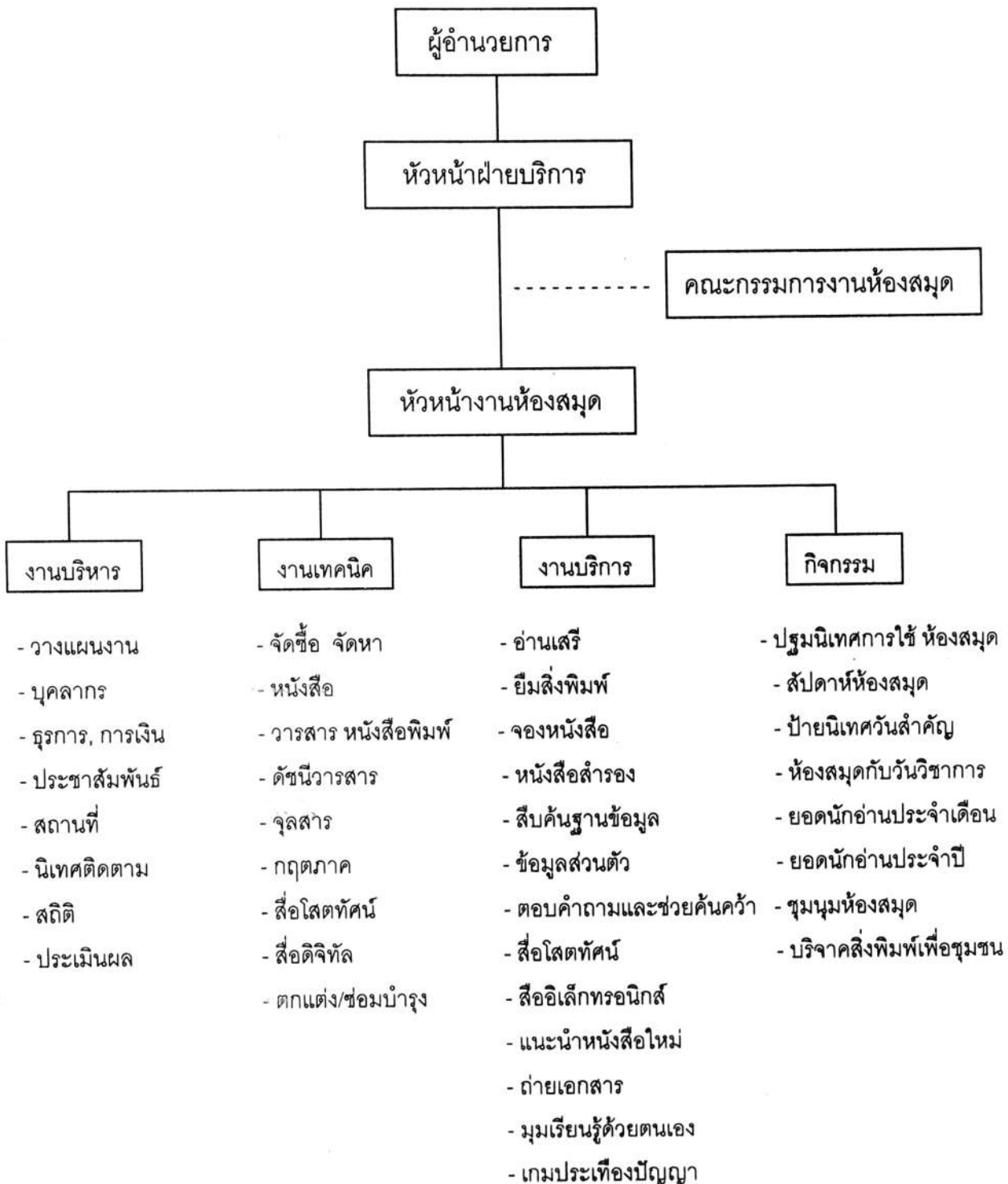
เปิดบริการตั้งแต่เวลา ๐๗.๐๐ น - ๑๗.๐๐ น. ทุกวันที่โรงเรียนเปิดทำการ ยืม - คืนสิ่งพิมพ์ โดยผ่านบาร์โค้ดจากบัตรประจำตัวครูและนักเรียน ร่วมกับบาร์โค้ดของห้องสมุดบนสิ่งพิมพ์นั้น ๆ โดยบริการยืมด้วยเครื่องยืมอัตโนมัติ ซึ่งนักเรียนสามารถทำการยืมหนังสือได้ด้วยตนเอง

ทรัพยากรสารสนเทศ

หนังสือ	44,306	เล่ม
วารสาร	171	รายการ
หนังสือพิมพ์	10	ฉบับ/วัน
จุลสาร	4,420	รายการ
กฤตภาค	4,389	รายการ
แผนที่, รูปภาพ	150	แผ่น
เกมส่งเสริมการอ่าน	57	เกม
แถบบันทึกเสียง	425	รายการ
แถบวีดิทัศน์	241	ม้วน
คอมพิวเตอร์ Multimedia และ Internet	24	เครื่อง
คอมพิวเตอร์เพื่อการค้นคว้า	3	เครื่อง
CD-ROM	705	แผ่น
คอมพิวเตอร์ Touch screen	2	เครื่อง

ข้อมูล ณ วันที่ 3 เมษายน 2548

โครงสร้างงานห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

แผนภาพที่ 4 โครงสร้างงานห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

ห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษาในอนาคต

อยู่บนชั้น 3 และชั้น 4 ของอาคารศูนย์การเรียนรู้ที่กำลังก่อสร้างอยู่ โดยต้องการให้เป็นห้องสมุดที่ทันสมัย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในด้านการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์แบบ มีพื้นที่ ใ้สอยประมาณ 5,685 ตารางเมตร ขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้าง คาดว่าในส่วนที่เป็นชั้นที่ 3 และ 4 จะแล้วเสร็จในเดือนธันวาคม 2549 สถาปนิกจะเข้าทำการตกแต่งและสามารถเปิดบริการได้ในปีการศึกษา 2550

วัตถุประสงค์การก่อสร้าง

1. ยกย่องและเทิดเกียรติแด่ นักบุญหลุยส์ มารี กรีญอง เดอ มงฟอร์ต ผู้ก่อตั้งภราดา คณะเซนต์คาเบรียล
2. เฉลิมฉลองโอกาสโรงเรียนอัสสัมชัญ ก่อตั้งครบ 120 ปี ในปีการศึกษา 2548
3. เพื่อความเป็นผู้นำทางการศึกษาและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้แห่งยุคสมัย สำหรับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนรายรอบ
4. รวมพลังความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความมีน้ำใจและความเสียสละ ของคณะผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญ
5. เป็นอาคารเรียนรู้เอกประสงค์ ประกอบด้วย ห้องสมุด ห้องประชุม ยิมเนเซียม โรงภาพยนตร์ และห้องอาหาร
(การก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้ 2549, ออนไลน์)

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมด้านงานวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดห้องสมุดยุคใหม่ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

รุ่งโรจน์ ไพศาลสมบัติรัตน์ (2540 : 84 - 87) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุดศูนย์ให้การศึกษาจังหวัดขอนแก่น ของนักศึกษาโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการสถาบันราชภัฏจังหวัดเลย : เฉพาะกรณีโรงเรียนสวนสนุก ผลโดยรวมปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านการบริการ ด้านครุภัณฑ์และสถานที่และด้านบุคลากร ผลของการวิจัยพบว่าด้านการบริการทุกด้านมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เฉพาะสาขาวิชาการศึกษาที่มีความพึงพอใจในการใช้บริการอยู่ในระดับน้อย นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มีความพึงพอใจมากกว่านักศึกษาสาขาวิชาการศึกษา และสาขาวิชาศิลปศาสตร์ เนื่องจากนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มีจำนวน

น้อย ทรัพยากรสารสนเทศจึงมีการหมุนเวียนใช้อย่างเพียงพอตามความต้องการ ขณะที่นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์มีจำนวนมาก ทำให้การหมุนเวียนทรัพยากรสารสนเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ

สายฝน บุญชา (2545:67-75) ได้ทำวิจัยเรื่องความต้องการและสภาพการใช้สารนิเทศของนักศึกษาและอาจารย์ในสถาบันวิทยบริการสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารนิเทศ และความต้องการสารนิเทศ เปรียบเทียบความต้องการและสภาพการใช้สารนิเทศของนักศึกษาและอาจารย์ รวมทั้งศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้บริการในสถาบันฯ โดยผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้สารนิเทศของนักศึกษาและอาจารย์ พบว่านักศึกษาและอาจารย์ใช้สารนิเทศจากห้องสมุดคณะมากที่สุดเฉลี่ยสัปดาห์ละ 2-5 ครั้ง ในวันจันทร์-ศุกร์ โดยการเข้าถึงสารนิเทศด้วยวิธีการค้นจากโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติมากที่สุด ส่วนใหญ่เคยใช้โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ ความต้องการและสภาพการใช้สารนิเทศของนักศึกษาและอาจารย์พบว่าใช้สารนิเทศประเภทหนังสือทั่วไป/ตำรา หนังสือพิมพ์ ผลงานทางวิชาการ วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยอยู่ในระดับมาก รวมทั้งการให้บริการยืม-คืน และบริการอินเทอร์เน็ต บริการคอมพิวเตอร์พิมพ์งาน และถ่ายเอกสารอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สารนิเทศพบว่าสารนิเทศมีจำนวนน้อยเกินไป ควรจัดสารนิเทศทุกประเภทให้ครอบคลุมหลักสูตรการเรียนการสอน ควรให้นักศึกษาและอาจารย์มีส่วนร่วมในการเลือกสารนิเทศมาไว้บริการ เนื้อหาที่ความต้องการมีน้อย ระบบโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติผิดพลาดบ่อย และควรเชื่อมโยงกับห้องสมุดคณะ บรรยากาศในห้องอ่านหนังสือมีเสียงดังรบกวน เกิดจากผู้ใช้และผู้ให้บริการ รวมทั้งเครื่องสื่อสารต่าง ๆ บุคลากรมีน้อย การบริการตอบคำถามมีขีดจำกัด และควรให้ผู้ใช้เป็นผู้ประเมินการปฏิบัติงานด้วย

กิ่งแก้ว อ่วมศรี (2545 : 33 - 43) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการใช้บริการวารสารในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ผลการวิจัยสภาพการใช้วารสารในห้องสมุดพบว่าจำนวนผู้ใช้ห้องสมุดมากกว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา เข้ามาใช้ห้องสมุดตั้งแต่ 21 - 100 ครั้ง (57.54%) และใช้ห้องสมุดช่วงเวลา 8.00 - 16.30 น. มีจำนวนมากที่สุด (56.98 %) โดยส่วนใหญ่ใช้เวลาครั้งละ 1 ชั่วโมงขึ้นไป (54.65%) โดยกลุ่มที่เข้ามาใช้ห้องสมุดเหล่านี้ รับรู้เกี่ยวกับการบริการวารสารลักษณะต่าง ๆ สามอันดับแรกที่รับรู้เป็นบริการเดียวกับสามอันดับแรกที่นิยมใช้สูงสุด คือ บริการตัวเล่มวารสารในห้องสมุด บริการยืมระหว่างห้องสมุดหรือถ่ายสำเนาบทความวารสารจากห้องสมุดอื่น และอันดับสามคือบริการสืบค้นสารนิเทศด้านบทความวารสารจากฐานข้อมูลวารสารในระบบออนไลน์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับแรกและวารสารที่นิยมใช้มากที่สุด คือ New England Journal of Medicine

สภาพความพึงพอใจต่อลักษณะบริการวารสารที่มีมากที่สุด คือ บริการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของบรรณานุกรมวารสาร โดยให้ความพึงพอใจสูงสุดต่อบริการวารสารเรื่องบริการตัวเล่มวารสารในห้องสมุด ส่วนเรื่องบริการเสริมที่ต้องการสูงสุด คือต้องการให้ทางห้องสมุดบอกรับวารสารหลักทางการแพทย์ และพยาบาลเพิ่มขึ้นมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และมีปัญหาเรื่องการเข้าถึงวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำได้ช้า บางครั้งหาวารสารที่ต้องการในห้องสมุดไม่พบ จึงได้เสนอแนะให้ทางห้องสมุดพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการวารสารให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้ห้องสมุดเป็นประการสำคัญ

กานดา ลือกาญจนวนิช (2546 : 86 - 88) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวางแผนกลยุทธ์ของห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกมัธยมศึกษา ปีพุทธศักราช 2550 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา เพื่อศึกษาภาพที่พึงประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ของห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา สำหรับปีพุทธศักราช 2550 ผลปรากฏว่าด้านสภาพปัจจุบันมีบริการที่ทันสมัยด้วยระบบห้องสมุดอัตโนมัติ มีโครงสร้างของงานที่ชัดเจน นโยบายของห้องสมุดสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน บุคลากรมีความสามารถทำงานเป็นทีม และทรัพยากรสารสนเทศมีความหลากหลาย จุดอ่อนคืออาคารสถานที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ไม่เหมาะสม ภูมิทัศน์ที่ไม่เหมาะสม การใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่าเพราะมีผู้ใช้น้อย ผลการศึกษาภาพที่พึงประสงค์ของห้องสมุดใน 3 มาตรฐานตามเกณฑ์ห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก คือมาตรฐานด้านปัจจัยนำเข้า มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผลผลิต ในภาพรวมและรายชื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการให้เกิดในระดับมากทุกมาตรฐาน สำหรับแผนกลยุทธ์ของห้องสมุด 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้หลากหลายทั้งภายในและภายนอกห้องสมุด 2) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้บริการทันสมัยเสมอ 3) การจัดห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 4) การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการให้บริการที่ทันสมัยเสมอ 5) การจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศใกล้ชิดธรรมชาติ 6) การจัดบริการเชิงรุกที่สามารถตอบสนองการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นฤตย์ นิมสมบุญ และฮารุกิ นางาตะ (2546:21-43) วิจัยเรื่องการประเมินคุณภาพการบริการของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพการบริการของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในความคิดเห็นของผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยซึ่งผู้ใช้ห้องสมุดใช้ตัดสินคุณภาพบริการ เพื่อจัดลำดับสิ่งที่ควรปรับปรุงเพื่อคุณภาพการบริการที่ดี รวมทั้งศึกษาปัญหาที่ผู้ใช้ประสบเมื่อใช้บริการของสำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยใช้แบบประเมินที่ประยุกต์มาจากแบบประเมิน SERVQUAL สรุปผลด้านความคาดหวังสูงใน

อันดับแรก ๆ ได้แก่ผู้ใช้ทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ห้องสมุด ในฐานะเป็นสถานที่สำหรับศึกษาอย่างมีสมาธิ ทรัพยากรห้องสมุดและการรับประกันความน่าเชื่อถือและความรู้ของผู้บริการ ผู้ใช้ยังคงคาดหวังให้บรรณารักษ์มีความรู้ที่จะตอบคำถาม แม้ว่าผู้ใช้ต้องการเข้าถึงทรัพยากรในรูปแบบดิจิทัล เช่นวารสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือฐานข้อมูลโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่กลับไม่ได้อยู่ในลำดับต้น ๆ ซึ่งเป็นไปได้ว่าผู้ใช้ยังไม่ค่อยมีประสบการณ์มากนักในการใช้บริการนี้ นอกจากนี้ครั้งหนึ่งไม่เคยใช้บริการห้องสมุดผ่านเครือข่ายในด้านการสอน หรือแนะนำการใช้ห้องสมุดอยู่ในลำดับท้าย ๆ ซึ่งผู้ใช้อาจต้องการใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้ต้องการข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของตน แต่ต้องการเข้าถึงข้อมูลด้วยตนเองโดยไม่ต้องผ่านบรรณารักษ์ ผู้ใช้ต้องการได้ข้อมูลอย่างสะดวก และต้องการสถานที่เงียบสงบ น่าใช้ มีอุปกรณ์ที่พร้อมเพียงและทันสมัย และเมื่อมีปัญหาผู้ใช้ต้องการให้บรรณารักษ์ช่วยด้วยความเต็มใจ และต้องการให้ห้องสมุดรับประกันความถูกต้องของข้อมูลส่วนตัวของตนด้วย เนื่องจากบางรายแจ้งว่าข้อมูลการยืม-คืนของตนไม่ถูกต้อง

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2547 : 24-35) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ และเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาความต้องการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 27 แห่ง ผลการวิเคราะห์ด้านสภาพการใช้ ปรากฏว่านักศึกษาส่วนใหญ่เข้ามาใช้บริการมากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อค้นคว้าประกอบการเรียนและนักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพการใช้และความต้องการสารสนเทศด้านสื่อสิ่งพิมพ์และความต้องการด้านสืบค้นสารสนเทศ พบในระดับปานกลาง แต่ส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้และความต้องการสารสนเทศด้านสื่อโสตฯ ส่วนใหญ่มีสภาพการใช้และความต้องการในระดับปานกลาง สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้และความต้องการสารสนเทศด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ปรากฏว่าส่วนใหญ่มีการใช้ในระดับปานกลาง แต่ความต้องการอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้และความต้องการสารสนเทศด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ความต้องการสารสนเทศด้านสื่อสิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่มีสภาพการใช้ระดับปานกลางแต่ความต้องการให้อยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการด้านบริการสารสนเทศพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะบริการอินเทอร์เน็ตในห้องสมุด ด้านสภาพการใช้และความต้องการด้านสถานที่และสิ่ง

อำนวยความสะดวก พบว่าส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากโดยเฉพาะอันดับแรกคือเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์

ผลการเปรียบเทียบสภาพการใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษา พบว่ามีความต้องการต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกรายการ ผลการวิจัยทำให้เห็นว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีสภาพการใช้สารสนเทศแตกต่างกันกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนในบางรายการที่เป็นสื่อเฉพาะด้าน ส่วนรายการที่นักศึกษานิยมใช้เป็นประจำ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร เครื่องคอมพิวเตอร์และนั่งอ่านภายในห้องสมุด มีสภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พรทิพย์ สุปัญญาโชติสกุล, พรทิพย์ รัตนโมรี และ สายใจ รักตรง (2548 : 111) ในเรื่องความคิดเห็น ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ด้านความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา คือ นักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลทางการศึกษา นักเรียนสามารถค้นหาข้อมูลเพื่อทำรายงาน และการบ้านได้จากอินเทอร์เน็ต และช่วยให้ค้นหาข้อมูลได้รวดเร็ว ด้านความต้องการ นักเรียนต้องการความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาขณะที่เกิดระหว่างใช้งานอินเทอร์เน็ต นักเรียนทุกคนในโรงเรียนควรมีสื่อใช้ในการเข้าใช้อินเทอร์เน็ตและต้องการให้เพิ่มจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ให้มากกว่านี้ ด้านปัญหาพบว่า นักเรียนมีปัญหาในเรื่องของโปรแกรมที่ใช้ไม่สามารถรองรับข้อมูลในทุกรูปแบบได้ ข้อมูลที่หาไม่ตรงกับที่ต้องการและเวลาในการเข้าใช้อินเทอร์เน็ตแต่ละครั้งเป็นอุปสรรคในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา

งานวิจัยต่างประเทศ

คารอล ชีน (Schene 1996:3, 98-99) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแผนกลยุทธ์ของระบบเครือข่ายศูนย์สื่อห้องสมุดโรงเรียนทุนตันระดับอนุบาลถึงเกรด 8 ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนในรัฐแมสซาชูเซต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดสภาพปัจจุบันของโรงเรียนในการจัดทำเครือข่ายและการใช้ทรัพยากรร่วมกันของศูนย์สื่อห้องสมุด การจัดทำเครือข่ายโดยใช้รูปแบบของ Diane Kester ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ของระบบเครือข่ายสำหรับห้องสมุด และมีกฎเกณฑ์ 4 ดอก ได้แก่ การสนับสนุนบุคลากร การสนับสนุนทางการเงิน การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี และสนับสนุนด้านกิจกรรมของโปรแกรมที่นำมาใช้ กลุ่มประชากรเป็นผู้ให้บริการคือนักเรียนและครู

ผลจากการวิจัยพบว่า ได้รับความสนใจในทุก ๆ ด้านมากกว่าเป้าหมายที่กำหนด โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีที่สมาชิกสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้สะดวก ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้พัฒนาแผนกลยุทธ์การออกแบบเพื่อรวบรวมยุทธศาสตร์การทำเครือข่ายต่าง ๆ และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

งานวิจัยของมัวเซอร์ คาลิ (Khali 2000 : 360) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ขั้นสุดท้ายในการใช้ห้องสมุดยุคใหม่ โดยใช้แบบสอบถามบนอินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่าย Listservers การวิจัยเริ่มต้นจากการสำรวจพฤติกรรมของผู้ใช้ซึ่งเป็นทั้งนักเรียนและครูผู้สอน การวัดความเข้าใจของผู้ใช้เกี่ยวกับความหมายของห้องสมุดยุคใหม่ รวมทั้งข้อดีข้อเสียของห้องสมุดแบบนี้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับควรมีการพัฒนาในด้านการศึกษาวิจัย และใช้เพื่อการเรียนการสอนหรือไม่หากห้องสมุดยุคใหม่ทำงานได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้พบว่าผู้ตอบร้อยละ 75 เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี การศึกษาวิจัยจะมีการปรับปรุงและพัฒนาได้มากขึ้น และห้องสมุดยุคใหม่จะช่วยทำให้การเรียนการสอนดีขึ้น ด้านการวิจัยจะทำให้หลายสาขาพัฒนาขึ้นเพราะยังมีทรัพยากรสารสนเทศไม่เพียงพอในห้องสมุดแบบเดิม

อาลัน บันดี (Bundy 2000,online) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของผู้ใช้บริการในการให้บริการของห้องสมุดในศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้บริการรูปแบบใหม่ของมหาวิทยาลัย ซึ่งประเมินโดยสมาชิกด้วยวิธีประเมินจากเว็บไซต์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในออสเตรเลีย ผลการวิจัยพบว่าด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ภายในห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้ที่มีการศึกษาสูงสามารถเข้าใจการใช้ได้ดี ด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ความคาดหวังของผู้ใช้ด้าน ความสะดวก ความง่ายในการใช้อยู่ในระดับมาก แต่การค้นหาข้อมูลจากระบบเว็ลด์ไวด์เว็บนั้นยังมีผู้ใช้น้อย ซึ่งประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ได้จัดบริการแบบใหม่ในแผนกลยุทธ์ด้วย รวมทั้งมีโครงการพัฒนานุเคราะห์และนำเสนอวัฒนธรรมองค์กรในรูปแบบใหม่ ซึ่งจะมีข้อกำหนดต่าง ๆ และจะนำผลที่ได้มาใช้ในการจัดทำงบประมาณด้านนี้ด้วย

เอส. รัสเซล (Russell 2000, online) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครู จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ของความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูในการจัดการเรียนการสอนมีผลให้คะแนนของนักเรียนสูงขึ้น แต่ทั้งนี้การจะเกิดความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์และครูได้นั้น เบื้องต้นจะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยกำหนดให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุด ให้ครูบรรณารักษ์จัดทำตารางการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน กำหนดให้ครูและครูบรรณารักษ์มีเวลาในการจัดการวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับการเรียนการสอน ให้ครูบรรณารักษ์ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของห้องสมุดที่มี

หน้าที่สนับสนุนการเรียนการสอน มีทักษะการใช้สื่อที่มีในห้องสมุด และช่วยครูในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจากผลการวิจัยที่ทำเช่นนี้แล้วพบว่าผลการเรียนของนักเรียนมีระดับที่สูงขึ้น

เฮนรี คิโบรซี และ ลิซา เดอ โปโล (Kibirize and De Polo 2001 : 283 - 295) ได้ศึกษาเรื่องการใช้โปรแกรมสำหรับการค้นหาแหล่งสารสนเทศในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ในเขตมหานครนิวยอร์ก สรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดยุคใหม่คือ ผู้ใช้ยังคงใช้โปรแกรมค้นหาโดยเป็นช่องทางที่สำคัญในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมหรือแนะนำผู้ใช้ในเรื่องนี้ ในการฝึกอบรมควรเน้นความแตกต่างระหว่างคอลเลกชันดิจิทัลกับเว็บไซต์ทั่วไป ผู้ใช้ควรทราบถึงการจับหมวดหมู่หรือการจัดกลุ่มหัวข้อเรื่องในคอลเลกชันต่าง ๆ จากผลการวิจัยพบที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องออกแบบการเชื่อมประสานกับผู้ใช้อย่างสม่ำเสมอในเรื่องการใช้ภาษาเพื่อการเข้าถึงข้อมูล นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ใช้จำนวนมากสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตจากบ้าน หมายความว่าได้มีการหาความรู้ข้ามผ่านห้องสมุดไป ดังนั้นการให้การศึกษาแก่ผู้ใช้ห้องสมุดแบบเดิมและบทบาทบรรณารักษ์ในการให้การศึกษาแก่ผู้ใช้มีความจำเป็นที่จะได้รับการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยลักษณะการสอนการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลายโดยเฉพาะรูปแบบใหม่ ๆ มากกว่าการสอนการใช้ห้องสมุดและการช่วยเหลือผู้ใช้ห้องสมุดทำได้ด้วยการสอนทางออนไลน์ เพื่อช่วยเพิ่มพูนทักษะของผู้ใช้

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าการวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดยุคใหม่ควรได้รับการพิจารณาในเรื่องความรับผิดชอบที่ห้องสมุดมีต่อผู้ใช้ ที่สำคัญคือรูปแบบห้องสมุดยุคใหม่สามารถดึงดูดกลุ่มที่เป็นผู้ใช้ให้เข้ามาสู่ห้องสมุด และใช้ห้องสมุดในการสนับสนุนงานต่าง ๆ ของตน ด้วยการจัดบรรยากาศและจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้ใช้สนใจด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้มีบทบาทต่าง ๆ มากขึ้นโดยเฉพาะบริการอินเทอร์เน็ตในห้องสมุด โดยมีจุดเน้นที่การให้บริการและการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ของตน โดยมีรายละเอียดอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบเช่น สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมีปริมาณสารสนเทศที่เพียงพอและตรงตามความต้องการ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งผู้ใช้ต้องการในระดับมาก แต่ผลการวิจัยในการเข้าใช้กลับต่ำ อาจจำกัดด้วยเวลาที่สามารถเข้าใช้ได้ โดยบางแห่งผู้ใช้สืบค้นจากภายนอกห้องสมุด หรือค้นคว้าผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ แทนการเข้ามาใช้บริการในห้องสมุด ห้องสมุดยุคใหม่จะช่วยในการสอนและการวิจัยจะพัฒนาขึ้นในหลายสาขา ซึ่งห้องสมุดแบบเดิมมีทรัพยากรไม่เพียงพอใน ด้านบทบาทของบรรณารักษ์ ควรพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีมากขึ้นและให้การศึกษแก่ผู้ใช้ในด้านนี้มากขึ้นด้วย เพื่อการเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องรวดเร็วและเกิดความคุ้มค่า ผู้ใช้ยังคงคาดหวังให้บรรณารักษ์มีความรู้ที่จะตอบคำถาม แม้ว่าผู้ใช้ต้องการเข้าถึงทรัพยากรในรูปแบบดิจิทัล เช่น วารสารอิเล็กทรอนิกส์หรือฐานข้อมูลโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ยังไม่ค่อย

มีประสบการณ์มากนักในการใช้บริการนี้ การวิจัยพบว่าผู้ใช้ต้องการข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของตนแต่ต้องการเข้าถึงข้อมูลด้วยตนเอง ผู้ใช้ต้องการเข้าถึงข้อมูลอย่างสะดวกรวดเร็วและต้องการสถานที่เงียบสงบ น่าใช้ มีอุปกรณ์ที่พร้อมเพรียงและทันสมัย และเมื่อมีปัญหาผู้ใช้ต้องการให้บรรณารักษ์ช่วยด้วยความเต็มใจ และต้องการให้ห้องสมุดรับประกันความถูกต้องของข้อมูลส่วนตัวของตน รวมทั้งผู้ใช้ต้องการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อสารสนเทศ และมีส่วนร่วมในการประเมินการทำงานของบรรณารักษ์ด้วย ซึ่งแสดงว่าผู้ใช้ต้องการมีส่วนร่วมในส่วนที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับตน และมีการแสดงออกมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการในด้านการจัดการห้องสมุดยุคใหม่โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2550 2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บริการในด้านการจัดการห้องสมุดยุคใหม่โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2550 ระหว่างนักเรียนและครู 3) เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2550 4) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ตามแนวทางที่กำหนด โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้เป็นกลุ่มผู้ใช้ได้แก่ นักเรียนและครู โดยจำนวนประชากรนักเรียน 3,220 คน ครูผู้สอนและครูสนับสนุนการเรียนการสอน 243 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักเรียนและครูโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ในปีการศึกษา 2549 ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) มีขั้นตอนดังนี้

การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยใช้สูตรยามาเน (Yamane)(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 284) จากจำนวนประชากร นักเรียน 3,220 คน ครูผู้สอนและครูสนับสนุนการเรียนการสอน 243 คน รวม 3,463 คน เมื่อกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้ขนาดตัวอย่างตามลำดับดังนี้ นักเรียน 125 คน และครู 10 คน รวม 135 คน โดยใช้สูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad \text{เมื่อระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.05}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนเท่าที่จะยอมรับได้

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามประเภทของ
กลุ่มตัวอย่าง

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	1,800	70
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	1,420	55
ครูผู้สอนและครูฝ่ายสนับสนุน	243	10
รวม	3,463	135

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

2.1 วิธีสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือและเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด 2545:102) และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาแบบสอบถามของ รุ่งโรจน์ ไพศาลสมบัติรัตน์(2540:106-112) กิ่งแก้ว อ่วมศรี (2545:33-44) นฤตย์ นิมสมบุญและฮารุกิ นางาตะ (2546:32-39) กานดา ลือกาญจนวนิช (2546: 102-118) และน้ำทิพย์ วิภาวิน (2547 : 26-27) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1.1 สร้างแบบสอบถามถึงความต้องการการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้บริการของห้องสมุดที่เป็นนักเรียนและครู แบบสอบถามสร้างโดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจัดห้องสมุดยุคใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา โดยมีหัวข้อคำถามที่ครอบคลุม 5 องค์ประกอบ ได้แก่
1) ด้านบุคลากร 2) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ 3) ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ด้านบริการและกิจกรรม 5) ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 5 ระดับความต้องการมากที่สุด
- 4 ระดับความต้องการมาก
- 3 ระดับความต้องการปานกลาง
- 2 ระดับความต้องการน้อย
- 1 ระดับความต้องการน้อยที่สุด

2.1.2 สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อรับข้อเสนอแนะ

2.1.3 นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านงานห้องสมุด 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

2.1.4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยทดลองใช้กับนักเรียนและครูโรงเรียนอัสสัมชัญซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2.1.5. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.87

2.1.6. นำแบบสอบถามที่มีคุณภาพดีแล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1. ผู้วิจัยขอความร่วมมือหัวหน้างานห้องสมุดในการนำแบบสอบถามแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือผู้ใช้ห้องสมุดที่เป็นนักเรียน และครูที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุด

3.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับกลับคืนมา และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยส่งและรับกลับคืนมาครบจำนวน 135 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100 ของแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

ตอนที่2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดยุคใหม่โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อและสรุปรวมในแต่ละด้าน จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย โดยการวิเคราะห์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2545:103) ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	ระดับความต้องการมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	ระดับความต้องการมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ระดับความต้องการปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC อ่านค่าสถิติดังนี้

1. ค่าร้อยละ

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ p = ร้อยละ

f = ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N = จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N = จำนวนคะแนนในกลุ่ม

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N - 1}}$$

เมื่อ S = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X = คะแนนแต่ละตัว

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

N = จำนวนคะแนนในกลุ่ม

$\sum$ = ผลรวม

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บริการในด้านการจัดการห้องสมุดยุคใหม่
โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2550 ระหว่างนักเรียนและครู
ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนที 1 มาทำการเปรียบเทียบความต้องการ
ระหว่างนักเรียนและครูตามรายชื่อ และทำการวิเคราะห์ผลด้วยค่าทดสอบที (t-test) จากนั้นนำเสนอ
ในรูปของตารางประกอบคำอธิบาย

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC อ่านค่าสถิติดังนี้

ค่าสถิติ t-test

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

$$df = N_1 + N_2 - 2$$

เมื่อ t = ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต

$\bar{X}_1 - \bar{X}_2$ = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2

S_1, S_2 = ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1, 2

N_1, N_2 = จำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และ กลุ่มที่ 2

ตอนที่ 3 กำหนดแนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา
พุทธศักราช 2550 จากความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู
ผู้วิจัยได้นำผลสรุปการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดจากตอนที่ 2 มา
สังเคราะห์โดยพิจารณาจากรายการที่กลุ่มตัวอย่างต้องการในระดับมาก เพื่อกำหนดเป็นแนวทางใน
การจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน

ตอนที่ 4 ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ตามแนวทางที่กำหนด

ศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็น
ผู้บริหารจำนวน 7 คน ได้แก่

ผู้อำนวยการ	1 คน
หัวหน้าฝ่ายสำนักผู้อำนวยการ	1 คน
หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน	1 คน
หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	1 คน
หัวหน้าฝ่ายการเงิน	1 คน

หัวหน้าฝ่ายธุรการ	1 คน
หัวหน้าฝ่ายบริการ	1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาความเป็นไปได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือจากผลการสังเคราะห์ระดับความต้องการการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ของผู้ใช้ที่ได้จากตอนที่ 2 โดยสรุปรายการความต้องการในหัวข้อเดียวกันของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียน และผู้ใช้ที่เป็นครู ข้อคำถามจะยึดหัวข้อตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ 3) ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ด้านบริการและกิจกรรม 5) ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม
2. นำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ระดับความต้องการการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ของผู้ใช้จากตอนที่ 2 เสนอผู้ใช้ที่เป็นกลุ่มผู้บริหารจำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ หัวหน้าสำนัก ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน หัวหน้าฝ่ายการเงิน หัวหน้าฝ่ายธุรการและหัวหน้าฝ่ายบริการ เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้จากความคิดเห็นตั้งแต่ครั้งหนึ่งขึ้นไปให้เห็นด้วย
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาสรุปความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ตามแนวทางที่กำหนด โดยประมวลรายชื่อที่กลุ่มผู้บริหารของโรงเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันในการต้องการเห็นภาพที่พึงประสงค์ที่ควรเกิดขึ้นในห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนมัธยมศึกษา และทำการสรุปความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับกลับมาทำการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ที่เป็นนักเรียนและครู โดยแยกวิเคราะห์ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการและกิจกรรม ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม ของผู้ใช้ห้องสมุดทั้งหมด

2.2 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บริการที่เป็นนักเรียนและครู เกี่ยวกับความต้องการการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางและความเรียงตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านระบบเทคโนโลยี ด้านบริการและกิจกรรม และด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม

ตอนที่ 3 กำหนดแนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางและความเรียงตามองค์ประกอบ 5 ด้าน

ตอนที่ 4 สรุปความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ในขั้นสุดท้ายจากความคิดเห็นของผู้บริหารที่เห็นด้วยมากกว่าครึ่งหนึ่งขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูลจัดกระทำโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้ใช้บริการจำนวนทั้งสิ้น 135 คน เป็นนักเรียน 125 คน และเป็นครู 10 คน มีสภาพทั่วไปดังแสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 3 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน (N=125)

ระดับชั้น	จำนวน	ร้อยละ
1. มัธยมศึกษาตอนต้น	70	56.00
2. มัธยมศึกษาตอนปลาย	55	44.00
รวม	125	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 56 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 44

ตารางที่ 4 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู (N=10)

สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	4	40.00
1.2 หญิง	6	60.00
รวม	10	100.00
2. อายุ		
2.1 25 - 34 ปี	2	20.00
2.2 35 - 44 ปี	5	50.00
2.3 45 - 54 ปี	3	30.00
รวม	10	100.00
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ปริญญาตรี	6	60.00
3.2 ปริญญาโท	4	40.00
รวม	10	100.00
4. ประสบการณ์ในการทำงาน		
4.1 1 - 10 ปี	4	40.00
4.2 11 - 20 ปี	6	60.00
รวม	10	100.00
5. ความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด		
5.1 มากกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์	3	30.00
5.2 สัปดาห์ละครั้ง	3	30.00
5.3 2 สัปดาห์ต่อครั้ง	3	30.00
5.4 เดือนละครั้ง	1	10.00
รวม	10	100.00

จากตารางที่ 4 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูจำนวน 10 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40 มีอายุอยู่ระหว่าง 25 – 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 อายุอยู่ระหว่าง 35 – 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 และ 45 – 54 ปี คิดเป็นร้อยละ 30 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60 ปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 40 มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 40 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 60 ความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด มากกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และ 2 สัปดาห์ต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30

ตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ที่คือนักเรียนและครู

2.1 ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ของผู้ใช้ห้องสมุดทั้งที่คือนักเรียนและครู แยกวิเคราะห์ได้ผลดังนี้

2.1.1 ความต้องการการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ด้านต่าง ๆ ของผู้ใช้ที่คือนักเรียนและครู สรุปผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดทั้ง 5 ด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ด้านบุคลากร	4.16	0.75	1
2. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ	4.14	0.78	4
3. ด้านบริการและกิจกรรม	3.92	0.91	5
4. ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.15	0.78	2
5. ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม	4.15	0.80	2

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ใช้บริการห้องสมุดมีความต้องการด้านบุคลากรสูงสุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม

2.1.2 ความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดที่มีต่อ การจัดการห้องสมุดด้านบุคลากร
ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านบุคลากร (N = 135)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ ต้องการ
1. ผู้ปฏิบัติงานมีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์	4.06	0.67	มาก
2. มีความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์สารสนเทศ เครื่องมือสื่อสาร ที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์	4.17	0.70	มาก
3. มีความเชี่ยวชาญในการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า	4.34	0.72	มาก
4. สามารถให้บริการเชิงรุก เช่น บริการทรัพยากรหรือจัดกิจกรรม ส่งเสริมการอ่านทั้งในและนอกห้องสมุด	4.04	0.85	มาก
5. สามารถสนับสนุนการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งที่เป็นสื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์	4.12	0.79	มาก
6. มีความเชี่ยวชาญในการเข้าถึงแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ	4.06	0.76	มาก
7. มีความสามารถจัดการกับปัญหาในการบริการอย่างเชื่อถือได้	4.19	0.83	มาก
8. เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการค้นคว้าข่าวสารข้อมูล	4.19	0.74	มาก
9. ให้ความร่วมมือกับครูในการนำนักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุดเพื่อ การค้นคว้าในเวลาเรียน	4.17	0.77	มาก
10. สร้างความร่วมมือกับครูผู้สอนในอันที่จะทำให้นักเรียนได้รับ ประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากเทคโนโลยีทาง การศึกษา	4.27	0.74	มาก
รวม	4.16	0.75	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่าความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านบุคลากร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครูด้านบุคลากร จัดได้เป็นกลุ่มเดียวกันคือมากทุกรายการ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความเชี่ยวชาญในการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า($\bar{X}=4.34$) รองลงมาคือสร้างความร่วมมือกับครูผู้สอนในอันที่จะทำให้ นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์จากเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X}=4.27$)

2.1.3 ความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดที่มีต่อการจัดการห้องสมุดด้านทรัพยากรสารสนเทศ ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

(N = 135)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ ต้องการ
1. ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด	4.10	0.70	มาก
2. มีสื่อหนังสือที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้ใช้	4.39	0.76	มาก
3. มีหนังสือพิมพ์,วารสาร,นิตยสารหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้	4.27	0.75	มาก
4. มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายระบบและรูปแบบเพื่อรองรับระบบอิเล็กทรอนิกส์	4.13	0.76	มาก
5. เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ	4.10	0.82	มาก
6. มีฐานข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้ใช้	4.20	0.77	มาก
7. สามารถใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย	3.83	0.94	มาก
รวม	4.14	0.78	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่าความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครูด้านทรัพยากรสารสนเทศ จัดได้เป็นกลุ่มเดียวกันคือมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือมีสื่อหนังสือที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้ใช้($\bar{X}=4.39$) รองลงมาคือ มีหนังสือพิมพ์,วารสาร,นิตยสารหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ($\bar{X}=4.27$)

2.1.4 ความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดที่มีต่อ ด้านบริการและกิจกรรม ได้ผลดังแสดง
ในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านบริการและกิจกรรม
(N = 135)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ ต้องการ
1. ยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยอุปกรณ์และระบบห้องสมุด อัตโนมัติ	4.25	0.80	มาก
2. ให้บริการยืมและคืนหนังสือด้วยบุคลากรห้องสมุด	3.35	1.29	ปานกลาง
3. มีบริการหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้	4.27	0.78	มาก
4. บริการทันสมัย ถูกต้อง มีประสิทธิภาพโดยผ่านระบบเครือข่าย	4.13	0.84	มาก
5. บริการแนะนำการใช้ห้องสมุดและการสืบค้นจากฐานข้อมูลห้อง สมุด และฐานข้อมูลออนไลน์	4.04	0.86	มาก
6. มีโทรทัศน์เชื่อมต่อ UBC ไว้บริการ	3.36	1.06	ปานกลาง
7. มีห้องศึกษาค้นคว้ากลุ่มย่อย (Study Room)	3.87	0.82	มาก
8. สามารถค้นคว้าทาง Internet และสิ่งพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการ ค้นคว้า	4.24	0.75	มาก
9. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนในเครือมูลนิธิ เซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน	3.84	0.89	มาก
10. มีบริการเชิงรุก เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนิทรรศการ ภายนอกห้องสมุด	3.96	0.90	มาก
11. เพิ่มเวลาในการให้บริการ (เปิด-ปิดห้องสมุด) มากกว่าปัจจุบัน	3.91	1.04	มาก
รวม	3.92	0.91	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านบริการและ กิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครูด้านบริการและกิจกรรม จัดได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครูด้านบริการและกิจกรรมในระดับมาก ได้แก่ มีบริการหลากหลาย ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ($\bar{X}=4.27$) ยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วย อุปกรณ์และระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ($\bar{X}=4.25$) สามารถค้นคว้าทาง Internet และส่งพิมพ์ข้อมูล ที่ได้จากการค้นคว้า ($\bar{X}=4.24$) บริการทันสมัย ถูกต้อง มีประสิทธิภาพโดยผ่านระบบเครือข่าย ($\bar{X}=4.13$) บริการแนะนำการใช้ห้องสมุดและการสืบค้นจากฐานข้อมูลห้องสมุดและฐานข้อมูล ออนไลน์ ($\bar{X}=4.04$) มีบริการเชิงรุก เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนิทรรศการภายนอก ห้องสมุด ($\bar{X}=3.96$) เพิ่มเวลาในการให้บริการ (เปิด-ปิดห้องสมุด) มากกว่าปัจจุบัน ($=\bar{X} 3.91$) มีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยเพื่อใช้ ทรัพยากรร่วมกัน ($\bar{X}=3.84$)

2. ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครูด้านบริการและกิจกรรม อยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งเป็นค่าน้อยสุดได้แก่ ให้บริการยืมและคืนหนังสือด้วยบุคลากรห้องสมุด ($\bar{X}=3.35$) และมีโทรทัศน์เชื่อมต่อ UBC ไว้บริการ ($\bar{X}=3.36$)

2.1.5 ความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดที่มีต่อด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ
ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านระบบและเทคโนโลยี
สารสนเทศ (N = 135)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ ต้องการ
1. พัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้สามารถให้บริการผ่านเว็บไซต์ ของห้องสมุด	4.09	0.82	มาก
2. สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรูปดิจิทัล เช่น วารสาร อิเล็กทรอนิกส์ หรือฐานข้อมูลได้โดยการใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	4.18	0.80	มาก
3. พัฒนาการให้บริการจากระบบบาร์โค้ดเป็นระบบคลื่นสัญญาณ วิทยุ (RFID)	4.01	0.80	มาก
4. ติดตั้งระบบ Wireless Lan ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถนำ Notebook ไปใช้ในบริเวณที่ห้องสมุดจัดไว้ให้ได้	4.13	0.80	มาก
5. คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงทันสมัยและมีคุณภาพ	4.36	0.70	มาก
6. จัดระบบให้สะดวกในการเข้าใช้ทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท	4.39	0.71	มาก
7. ร่วมมือสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศระดับท้องถิ่นโรงเรียนในเครือ มูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน	3.89	0.87	มาก
8. มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญคอยให้ความช่วยเหลือและดูแล ระบบตลอดเวลาบริการ	4.21	0.77	มาก
รวม	4.15	0.78	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครูในด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดได้เป็นกลุ่มเดียวกันคือมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดระบบให้สะดวกในการเข้าใช้ทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมาคือคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงทันสมัยและมีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.36$)

2.1.6 ความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดที่มีต่อด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม ได้ผล
ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม
(N = 135)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ ต้องการ
1. รูปแบบพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินงานทั้งรูปแบบเดิมและห้องสมุดยุคใหม่	4.33	0.74	มาก
2. มีอุณหภูมิเหมาะสม บรรยากาศร่มรื่นเป็นธรรมชาติ	4.25	0.76	มาก
3. มีการตกแต่งให้ทันสมัยด้วยสีสดใส	3.70	0.80	มาก
4. มีบริการที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการในโอกาสต่างๆ	4.06	0.81	มาก
5. จัดพื้นที่สำหรับการศึกษาอย่างมีสมาธิและทำให้มีความคิดสร้างสรรค์	4.15	0.82	มาก
6. จัดห้องแยกศึกษาเป็นกลุ่มย่อยและมีห้องสนทนาการบริการทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล	4.10	0.82	มาก
7. มีห้องจัดกิจกรรมประเทืองปัญญาด้วยสื่อที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของผู้ใช้ในระดับมัธยมศึกษา	4.05	0.90	มาก
8. จัดแยกพื้นที่เพื่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อดิจิทัล	4.07	0.93	มาก
9. วัสดุครุภัณฑ์ที่มีความแข็งแรงและทันสมัย การจัดวางแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน	4.40	0.73	มาก
10. จำนวนที่นั่งบริการมากเพียงพอ ได้เกณฑ์มาตรฐานและเหมาะสมกับผู้ใช้บริการ	4.44	0.68	มาก
11. จัดแยกมุมหนังสือ พร้อมอุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครูเป็นสัดส่วน	4.14	0.87	มาก
รวม	4.15	0.80	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครูด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม จัดได้เป็นกลุ่มเดียวกันคือมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จำนวนที่นั่งบริการมากเพียงพอ ได้เกณฑ์มาตรฐานและเหมาะสมกับผู้ให้บริการ ($\bar{X}=4.44$) รองลงมาคือวัสดุครุภัณฑ์มีความแข็งแรงและทันสมัยการจัดวางแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน ($\bar{X}=4.40$)

2.2 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บริการที่เป็นนักเรียนและครู เกี่ยวกับความต้องการการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ดังต่อไปนี้

2.2.1 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บริการที่เป็นนักเรียนและครูด้านบุคลากร ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านบุคลากร

รายการ	นักเรียน			ครู			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. ผู้ปฏิบัติงานมีวุฒิการศึกษาทาง บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	4.04	0.68	มาก	4.30	0.48	มาก	1.57
2. มีความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์สารสนเทศ เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ ในระบบอิเล็กทรอนิกส์	4.15	0.71	มาก	4.40	0.51	มาก	1.41
3. มีความเชี่ยวชาญในการตอบคำถามและช่วย ค้นคว้า	4.32	0.73	มาก	4.60	0.51	มาก	1.59
4. สามารถให้บริการเชิงรุก เช่น บริการทรัพยากรหรือ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในและนอกห้องสมุด	4.05	0.86	มาก	4.00	0.81	มาก	0.17
5. สามารถสนับสนุนการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่ง ต่างๆทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์และสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	4.12	0.79	มาก	4.10	0.73	มาก	0.82
6. มีความเชี่ยวชาญในการเข้าถึงแหล่งวิทยาการ ประเภทต่างๆ	4.04	0.76	มาก	4.30	0.67	มาก	1.16
7. มีความสามารถจัดการกับปัญหาในการบริการ อย่างเชื่อถือได้	4.17	0.84	มาก	4.50	0.52	มาก	1.81
8. เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการค้นคว้าข่าวสารข้อมูล	4.20	0.76	มาก	4.10	0.56	มาก	0.52
9. ให้ความร่วมมือกับครูในการนำนักเรียนเข้ามาใช้ ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าในเวลาเรียน	4.14	0.79	มาก	4.50	0.52	มาก	1.96
10. สร้างความร่วมมือกับครูผู้สอนในอันที่จะทำให้ นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ จากสื่อ สิ่งพิมพ์ จากเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.24	0.75	มาก	4.70	0.48	มาก	2.75*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 พบว่านักเรียนและครูมีความต้องการใช้บริการห้องสมุดยุคใหม่ใน ด้าน
บุคลากร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเกือบทุกรายการ ยกเว้นรายการเดียวคือการสร้างความ
ร่วมมือกับครูผู้สอนในอันที่จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ จากสื่อสิ่งพิมพ์ จาก
เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ครูมีความต้องการมากกว่านักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

2.2.2 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บริการที่เป็นนักเรียนและครูด้านทรัพยากรสารสนเทศ ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

รายการ	นักเรียน			ครู			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด	4.07	0.69	มาก	4.50	0.70	มาก	1.84
2. มีสื่อหนังสือที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้ใช้	4.35	0.77	มาก	4.80	0.42	มากที่สุด	2.98*
3. มีหนังสือพิมพ์,วารสาร,นิตยสารหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้	4.26	0.77	มาก	4.30	0.48	มาก	0.21
4. มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายระบบและรูปแบบเพื่อรองรับระบบอิเล็กทรอนิกส์	4.12	0.77	มาก	4.30	0.48	มาก	1.07
5. เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ	4.09	0.84	มาก	4.20	0.42	มาก	0.72
6. มีฐานข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้ใช้	4.20	0.79	มาก	4.20	0.42	มาก	0.00
7. สามารถใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย	3.81	0.95	มาก	4.10	0.73	มาก	1.17

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 พบว่านักเรียนและครูมีความต้องการใช้บริการห้องสมุดยุคใหม่ในด้านทรัพยากรสารสนเทศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกือบทุกรายการ ยกเว้นความต้องการในการมีสื่อหนังสือที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ครูมีความต้องการมากกว่านักเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.3 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บริการที่เป็นนักเรียนและครูด้านบริการและกิจกรรม ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านบริการและกิจกรรม

รายการ	นักเรียน			ครู			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. ยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยอุปกรณ์และระบบห้องสมุดอัตโนมัติ	4.22	0.81	มาก	4.70	0.48	มากที่สุด	2.85*
2. ให้บริการยืมและคืนหนังสือด้วยบุคลากรห้องสมุด	3.37	1.29	ปานกลาง	3.10	1.37	ปานกลาง	0.59
3. มีบริการหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้	4.26	0.79	มาก	4.40	0.69	มาก	0.58
4. บริการทันสมัย ถูกต้อง มีประสิทธิภาพโดยผ่านระบบเครือข่าย	4.13	0.85	มาก	4.20	0.78	มาก	0.27
5. บริการแนะนำการใช้ห้องสมุดและการสืบค้นจากฐานข้อมูลห้องสมุด และฐานข้อมูลออนไลน์	4.02	0.86	มาก	4.20	0.91	มาก	0.58
6. มีโทรทัศน์เชื่อมต่อ UBC ไว้บริการ	3.35	1.04	ปานกลาง	3.50	1.26	ปานกลาง	0.35
7. มีห้องศึกษาค้นคว้ากลุ่มย่อย (Study Room)	3.88	0.82	มาก	3.80	0.78	มาก	0.30
8. สามารถค้นคว้าทาง Internet และสังพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า	4.24	0.75	มาก	4.20	0.78	มาก	0.15
9. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนในเครือข่ายมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน	3.83	0.89	มาก	3.90	0.87	มาก	0.23
10. มีบริการเชิงรุก เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนิทรรศการภายนอกห้องสมุด	3.98	0.91	มาก	3.80	0.78	มาก	0.67
11. เพิ่มเวลาในการให้บริการ (เปิด-ปิดห้องสมุด) มากกว่าปัจจุบัน	3.94	1.06	มาก	3.60	0.69	มาก	1.39

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 พบว่านักเรียนและครูมีความต้องการใช้บริการห้องสมุดยุคใหม่ใน ด้านบริการและกิจกรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกือบทุกรายการ ยกเว้นการยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยอุปกรณ์และระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ที่ครูต้องการมากกว่านักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.4 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บริการที่เป็นนักเรียนและครูด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ

รายการ	นักเรียน			ครู			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. พัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้สามารถให้บริการผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด	4.10	0.83	มาก	3.90	0.73	มาก	0.83
2. สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรูปแบบดิจิทัล เช่น วารสาร อิเล็กทรอนิกส์ หรือฐานข้อมูลได้โดยการใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	4.19	0.81	มาก	4.00	0.66	มาก	0.86
3. พัฒนาการให้บริการจากระบบบาร์โค้ดเป็นระบบคลื่นสัญญาณวิทยุ (RFID)	4.05	0.77	มาก	3.60	1.07	มาก	1.29
4. ติดตั้งระบบ Wireless Lan ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถนำ Notebook ไปใช้ในบริเวณที่ห้องสมุดจัดไว้ให้ได้	4.16	0.81	มาก	3.80	0.63	มาก	1.69
5. คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงทันสมัยและมีคุณภาพ	4.36	0.72	มาก	4.40	0.51	มาก	0.22
6. จัดระบบให้สะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท	4.39	0.72	มาก	4.30	0.48	มาก	0.55
7. ร่วมมือสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศระดับท้องถิ่นโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน	3.89	0.88	มาก	3.90	0.73	มาก	0.04
8. มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญคอยให้ความช่วยเหลือและดูแลระบบตลอดเวลาบริการ	4.22	0.78	มาก	4.20	0.63	มาก	0.07

จากตารางที่ 14 แสดงว่า นักเรียนและครูมีความต้องการใช้บริการห้องสมุดยุคใหม่ใน ด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทุกรายการ ซึ่งแสดงว่านักเรียนและครูมีความต้องการใช้บริการห้องสมุดยุคใหม่ในด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่แตกต่างกัน

2.2.5 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บริการที่เป็นนักเรียนและครูด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครู ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม

รายการ	นักเรียน			ครู			t
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. รูปแบบพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินงานทั้งรูปแบบเดิมและห้องสมุดยุคใหม่	4.34	0.74	มาก	4.10	0.73	มาก	1.00
2. มีอุณหภูมิเหมาะสม บรรยากาศร่มรื่นเป็นธรรมชาติ	4.26	0.76	มาก	4.10	0.73	มาก	0.67
3. มีการตกแต่งให้ทันสมัยด้วยสี สันสดใส	3.71	0.80	มาก	3.60	0.84	มาก	0.40
4. มีบริการที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการในโอกาสต่างๆ	4.09	0.81	มาก	3.70	0.82	มาก	1.43
5. จัดพื้นที่สำหรับการศึกษามีสมาธิและทำให้มีความคิดสร้างสรรค์	4.18	0.81	มาก	3.80	0.91	มาก	1.25
6. จัดห้องแยกศึกษาเป็นกลุ่มย่อยและมีห้องสันทนากการบริการทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล	4.14	0.81	มาก	3.70	0.82	มาก	1.61
7. มีห้องจัดกิจกรรมประเพณีอัญญาด้วยสื่อที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของผู้ใช้ในระดับมัธยมศึกษา	4.09	0.90	มาก	3.60	0.84	มาก	1.75
8. จัดแยกพื้นที่เพื่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อดิจิทัล	4.11	0.92	มาก	3.60	0.96	มาก	1.61
9. วัสดุครุภัณฑ์มีความแข็งแรงและทันสมัย การจัดวางแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน	4.40	0.74	มาก	4.40	0.69	มาก	0.00
10. จำนวนที่นั่งบริการมากเพียงพอ ได้เกณฑ์มาตรฐานและเหมาะสมกับผู้ให้บริการ	4.44	0.67	มาก	4.50	0.85	มาก	0.21
11. จัดแยกมุมหนังสือ พร้อมอุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครูเป็นสัดส่วน	4.10	0.87	มาก	4.70	0.67	มากที่สุด	2.65*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 พบว่านักเรียนและครุมีความต้องการใช้บริการห้องสมุดยุคใหม่ใน ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกือบทุกรายการ ยกเว้น ความต้องการมากกว่านักเรียนเรื่องจัดแยกมุมหนังสือ พร้อมอุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครูเป็นสัดส่วนแตกต่างกัน ที่ครูต้องการมากกว่านักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการเปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้ จากตารางที่ 10 - 14 ครูมีความต้องการมากกว่านักเรียนในเรื่อง

1. ความต้องการในการมีสื่อหนังสือที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้ใช้
2. การยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยอุปกรณ์และระบบห้องสมุดอัตโนมัติ
3. จัดแยกมุมหนังสือ พร้อมอุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครูเป็น

สัดส่วน

แต่ไม่พบรายการใดที่นักเรียนต้องการมากกว่าครู ส่วนรายการอื่น ๆ นักเรียนและครุมีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกมัธยมศึกษา
ทำการสังเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียน และครูในระดับมากขึ้นไป พบว่ามีแนวทางใน
การจัดห้องสมุดตามความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครูดังนี้

3.1 แนวทางการจัดห้องสมุดด้านบุคลากร ประกอบด้วย

1. มีความเชี่ยวชาญในการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า
2. สร้างความร่วมมือกับครูผู้สอนในอันที่จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจาก
การเรียนรู้ จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากเทคโนโลยีทางการศึกษา
3. มีความสามารถจัดการกับปัญหาในการบริการอย่างเชื่อถือได้
4. เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการค้นคว้าข่าวสารข้อมูล
5. ให้ความร่วมมือกับครูในการนำนักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าในเวลา
เรียน
6. มีความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์สารสนเทศ เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อ
ตอบสนองการเรียนรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์
7. สามารถสนับสนุนการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ
โสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์
8. ผู้ปฏิบัติงานมีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
9. มีความเชี่ยวชาญในการเข้าถึงแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ
10. สามารถให้บริการเชิงรุก เช่น บริการทรัพยากรหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
ทั้งในและนอกห้องสมุด

3.2 แนวทางการจัดห้องสมุดด้านทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วย

1. มีสื่อหนังสือที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้ใช้
2. มีหนังสือพิมพ์, วารสาร, นิตยสารหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้
3. มีฐานข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้ใช้
4. มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายระบบและ
รูปแบบเพื่อรองรับระบบอิเล็กทรอนิกส์
5. เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ
6. ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด
7. สามารถใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์
คาเบรียลแห่งประเทศไทย

3.3 แนวทางการจัดห้องสมุดด้านบริการและกิจกรรมมีแนวทางดังนี้

1. มีบริการหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้
2. ยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยอุปกรณ์และระบบห้องสมุดอัตโนมัติ
3. สามารถค้นคว้าทาง Internet และสิ่งพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า
4. บริการทันสมัย ถูกต้อง มีประสิทธิภาพโดยผ่านระบบเครือข่าย
5. บริการแนะนำการใช้ห้องสมุดและการสืบค้นจากฐานข้อมูลห้องสมุด และ

ฐานข้อมูลออนไลน์

6. มีบริการเชิงรุก เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนิทรรศการภายนอกห้องสมุด
7. เพิ่มเวลาในการให้บริการ (เปิด-ปิดห้องสมุด) มากกว่าปัจจุบัน
8. มีห้องศึกษาค้นคว้ากลุ่มย่อย (Study Room)
9. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่ง

ประเทศไทย เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน

3.4 แนวทางการจัดห้องสมุดด้านระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย

1. จัดระบบให้สะดวกในการเข้าใช้ทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท
2. คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงทันสมัยและมีคุณภาพ
3. มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญคอยให้ความช่วยเหลือและดูแลระบบตลอดเวลา

บริการ

4. สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรูปดิจิทัล เช่น วารสาร อิเล็กทรอนิกส์ หรือ

ฐานข้อมูลได้โดยการใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

5. ติดตั้งระบบ Wireless Lan ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถนำ Notebook ไปใช้ใน

บริเวณที่ห้องสมุดจัดไว้ให้ได้

6. พัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้สามารถให้บริการผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด
7. ร่วมมือสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศระดับท้องถิ่นโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์

คาเบรียลแห่งประเทศไทยเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

3.5 แนวทางการจัดห้องสมุดด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย

1. จำนวนที่นั่งบริการมากเพียงพอ ได้เกณฑ์มาตรฐานและเหมาะสมกับผู้ใช้บริการ
2. วัสดุอุปกรณ์ที่มีความแข็งแรงและทันสมัย การจัดวางแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน
3. รูปแบบพื้นที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินงานทั้งรูปแบบเดิม

และห้องสมุดยุคใหม่

4. มีอุณหภูมิเหมาะสม บรรยากาศร่มรื่นเป็นธรรมชาติ

5. จัดพื้นที่สำหรับการศึกษาอย่างมีสมาธิและทำให้มีความคิด
6. จัดแยกมุมหนังสือ พร้อมอุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครู

เป็นสัดส่วน

7. จัดห้องแยกศึกษาเป็นกลุ่มย่อยและมีห้องสนทนาบริการทั้งรายกลุ่มและ

รายบุคคล

8. จัดแยกพื้นที่เพื่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อดิจิทัล
9. มีบริการที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการในโอกาสต่างๆ
10. มีห้องจัดกิจกรรมประเทืองปัญญาด้วยสื่อที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของผู้ใช้

ในระดับมัธยมศึกษา

11. มีการตกแต่งให้ทันสมัยด้วยสีเส้นสดใส

ตอนที่ 4 สรุปความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากความต้องการของนักเรียนและครู ทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารสูงสุดและผู้บริหารฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา รวมจำนวน 7 คน ถึงความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา และนำคำตอบที่ได้มาพิจารณาเป็นรายข้อ โดยให้มีความคิดเห็นที่เหมือนกัน จำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งขึ้นไป ได้ผลสรุปแนวทางการจัดที่มีความเป็นไปได้ทั้ง 5 ด้านดังนี้

1. **บุคลากร** ผู้ปฏิบัติงานมีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (7คน) มีความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์สารสนเทศ เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ (7คน) มีความเชี่ยวชาญในการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า (7คน) สามารถให้บริการเชิงรุกเช่น บริการทรัพยากรหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในและนอกห้องสมุด (7คน) สามารถสนับสนุนการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (7คน) มีความเชี่ยวชาญในการเข้าถึงแหล่งวิทยากรประเภทต่าง ๆ (7คน) มีความสามารถจัดการกับปัญหาในการบริการอย่างเชื่อถือได้ (7คน) เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการค้นคว้าข่าวสารข้อมูล (7คน) ให้ความร่วมมือกับครูในการนำนักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าในเวลาเรียน (7คน) และสร้างความร่วมมือกับครูผู้สอน ในอันที่จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากเทคโนโลยีทางการศึกษา (7คน)

2. **ทรัพยากรสารสนเทศ** ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการเสนอทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด (7คน) มีสื่อสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัยตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (7คน) มีหนังสือพิมพ์, วารสาร, นิตยสารหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (7คน) มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ

ในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายระบบและรูปแบบเพื่อรองรับระบบอิเล็กทรอนิกส์(7คน) เป็นแหล่งรวมข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ(7คน) มีฐานข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (7คน) และสามารถใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย (7คน)

3. บริการและกิจกรรม ต้องการยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยระบบห้องสมุดอัตโนมัติ(7คน) ให้บริการหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้(7คน) มีบริการที่ทันสมัยถูกต้องมีประสิทธิภาพผ่านระบบเครือข่าย (7คน) บริการแนะนำการใช้ห้องสมุดและการสืบค้นจากฐานข้อมูลห้องสมุด และฐานข้อมูลออนไลน์ (7คน) มีห้องศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่ม(Study Room) (7คน) ค้นคว้าทาง Internet และพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า(7คน) มีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน(7คน) บริการเชิงรุก เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนิทรรศการภายนอกห้องสมุด(7คน) และเพิ่มเวลาในการให้บริการ (เปิด - ปิด) มากกว่าปัจจุบัน (7คน)

4. ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้สามารถใช้บริการผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด(7คน)สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรูปแบบดิจิทัลเช่นวารสารอิเล็กทรอนิกส์หรือฐานข้อมูลได้โดยการใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต(7คน) พัฒนาการให้บริการจากระบบบาร์โค้ดเป็นระบบคลื่นสัญญาณวิทยุ (RFID) (6คน) ติดตั้งระบบ Wireless Lan ผู้ใช้บริการสามารถนำ Notebook ไปใช้ในบริเวณที่ห้องสมุดจัดไว้ให้(7คน) คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงทันสมัยและมีคุณภาพ (7คน) จัดระบบให้สะดวกในการเข้าใช้ทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท(7คน) ร่วมมือสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศท้องถิ่นโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย เพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน(7คน) และมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญคอยให้ความช่วยเหลือและดูแลระบบตลอดเวลาบริการ(7คน)

5. สถานที่และสภาพแวดล้อม รูปแบบพื้นที่สามารถปรับเปลี่ยนเหมาะสมกับการดำเนินงานทั้งในรูปแบบเดิมและห้องสมุดยุคใหม่(7คน) มีอุณหภูมิเหมาะสม บรรยากาศร่มรื่นเป็นธรรมชาติ(7คน) มีการตกแต่งทันสมัยด้วยสีสดใส (7คน) มีบริเวณที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการในโอกาสต่าง ๆ(7คน) จัดพื้นที่สำหรับการศึกษาอย่างมีสมาธิและทำให้มีความคิดสร้างสรรค์(7คน) จัดห้องแยกศึกษาเป็นกลุ่มย่อยและมีห้องสนทนาการบริการทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล(7คน) มีห้องจัดกิจกรรมประเทืองปัญญาด้วยสื่อที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของผู้ใช้ในระดับมัธยมศึกษา(7คน) จัดแยกพื้นที่เพื่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อดิจิทัล(7คน) วัสดุครุภัณฑ์มีความแข็งแรงและทันสมัย การจัดวางแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน(7คน) จำนวนที่นั่งบริการ

มากเพียงพอได้เกณฑ์มาตรฐานและเหมาะสมกับผู้ใช้บริการ (7คน) และจัดแยกมุมหนังสือ พร้อมอุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครูเป็นสัดส่วน (7คน)

จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารทั้ง 7 ท่าน ถึงความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ตามที่ได้สังเคราะห์จากความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียนและครูทั้ง 5 ด้าน นับว่ามีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูลสำคัญที่ผู้บริหารและคณะกรรมการดำเนินการจัดการหอสมุดที่กำลังต้องการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดห้องสมุดใหม่ที่กำลังดำเนินการก่อสร้างอยู่ ให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และให้เป็นไปตามหลักการของการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการสารสนเทศอย่างสูงสุด เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง ผู้วิจัยคิดว่าข้อมูลที่สรุปเป็นแนวทางการจัดการห้องสมุดทั้ง 5 ด้านส่วนใหญ่เป็นการจัดการบริการพื้นฐาน ซึ่งสามารถจัดให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ได้ ในด้านระบบและเทคโนโลยี ปัจจุบันนับว่ามีอุปกรณ์ทันสมัยที่สนับสนุนงานห้องสมุดอย่างหลากหลาย และระบบที่ทันสมัยที่สุดคือ ระบบการยืม-คืนด้วยระบบคลื่นสัญญาณวิทยุ (RFID) รวมทั้งการติดตั้งระบบ Wireless Lan ให้ผู้ใช้บริการสามารถนำ Notebook เข้ามาใช้ในบริเวณที่จัดเตรียมไว้ก็ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป เนื่องจากบริษัทที่เป็นตัวแทนจำหน่ายโปรแกรมและอุปกรณ์ติดตั้งครบชุดมีมากขึ้น อีกทั้งโรงเรียนได้เตรียมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ไว้แล้ว

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน ครูและผู้บริหารโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2549 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน และครูของโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2549 จำนวน 135 คน เป็นนักเรียน 125 คนและครู 10 คน ตัวแปรที่ศึกษา คือแนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกมัธยมศึกษาตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ บุคลากร เทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ บริการและกิจกรรม และสถานที่และสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการระหว่างนักเรียน และครูในด้านการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

2.1 ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ที่เป็นนักเรียนและครู ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน

2.2 เปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บริการในด้านการจัดการห้องสมุด ยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน

ตอนที่ 3 กำหนดแนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา จากความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียน และครู

ตอนที่ 4 ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ตามแนวทางที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยและนำเสนอเป็น 4 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน จำนวน 125 คนพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 56 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 44

1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู จำนวน 10 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 60 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40 มีอายุอยู่ระหว่าง 25 – 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 อายุอยู่ระหว่าง 35 – 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 และ 45 – 54 ปี คิดเป็นร้อยละ 30 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60 ปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 40 มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 40 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 60 ความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด มากกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และ 2 สัปดาห์ต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

2.1 ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษาที่เป็นนักเรียนและครู ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) บุคลากร 2) ทรัพยากรสารสนเทศ 3) ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) บริการและกิจกรรม 5) สถานที่และบรรยากาศ โดยส่วนใหญ่พบว่ามีความต้องการไม่แตกต่างกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านบริการและกิจกรรม มีระดับปานกลางอยู่ 2 รายการ คือ ให้บริการยืมและคืนหนังสือด้วยบุคลากรห้องสมุด และมีโทรทัศน์เชื่อมต่อ UBC ให้บริการ

2.2 ผลการเปรียบเทียบ ความต้องการของผู้ใช้บริการในด้านการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ส่วนใหญ่พบว่าไม่แตกต่างกัน โดยอยู่ในระดับต้องการมาก ยกเว้นบางรายการที่ครูมีความต้องการมากกว่านักเรียน ได้แก่ ด้านบุคลากรคือ สร้างความร่วมมือกับครูผู้สอนในอันที่จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านทรัพยากรสารสนเทศคือ มีสื่อหนังสือที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ด้านบริการและกิจกรรมคือ ยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยอุปกรณ์และระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อมคือ จัดแยกมุมหนังสือพร้อมอุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครูเป็นสัดส่วน

ตอนที่ 3 กำหนดแนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา จากความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นนักเรียน และครูในระดับมากขึ้นไปปรากฏว่าส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านบริการและกิจกรรมมี 2 รายการที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คืออยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ ได้แก่ ให้บริการยืมและคืนหนังสือด้วยบุคลากรห้องสมุด และมีโทรทัศน์เชื่อมต่อ UBC ให้บริการ ผู้วิจัยได้ทำการคัดออก และนำ

ผลสรุปการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดจากตอนที่ 1 และตอนที่ 2 มาสังเคราะห์ โดยพิจารณารายการที่กลุ่มตัวอย่างต้องการในระดับมากขึ้นไป เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน

ตอนที่ 4 ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ตามแนวทางที่กำหนดจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหาร โดยการสัมภาษณ์ และสรุปความเป็นไปได้ในแต่ละด้านดังนี้

1. บุคลากร ผู้ปฏิบัติงานมีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มีความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์สารสนเทศ เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีความเชี่ยวชาญในการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า สามารถให้บริการเชิงรุกเช่น บริการทรัพยากรหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในและนอกห้องสมุด สามารถสนับสนุนการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความเชี่ยวชาญในการเข้าถึงแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ มีความสามารถจัดการกับปัญหาในการบริการอย่างเชื่อถือได้ เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการค้นคว้าข่าวสารข้อมูล ให้ความร่วมมือกับครูในการนำนักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าในเวลาเรียน และสร้างความร่วมมือกับครูผู้สอน ในอันที่จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากเทคโนโลยีทางการศึกษา

2. ทรัพยากรสารสนเทศ ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการเสนอทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมีสื่อสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัยตรงตามความต้องการของผู้ใช้ หนังสือพิมพ์, วารสาร, นิตยสาร หลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้ มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายระบบและรูปแบบเพื่อรองรับระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ มีฐานข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้ใช้ และสามารถใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย

3. บริการและกิจกรรม ยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยระบบห้องสมุดอัตโนมัติ มีบริการหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้ บริการที่ทันสมัย ถูกต้อง มีประสิทธิภาพผ่านระบบเครือข่าย บริการแนะนำการใช้ห้องสมุดและการสืบค้นจากฐานข้อมูลห้องสมุด และฐานข้อมูลออนไลน์ มีห้องศึกษาค้นคว้ากลุ่มย่อย (Study Room) ค้นคว้าทาง Internet และพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า มีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน บริการเชิงรุก เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนิทรรศการภายนอกห้องสมุด และเพิ่มเวลาในการให้บริการ (เปิด - ปิด) มากกว่าปัจจุบัน

4. ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้สามารถให้บริการผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุดสามารถเข้าถึงทรัพยากรในรูปแบบดิจิทัล เช่น วารสารอิเล็กทรอนิกส์

หรือฐานข้อมูลได้โดยการใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตพัฒนา การให้บริการจากระบบบาร์โค้ด เป็นระบบคลื่นสัญญาณวิทยุ (RFID) ติดตั้งระบบ Wireless Lan ผู้ให้บริการสามารถนำ Notebook ไปใช้ในบริเวณที่ห้องสมุดจัดไว้ให้ คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงทันสมัยและมีคุณภาพ จัดระบบ ให้สะดวกในการเข้าใช้ทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท ร่วมมือสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศระดับ ห้องถิ่นโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และมี บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญคอยให้ความช่วยเหลือและดูแลระบบตลอดเวลาบริการ

5. สถานที่และสภาพแวดล้อม รูปแบบพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนเหมาะสมกับ การดำเนินงานทั้งในรูปแบบเดิมและห้องสมุดยุคใหม่ มีอุณหภูมิเหมาะสม บรรยากาศร่มรื่นเป็น ธรรมชาติ มีการตกแต่งทันสมัยด้วยสีเส้นสดใส มีบริเวณที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมหรือ นิทรรศการในโอกาสต่าง ๆ จัดพื้นที่สำหรับการศึกษาอย่างมีสมาธิและทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ จัดห้องแยกศึกษาเป็นกลุ่มย่อยและมีห้องสนทนาบริการทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล มีห้องจัด กิจกรรมประเพณีปัญหาด้วยสื่อที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้ใช้ในระดับมัธยมศึกษา จัดแยกพื้นที่เพื่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อดิจิทัล วัสดุครุภัณฑ์มีความแข็งแรงและทันสมัย การ จัดวางแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน จำนวนที่นั่งบริการมากเพียงพอได้เกณฑ์มาตรฐานและเหมาะสมกับ ผู้ให้บริการ และจัดแยกมุมหนังสือ พร้อมอุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครูเป็น สัดส่วน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาอภิปรายความต้องการของผู้ใช้ดังนี้

1. ด้านบุคลากร ผู้ใช้ต้องการให้เกิดขึ้นในห้องสมุดยุคใหม่ทุกรายการ โดยรวมอยู่ ในระดับมาก รวมทั้งผู้บริหารที่มีความเห็นสอดคล้องต้องกันด้วยในความเป็นไปได้ อาจเป็นเพราะ เห็นความสำคัญของผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดที่ต้องเปลี่ยนบทบาท โดยมีความเชี่ยวชาญในการใช้ อุปกรณ์สารสนเทศ เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งมีความเชี่ยวชาญในการตอบคำถามและช่วยค้นคว้าด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งแก้ว อ่วมศรี (2545 :44) ที่วิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพการใช้บริการวารสารในห้องสมุดคณะแพทย ศาสตร์ โรงพยาบาล รามาธิบดี ซึ่งผู้ใช้บริการต้องการบุคลากรที่มีความสามารถ ในเรื่องการให้ ความร่วมมือกับครูในการนำนักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าในเวลาเรียน และสร้างความ ร่วมมือกับครูผู้สอน ในอันที่จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุด จากการเรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นเรื่องที่ครูต้องการในระดับสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ

เอส. รัสเซล (russell 2000, online) ในการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของความร่วมมือระหว่างครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน ซึ่งทำให้ผลการเรียนของนักเรียนดีขึ้นด้วย

2. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมผู้ใช้ต้องการในระดับมากทุกรายการ รวมทั้งผู้บริหารที่มีความเห็นสอดคล้องต้องกันความเป็นไปได้ โดยผู้ใช้ต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฝน นูชา (2545: 74-75) ในเรื่องความต้องการและสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาและอาจารย์ในสถาบันวิทยบริการสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยนักศึกษาและอาจารย์ต้องการมีส่วนร่วมด้านนี้ในระดับมาก เนื่องจากในช่วงที่ทำการวิจัยปรากฏว่าสารสนเทศในสาขาต่าง ๆ ในห้องสมุดยังมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ และเพื่อให้มีสื่อสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัยตรงตามความต้องการของผู้ใช้ มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายระบบ และรูปแบบ เพื่อรองรับระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานดา ลือกาญจนวนิช (2546:64) ในเรื่อง การวางแผนเชิงกลยุทธ์ของห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ปีพุทธศักราช 2550 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา แม้ช่วงระยะเวลาจะผ่านไปประมาณ 3 ปี แล้วก็ตามความต้องการของผู้ใช้ยังมีในระดับมาก นอกจากนี้ยังต้องการให้สามารถใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาลัน บันดี (Bundy 2000, online) ในเรื่องความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ซึ่งเป็นความต้องการในระดับมากเช่นกัน

3. ด้านบริการและกิจกรรม โดยรวมผู้ใช้ต้องการในระดับมากเกือบทุกรายข้อ โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นสอดคล้องต้องกันถึงความเป็นไปได้ โดยเฉพาะครูต้องการยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดในปัจจุบันได้ให้บริการเช่นนั้น และครูประมาณครึ่งหนึ่งในโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาดูงานที่ต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์ สำหรับความต้องการการบริการค้นคว้าทาง Internet และพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดในปัจจุบันมีจำนวนคอมพิวเตอร์และปริ้นเตอร์ให้บริการไม่เพียงพอ อีกทั้งยังต้องการให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน สำหรับการให้บริการเชิงรุก เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนิทรรศการภายนอกห้องสมุด สอดคล้องกับความต้องการระดับมากในงานวิจัยของ กานดา ลือกาญจนวนิช (2546: 67) เช่นกัน รวมทั้งด้านการจัดบริการเชิงรุกที่สามารถตอบสนองการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมผู้ใช้ต้องการในระดับมาก รวมทั้งผู้บริหารคิดว่ามีความเป็นไปได้ ได้แก่ พัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้สามารถให้บริการผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรูปแบบดิจิทัล เช่น วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือฐานข้อมูลได้โดยการใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พัฒนาการให้บริการจากระบบบาร์โค้ดเป็นระบบคลื่นสัญญาณวิทยุ (RFID) ติดตั้งระบบ Wireless Lan ผู้ใช้บริการสามารถนำ Notebook ไปใช้ในบริเวณที่ห้องสมุดจัดไว้ให้ คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงทันสมัยและมีคุณภาพ จัดระบบให้สะดวกในการเข้าใช้ทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท และมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญคอยให้ความช่วยเหลือและดูแลระบบตลอดเวลาบริการ แม้ว่าผู้ใช้จะไม่ได้ต้องการทุกคนแต่ในภาพรวมค่าเฉลี่ยออกมาในระดับมาก ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการจัดเพื่อให้บริการและรองรับการบริการห้องสมุดยุคใหม่อย่างแท้จริง และอาจเป็นเพราะผู้ใช้ส่วนใหญ่ต้องการเห็นภาพห้องสมุดที่ทันสมัยที่สุดทั้งปัจจุบันและในอนาคตในสถานศึกษาของตน

5. สถานที่และสภาพแวดล้อม ผู้ใช้ต้องการในระดับมากทุกข้อ รวมทั้งผู้บริหารคิดว่ามีความเป็นไปได้ทุกข้อเช่นกัน ทั้งด้านรูปแบบพื้นที่ ที่สามารถปรับเปลี่ยนเหมาะสมกับการดำเนินงานทั้งในรูปแบบเดิมและห้องสมุดยุคใหม่ มีอุณหภูมิเหมาะสม บรรยากาศร่มรื่นเป็นธรรมชาติ มีการตกแต่งทันสมัยด้วยสีสดใส มีบริเวณที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการในโอกาสต่าง ๆ จัดพื้นที่สำหรับการศึกษาอย่างมีสมาธิและทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤตย์ นิมสมบุญ และ ฮารุกิ นางาตะ เรื่องการประเมินคุณภาพการบริการของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2546 : 21-43) ซึ่งผู้ใช้คาดหวังในระดับมากเช่นกัน ทั้งยังต้องการให้มีการจัดห้องแยกศึกษาเป็นกลุ่มย่อย และมีห้องสนทนาการบริการทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล มีห้องจัดกิจกรรมประเพณีปัญหาด้วยสื่อที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้ใช้ในระดับมัธยมศึกษา จัดแยกพื้นที่เพื่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อดิจิทัล รวมทั้งต้องการใช้วัสดุครุภัณฑ์มีความแข็งแรงและทันสมัย การจัดวางแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน จำนวนที่นั่งบริการมากเพียงพอได้เกณฑ์มาตรฐานและเหมาะสมกับผู้ใช้บริการ และจัดแยกมุมหนังสือ พร้อมอุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครูเป็นสัดส่วน ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้ใช้ต้องการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องสมุดที่หลากหลาย เป็นลักษณะห้องสมุดมีชีวิต และต้องการความเป็นสัดส่วนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อไม่ให้รบกวนผู้ใช้บริการอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยแนวทางการจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

ในการพิจารณางบประมาณด้านการจัดการห้องสมุดและการพัฒนางานห้องสมุด ควรนำผลการวิจัยที่ได้จากความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุด และผ่านการพิจารณาความเป็นไปได้จากคณะกรรมการบริหารมาร่วมพิจารณาด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

2.1 ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดควรพิจารณาผลการวิจัยที่ละด้านเป็นรายข้อ และนำความต้องการของผู้ใช้ที่ยังไม่มีปรากฏอยู่ในแผนงานของห้องสมุด มาปรับใช้หรือนำมาจัดทำเป็นโครงการ เพื่อให้บรรลุตามความต้องการของผู้ใช้อย่างแท้จริง

2.2 ควรมีการติดตามผลด้วยการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรได้ทำการศึกษารูปแบบในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุดโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย เพื่อให้เกิดการแบ่งปันการใช้สารสนเทศร่วมกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในความต้องการของผู้ใช้ในระดับมากด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กานดา ลือกาญจนวิช. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ของห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา ปีพุทธศักราช 2550. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตศิลปศาสตร์ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2546.
- การก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://ac.assumption.ac.th/martin/2549>.
- กิ่งแก้ว อ่วมศรี. "ศึกษาสภาพการใช้บริการวารสารในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี", วารสารห้องสมุด. 46, 4 (ตุลาคม - ธันวาคม, 2545) : 33-44.
- กุลลาบ ปั้นลายนาค. การปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก, ม.ป.ป.
- ศึกษานิเทศก์, กระทรวง คณะกรรมการบัญญัติศัพท์. ศัพท์บัญญัติการศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. "แนวคิดเรื่องทางด่วนข้อมูล," สาร NECTEC ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. 3 (ตุลาคม-ธันวาคม, 2543) : 51.
- ไอทีกับธุรกิจ: แนวคิดและแนวทาง. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2537.
- จเด็จ ทางเจริญ. "ห้องสมุดมหาวิทยาลัยชินวัตร," วารสารห้องสมุด. 47, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2546) :6.
- จันทิมา เขียวแก้ว. "แนวคิดการบริการห้องสมุดโรงเรียนเพื่อตอบสนองการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง," ใน เอกสารการประชุมทางวิชาการเรื่องการปฏิรูปการ เรียนรู้โดยใช้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลาง. หน้า 49-50, 80. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2546.
- จารุวรรณ สิ้นธุโสภณ. วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์ (A Cyclopedia of Librarianship). กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2521.

- ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน. "มิติใหม่ในการพัฒนาห้องสมุด", ใน การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2547 และประชุมวิชาการ เรื่อง มิติใหม่ในการพัฒนาห้องสมุด วันที่ 15-18 พฤศจิกายน. หน้า 11. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2547.
- ชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชน. "ห้องสมุดมีชีวิต (Living Library)" ใน เอกสารการประชุมวิชาการ เชิงปฏิบัติการ ประจำปี 2548 เรื่องห้องสมุดมิติใหม่:บทบาทบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน วันที่ 2 กันยายน 2548. ไม่ปรากฏเลขหน้า. กรุงเทพฯ: ชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชน สังกัดสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2548.
- ชลลดา พงษ์พัฒน์โยธิน. "รูปแบบห้องสมุดในฝันอันสัมพันธ์กับรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ แผนและนโยบายรัฐบาล," วารสารสารสนเทศ. 7,1 (มกราคม - มิถุนายน, 2549) : 37.
- ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. การจัดการบริการสารสนเทศ (Management of Information Service). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์หมึกพิมพ์, 2548.
- ชัยยันต์ พงษ์ไทย."บทบาทของการจัดการความรู้ต่อวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์", วารสารห้องสมุด. 47, 3 (กรกฎาคม- กันยายน 2546) :7.
- ชุตินา สัจจามันท์. "สู่ความเป็นเลิศของห้องสมุด," ใน การประชุมทางวิชาการเรื่องการปฏิรูป การเรียนรู้โดยใช้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลาง 16 ธันวาคม 2545 -28 มกราคม 2546. หน้า 38-39. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2546.
- ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. ห้องสมุดมิติใหม่. เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่อง ห้องสมุดมิติใหม่ ใน การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2547. ไม่ปรากฏเลขหน้า. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2547.
- นฤตย์ นิรมสมบุญ และ ฮารุกิ นางาตะ. "การประเมินคุณภาพการบริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์". วารสารห้องสมุด. 47,4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2546) : 21-43.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. "การใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีใน มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร," วารสารห้องสมุด. 48, 2 (เมษายน - มิถุนายน, 2547) : 24-35.
- การบริหารห้องสมุดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- "ก้าวสู่ห้องสมุดยุคใหม่," ใน ห้องสมุดยุคใหม่กับไอที. หน้า 3-4,19. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2542.
- ทักษะการใช้ห้องสมุดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : ดวงกลมสมัย, 2546.
- ห้องสมุดมีชีวิต : A Living Library. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

- ห้องสมุด Dekkid.com : ศูนย์รวมความรู้ห้องสมุดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: เอสอาร์ พรินติ้ง, 2549.
- นิธิตา สังคหะ. "ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ. ใน ห้องสมุดยุคใหม่กับไอที. หน้า 80,86. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2542.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก, 2545.
- ปัญญา แสนสุข. Knowledge base society. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://library.rii.ac.th/infor/syicnews/news/news1115_2546.
- ปัทมาภรณ์ ธรรมทัต. "ห้องสมุดดิจิทัล : แนวทางการพัฒนาของหอสมุดแห่งชาติ". ใน การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2545 และประชุมวิชาการ เรื่องห้องสมุดยุคใหม่ : ผู้นำแห่งการเรียนรู้ วันที่ 8 – 12 ธันวาคม 2545. หน้า 54. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2545.
- ประภาวดี ศรีสืบสนธิ์. สารสนเทศในบริบทสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2543.
- พรทิพย์ วรกุล. ห้องสมุดมีชีวิต : แหล่งการเรียนรู้ด้านกฎหมายเพื่อปวงชน. มหาสารคาม: สถาบันราชภัฏมหาสารคาม, 2547.
- พรทิพย์ สุปัญญาโชติสกุล พรทิพย์ รัตนโมรี และ สายใจ รักตรง. "ความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา", วารสารสารสนเทศ. 7,1 (มกราคม - มิถุนายน, 2549) : 111.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน), 2547.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- พิมพ์ราไพ เปรมสมิทธิ์. " การวิจัยกับห้องสมุดดิจิทัล," ใน การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2545 และประชุมวิชาการ เรื่อง ห้องสมุดยุคใหม่ : ผู้นำแห่งการเรียนรู้ วันที่ 8 –12 ธันวาคม 2545 . หน้า 77. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2545.

- แม่น้ำมาส ขวลิขิต, คุณหญิง. "ห้องสมุดสมบูรณ์แบบ," ใน การประชุมใหญ่สามัญและประชุมวิชาการ ประจำปี2546 เรื่องการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดสมบูรณ์แบบ วันที่ 15-18 ธันวาคม 2546. หน้า 54. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2546.
- รุ่งโรจน์ ไพศาลสมบัติรัตน์. ความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุดศูนย์ให้การศึกษาจังหวัดขอนแก่นของนักศึกษาโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการสถาบันราชภัฏเลย : เฉพาะกรณีโรงเรียนสวนสนุก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.
- วันชัย วัฒนศัพท์. "ก้าวสู่ห้องสมุดยุคใหม่," ใน เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ เรื่อง ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้:สู่การพัฒนา 30-31 พฤษภาคม 2544. หน้า 44-45. นนทบุรี: การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2544.
- คันสนีย์ สุวรรณเจตต์. ห้องสมุดกับการเรียนรู้สารสนเทศ. กรุงเทพฯ : พิสิษฐ์การพิมพ์, 2546.
- ศุภมาศ ณ ถลาง. "ห้องสมุดโรงเรียนกับการประกันคุณภาพทางการศึกษา," ใน การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2547 และประชุมวิชาการ เรื่อง มิติใหม่ในการพัฒนาห้องสมุด วันที่ 15-18 พฤศจิกายน 2547. หน้า 50,52. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2547.
- สมจิต ธนานิธิโชติ. "ก้าวแรกการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนสู่มิติใหม่," ใน หนังสือการประชุมใหญ่สามัญประจำปี2547 และการประชุมวิชาการ เรื่อง มิติใหม่ในการพัฒนาห้องสมุด. หน้า 66-67. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ , 2547.
- สายฝน บูชา. "ความต้องการและสภาพการใช้สารนิเทศของนักศึกษาและอาจารย์ในสถาบันวิทยบริการสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล," วารสารห้องสมุด. 46,3 (กรกฎาคม-กันยายน, 2545) : 67-75.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. "บทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542," ใน การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2542 และการประชุมทางวิชาการ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เรื่องบทบาทห้องสมุดในการสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน วันที่ 12-16 ธันวาคม 2542. หน้า 54-55. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2542.
- สุกัญญา มกุฏอรดี. " ห้องสมุดเสมือนจริงและห้องสมุดดิจิทัลในบทบาทของห้องสมุดโลก," ใน ห้องสมุดยุคใหม่กับไอที, หน้า 57-61. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2542.

- สุกัญญา ศรีสืบสาย. "ห้องสมุดยุคใหม่". ใน การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2545 และประชุมวิชาการ เรื่อง ห้องสมุดยุคใหม่ : ผู้นำแห่งการเรียนรู้ วันที่ 8-12 ธันวาคม 2545. หน้า 4. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2545.
- สุพัฒน์ สองแสงจันทร์. "พื้นฐานของคุณภาพบริการ : การเอาใจใส่ลูกค้า," วารสารห้องสมุด. 48, 1 (มกราคม – มีนาคม, 2547) : 2.
- สุรพล ฤทธิ์รวมทรัพย์. "ปัจจัยเกื้อหนุนที่ส่งผลให้การพัฒนาห้องสมุดประสบผลสำเร็จ," ใน การประชุมทางวิชาการ เรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลาง 16 ธันวาคม 2545 - 28 มกราคม 2546. หน้า 97. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2546.
- เสริมศรี เจริญผล และคณะ. การฝึกปฏิบัติงานห้องสมุด(Library Practice Working). กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538.
- ห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, สมาคม. "ห้องสมุดยุคใหม่ : ผู้นำแห่งการเรียนรู้," บทนำใน การประชุมใหญ่สามัญประจำปี2545และการประชุมวิชาการวันที่ 8-12 ธันวาคม 2545. หน้า11. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2545.
- มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2533 (เอกสารประกาศของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ) กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 2533.
- โสภาส เอี่ยมสิริวงศ์. วิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2547.

ภาษาต่างประเทศ

- Bundy, Alen. Forward with Imagination : Innovative Library Client Services for the 21st Century. [Online]. Available : http://www.ericfacility.net/teams/View_do?action=7,2000.
- Coghlan, Valerie, Quigley, Patricia and Walton, Rosemary. Library File : Making a Success of the School Library. Dublin : Library Association of Ireland, 1999.
- Digital Library Federation. A Working Definition of Digital Library. [online] . Available : <http://www.clir.org/diglib/>
- Harrod's Librarians' Glossary. 8th ed. Aldershot : Gower, 1995.
- IFLA. The School Library Manifesto. Canada, National Library of Canada, 1999.

- Khalil, Mousir. A. "Are End - Users Satisfied by using Digital Library." In **Research and Advanced Technology for Digital Libraries**. P.360. 4th. Berlin : Springer - Verlag, 2000.
- Kibirize, Harry and De Palo, Lisa. " The Education Function in Digital Library Environment : A Challenge for College and Reseaech Library," **The Electronic Library**. 18 : 5. (2001) : 283-295.
- Lesk, M.E. "Digital Libraries: A Unifying or Distributing Force?" [Online] Available: <http://www.mlesk.com/mlesk/schcom/schcom.html>. 1997.
- Rainat, Joyee. "People". **Asia Library News**. 4 (march, 2001) :11-12.
- Russell, S. "Teacher and Librarians: Colaborative Relationships". **ERIC Digest**. (March 8, 2000). <http://data-base/ERICDigiests/ed444605.html>.
- Schene, Carol. "The Development of a Strategic Plan for Networking the Kindergarten to Grade Eight School Library Media Centers in Taunton School System," (online). Available http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/dato/ericdocs2/content_storage_10, 1996.
- Walters, Donald J. "What Are Digital Libraries ?" [Online] Available : <http://www.clir.org>. 1998.
- Whittaker, Kenneth. **The Basic of Library – Based User Services**. London: Library Association, 1993.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. คร. มลิวัดย์ ประดิษฐ์ธีระ
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต
2. คร. สุรיתอง ศรีสะอาด
ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศอีสานสิรินธร สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัย มหาสารคาม
3. คร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
4. ผศ.ชลลดา พงษ์พัฒนาโยธิน
ประธานกรรมการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
5. นางสาวพุดสุข ปรวิตรวรุณี
บรรณารักษ์ชำนาญการ ระดับ 8 หอสมุดปรีดี พนมยงค์ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามความต้องการการจัดการห้องสมุดยุคใหม่

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง ( ) ที่กำหนดไว้หน้าคำตอบหรือในตารางที่ตามกับความต้องการของท่านมากที่สุด
รายละเอียดของแบบสอบถาม

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้ใช้บริการ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา

( ) มัธยมศึกษาตอนต้น

( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้ใช้บริการ

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความอย่างละเอียดเกี่ยวกับความต้องการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยม และกาเครื่องหมาย / ลงในช่องท้ายข้อความ แต่ละข้อเพียงคำตอบเดียว ที่ตรงกับความต้องการของท่านโดยมี 5 ระดับ

รายการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. บุคลากร					
1. ผู้ปฏิบัติงานมีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์					
2. มีความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์สารสนเทศ เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์					
3. มีความเชี่ยวชาญในการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า					
4. สามารถให้บริการเชิงรุก เช่น บริการทรัพยากรหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในและนอกห้องสมุด					
5. สามารถสนับสนุนการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์					
6. มีความเชี่ยวชาญในการเข้าถึงแหล่งวิทยากรประเภทต่าง ๆ					
7. มีความสามารถจัดการกับปัญหาในการบริการอย่างเชื่อถือได้					
8. เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการค้นคว้าข่าวสารข้อมูล					
9. ให้ความร่วมมือกับครูในการนำนักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าในเวลาเรียน					
10. สร้างความร่วมมือกับครูผู้สอนในอันที่จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากเทคโนโลยีทางการศึกษา					
2. ทรัพยากรสารสนเทศ					
1. ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด					
2. มีสื่อหนังสือที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้ใช้					
3. มีหนังสือพิมพ์, วารสาร, นิตยสารหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้					
4. มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายระบบและรูปแบบเพื่อรองรับระบบอีเลิร์นนิ่ง					

รายการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ					
6. มีฐานข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้ใช้					
7. สามารถใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนในเครือข่ายมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย					
3. บริการและกิจกรรม					
1. ยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยอุปกรณ์และระบบห้องสมุดอัตโนมัติ					
2. ให้บริการยืมและคืนหนังสือด้วยบุคลากรห้องสมุด					
3. มีบริการหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้					
4. บริการทันสมัย ถูกต้อง มีประสิทธิภาพโดยผ่านระบบเครือข่าย					
5. บริการแนะนำการใช้ห้องสมุดและการสืบค้นจากฐานข้อมูลห้องสมุด และฐานข้อมูลออนไลน์					
6. มีโทรศัพท์เชื่อมต่อ UBC ไว้บริการ					
7. มีห้องศึกษาค้นคว้ากลุ่มย่อย (Study Room)					
8. สามารถค้นคว้าทาง Internet และสืบพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า					
9. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนในเครือข่ายมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย เพื่อให้ทรัพยากรร่วมกัน					
10. มีบริการเชิงรุก เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนิทรรศการภายนอกห้องสมุด					
11. เพิ่มเวลาในการให้บริการ (เปิด-ปิดห้องสมุด) มากกว่าปัจจุบัน					
4. ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ					
1. พัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้สามารถใช้บริการผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด					
2. สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรูปแบบดิจิทัล เช่น วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือฐานข้อมูลได้โดยการใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต					

รายการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. พัฒนาการให้บริการจากระบบบาร์โค้ดเป็นระบบคลื่นสัญญาณวิทยุ (RFID)					
4. ติดตั้งระบบ Wireless Lan ซึ่งผู้ให้บริการสามารถนำ Notebook ไปใช้ในบริเวณที่ห้องสมุดจัดไว้ให้ได้					
5. คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงทันสมัยและมีคุณภาพ					
6. จัดระบบให้สะดวกในการเข้าใช้ทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท					
7. ร่วมมือสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศระดับท้องถิ่นโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน					
8. มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญคอยให้ความช่วยเหลือและดูแลระบบตลอดเวลาบริการ					
5. สถานที่และสภาพแวดล้อม					
1. รูปแบบพื้นที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินงานทั้งในรูปแบบเดิมและห้องสมุดยุคใหม่					
2. มีอุณหภูมิเหมาะสม บรรยากาศร่มรื่นเป็นธรรมชาติ					
3. มีการตกแต่งให้ทันสมัยด้วยสี สีสัน สดใส					
4. มีบริเวณที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการในโอกาสต่าง ๆ					
5. จัดพื้นที่สำหรับการศึกษาอย่างมีสมาธิและทำให้มีความคิดสร้างสรรค์					
6. จัดห้องแยกศึกษาเป็นกลุ่มย่อยและมีห้องสันตนาการบริการทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล					
7. มีห้องจัดกิจกรรมประเถียงปัญหาด้วยสื่อที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของผู้ใช้ในระดั้มัธยมศึกษา					
8. จัดแยกพื้นที่เพื่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อดิจิทัล					
9. วัสดุครุภัณฑ์มีความแข็งแรงและทันสมัย การจัดวางแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน					
10. จำนวนที่นั่งบริการมากเพียงพอ ได้เกณฑ์มาตรฐานและเหมาะสมกับผู้ให้บริการ					
11. จัดแยกมุมหนังสือ พร้อมอุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครูเป็นสัดส่วน					

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง ( ) ที่กำหนดไว้หน้าคำตอบหรือในตารางที่ตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด

รายละเอียดของแบบสอบถาม

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้ใช้บริการ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ

( ) 25-34 ปี

( ) 35 - 44 ปี

( ) 45 - 54 ปี

( ) 54 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

( ) ปริญญาตรี

( ) ปริญญาโท

( ) อื่น ๆ โปรดระบุ .....

4. ประสบการณ์ในการทำงาน

( ) 1 - 10 ปี

( ) 11 - 20 ปี

( ) 21 ปีขึ้นไป

5. ความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุด

( ) มากกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์

( ) สัปดาห์ละครั้ง

( ) 2 สัปดาห์ต่อครั้ง

( ) เดือนละครั้ง

( ) อื่น ๆ โปรดระบุ .....

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้ใช้บริการ

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความอย่างละเอียดเกี่ยวกับความต้องการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา และกาเครื่องหมาย / ลงในช่องท้ายข้อความแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียว ที่ตรงกับความต้องการของท่านโดยมี 5 ระดับ

รายการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. บุคลากร					
1. ผู้ปฏิบัติงานมีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์					
2. มีความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์สารสนเทศ เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองการเรียนรู้อิในระบบอิเล็กทรอนิกส์					
3. มีความเชี่ยวชาญในการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า					
4. สามารถให้บริการเชิงรุก เช่น บริการทรัพยากรหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในและนอกห้องสมุด					
5. สามารถสนับสนุนการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์					
6. มีความเชี่ยวชาญในการเข้าถึงแหล่งวิทยากรประเภทต่าง ๆ					
7. มีความสามารถจัดการกับปัญหาในการบริการอย่างเชื่อถือได้					
8. เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการค้นคว้าข่าวสารข้อมูล					
9. ให้ความร่วมมือกับครูในการนำนักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าในเวลาเรียน					
10. สร้างความร่วมมือกับครูผู้สอนในอันที่จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากเทคโนโลยีทางการศึกษา					
2. ทรัพยากรสารสนเทศ					
1. ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด					
2. มีสื่อหนังสือที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้ใช้					
3. มีหนังสือพิมพ์, วารสาร, นิตยสารหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้					
4. มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายระบบและรูปแบบเพื่อรองรับระบบอิเล็กทรอนิกส์					

รายการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ					
6. มีฐานข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้ใช้					
7. สามารถใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนในเครือข่ายมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย					
3. บริการและกิจกรรม					
1. ยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยอุปกรณ์และระบบห้องสมุดอัตโนมัติ					
2. ให้บริการยืมและคืนหนังสือด้วยบุคลากรห้องสมุด					
3. มีบริการหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้					
4. บริการทันสมัย ถูกต้อง มีประสิทธิภาพโดยผ่านระบบเครือข่าย					
5. บริการแนะนำการใช้ห้องสมุดและการสืบค้นจากฐานข้อมูลห้องสมุด และฐานข้อมูลออนไลน์					
6. มีโทรทัศน์เชื่อมต่อ UBC ให้บริการ					
7. มีห้องศึกษาค้นคว้ากลุ่มย่อย (Study Room)					
8. สามารถค้นคว้าทาง Internet และสั่งพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า					
9. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนในเครือข่ายมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย เพื่อให้ทรัพยากรร่วมกัน					
10. มีบริการเชิงรุก เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนิทรรศการภายนอกห้องสมุด					
11. เพิ่มเวลาในการให้บริการ (เปิด-ปิดห้องสมุด) มากกว่าปัจจุบัน					
4. ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ					
1. พัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้สามารถให้บริการผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด					
2. สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรูปแบบดิจิทัล เช่น วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือฐานข้อมูลได้โดยการใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต					
3. พัฒนาการให้บริการจากระบบบาร์โค้ดเป็นระบบคลื่นสัญญาณวิทยุ (RFID)					

รายการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. ติดตั้งระบบ Wireless Lan ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถนำ Notebook ไปใช้ในบริเวณที่ห้องสมุดจัดไว้ให้ได้					
5. คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงทันสมัยและมีคุณภาพ					
6. จัดระบบให้สะดวกในการเข้าใช้ทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท					
7. ร่วมมือสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศระดับท้องถิ่นโรงเรียนในเครือข่ายหรือนิเทศน์คาเบรียลแห่งประเทศไทยเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน					
8. มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญคอยให้ความช่วยเหลือและดูแลระบบตลอดเวลาบริการ					
5. สถานที่และสภาพแวดล้อม					
1. รูปแบบพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินงานทั้งในรูปแบบเดิมและห้องสมุดยุคใหม่					
2. มีอุณหภูมิเหมาะสม บรรยากาศร่มรื่นเป็นธรรมชาติ					
3. มีการตกแต่งให้ทันสมัยด้วยสีทันสมัย					
4. มีบริเวณที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการในโอกาสต่าง ๆ					
5. จัดพื้นที่สำหรับการศึกษาอย่างมีสมาธิและทำให้มีความคิดสร้างสรรค์					
6. จัดห้องแยกศึกษาเป็นกลุ่มย่อยและมีห้องสนทนาการบริการทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล					
7. มีห้องจัดกิจกรรมระเืองปัญหาด้วยสื่อที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของผู้ใช้ในระดับมัธยมศึกษา					
8. จัดแยกพื้นที่เพื่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อดิจิทัล					
9. วัสดุครุภัณฑ์มีความแข็งแรงและทันสมัย การจัดวางแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน					
10. จำนวนที่นั่งบริการมากเพียงพอ ได้เกณฑ์มาตรฐานและเหมาะสมกับผู้ให้บริการ					
11. จัดแยกมุมหนังสือ พร้อมอุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครูเป็นสัดส่วน					

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง
การจัดการห้องสมุดยุคใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา

1. บุคลากร

1.1 ผู้ปฏิบัติงานมีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

1.2 มีความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์สารสนเทศ เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

1.3 มีความเชี่ยวชาญในการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

1.4 สามารถให้บริการเชิงรุกเช่น บริการทรัพยากรหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในและนอกห้องสมุด

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

1.5 สามารถสนับสนุนการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

1.6 มีความเชี่ยวชาญในการเข้าถึงแหล่งวิทยากรประเภทต่าง ๆ

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

1.7 มีความสามารถจัดการกับปัญหาในการบริการอย่างเชื่อถือได้

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

1.8 เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการค้นคว้าข่าวสารข้อมูล

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

1.9 ให้ความร่วมมือกับครูในการนำนักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าในเวลาเรียน

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

1.10 สร้างความร่วมมือกับครูผู้สอน ในอันที่จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากเทคโนโลยีทางการศึกษา

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

2. ทรัพยากรสารสนเทศ

2.1 ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการเสนอทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

2.2 มีสื่อสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัยตรงตามความต้องการของผู้ใช้

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

- 2.3 หนังสือพิมพ์, วารสาร, นิตยสารหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 2.3 หนังสือพิมพ์, วารสาร, นิตยสารหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 2.4 มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายระบบและรูปแบบเพื่อรองรับระบบอีเลิร์นนิ่ง
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 2.5 เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 2.6 มีฐานข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้ใช้
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 2.7 สามารถใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ร่วมกันในกลุ่มโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้

3. บริการและกิจกรรม

- 3.1 ยืมและคืนหนังสือด้วยตนเองด้วยระบบห้องสมุดอัตโนมัติ
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 3.2 มีบริการหลากหลายตรงตามความต้องการของผู้ใช้
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 3.3 บริการที่ทันสมัย ถูกต้อง มีประสิทธิภาพผ่านระบบเครือข่าย
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 3.4 บริการแนะนำการใช้ห้องสมุดและการสืบค้นจากฐานข้อมูลห้องสมุด และฐานข้อมูลออนไลน์
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 3.5 มีห้องศึกษาค้นคว้ากลุ่มย่อย (Study Room)
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 3.6 ค้นคว้าทาง Internet และพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 3.7 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 3.8 บริการเชิงรุก เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและนิทรรศการภายนอกห้องสมุด
 เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้

3.9 เวลาในการให้บริการ (เปิด- ปิด) มากกว่าปัจจุบัน

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

4. ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.1 พัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้สามารถให้บริการผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

4.2 สามารถเข้าถึงทรัพยากรในรูปแบบดิจิทัล เช่น วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือฐานข้อมูลได้ โดยการใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

4.3 พัฒนาการให้บริการจากระบบบาร์โค้ดเป็นระบบคลื่นสัญญาณวิทยุ (RFID)

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

4.4 ติดตั้งระบบ Wireless Lan ผู้ใช้บริการสามารถนำ Notebook ไปใช้ในบริเวณที่ห้องสมุดจัดไว้ให้

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

4.5 คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงทันสมัยและมีคุณภาพ

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

4.6 จัดระบบให้สะดวกในการเข้าใช้ทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

4.7 ร่วมมือสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศระดับท้องถิ่นโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย เพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

4.8 มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญคอยให้ความช่วยเหลือและดูแลระบบตลอดเวลาบริการ

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

5. สถานที่และสภาพแวดล้อม

5.1 รูปแบบพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนเหมาะสมกับการดำเนินงานทั้งในรูปแบบเดิมและห้องสมุดยุคใหม่

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

5.2 มีอุณหภูมิเหมาะสม บรรยากาศร่มรื่นเป็นธรรมชาติ

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

5.3 มีการตกแต่งทันสมัยด้วยสีสดใส

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

5.4 มีบริเวณที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการในโอกาสต่าง ๆ

เป็นไปได้

เป็นไปไม่ได้

- 5.5 จัดพื้นที่สำหรับการศึกษาย่างมีสมาธิและทำให้มีความคิดสร้างสรรค์
- เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 5.6 จัดห้องแยกศึกษาเป็นกลุ่มย่อยและมีห้องสนทนาการบริการทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล
- เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 5.7 มีห้องจัดกิจกรรมประเทืองปัญญาด้วยสื่อที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้ใช้ในระดับมัธยมศึกษา
- เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 5.8 จัดแยกพื้นที่เพื่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อดิจิทัล
- เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 5.9 วัสดุครุภัณฑ์มีความแข็งแรงและทันสมัย การจัดวางแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน
- เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 5.10 จำนวนที่นั่งบริการมากเพียงพอ ได้เกณฑ์มาตรฐานและเหมาะสมกับผู้ให้บริการ
- เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้
- 5.11 จัดแยกมุมหนังสือ หรือมออุปกรณ์การทำงานด้านการเรียนการสอนสำหรับครูเป็นสัดส่วน
- เป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้

ภาคผนวก ง
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ - สกุล	นางมนทิรา พานิชยิ่ง
วันเกิด	20 ตุลาคม พ.ศ. 2494
สถานที่เกิด	แขวงคลองตันไทร เขตคลองสาน จังหวัดกรุงเทพฯ
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาปีที่ 5 สายทั่วไป จากสถาบันราชมงคัลวิทยาเขตพระนครใต้ ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยมศึกษา 2518 -ปัจจุบัน